ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

เอกสารงานวิจัย (Research Paper) เรื่อง

การบูรณาการข่าวกรอง
เพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
เอกสารงานวิจัย (Research Paper) เรื่อง "การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก"
พิมพ์ครั้งที่ 1 – กรุงเทพฯ จำนวน 400 เล่ม
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2569, 170 หน้า

© สิทธิ์ภาษาไทยเป็นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้อำนวยการ	:	พลอากาศตรี ไชยา	ออกแดง
รองผู้อำนวยการ	:	นาวาอากาศเอก สาดิศย์	พริ้งประยูร
	:	นาวาอากาศเอก ปัญญา	ศรีสิงห์
หัวหน้าโครงการ	:	พันเอก อนุพนธ์	นาคสุทธิ์
นักวิจัย	:	เรือโทหญิง ปาณิสรา	เทียนอ่อน
คณะวิจัย	:	นาวาโทหญิง ภัสวรรณ	ศรีธนวิบุญชัย
	:	นาวาโทหญิง จิตราภรณ์	จิตรธร
	:	เรืออากาศเอกหญิง ภิรัญชญา	อุไรรัตน์
	:	นางสาว กาญจนา	เพิ่มพูน
พิสูจน์อักษร	:	นาวาอากาศเอก ธีรพล	วุฒิทวีพัฒน์
	:	สิบเอก จิรายุ	กลัดบุบผา
	:	นางสาว อุไรวรรณ	สุสัมฤทธิ์
	:	นางสาว สุเมตตา	สารราช
	:	นาย ภาสพงษ์	อุทัยแสง

จัดพิมพ์โดย

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
62 ถนนวิภาวดี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
โทร 0 2572 2932 เว็ปไซต์ www.sscthailand.org

เอกสารงานวิจัย (Research Paper) เรื่อง

การบูรณาการข่าวกรอง
เพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก

คำนำ

สถานการณ์ความมั่นคงในยุคปัจจุบันมีพลวัตและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคที่การปฏิบัติการข่าวกรองและการเผชิญหน้าทางไซเบอร์ทวีความสำคัญสูงสุด บทเรียนจากความขัดแย้งระดับโลกชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความได้เปรียบทางข้อมูลข่าวสาร คือ ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จและลดความสูญเสียทางยุทธศาสตร์ สำหรับประเทศไทย พื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกกำลังเผชิญกับความท้าทายจากภัยคุกคามหลากหลายมิติทั้งปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การค้ามนุษย์ ยาเสพติด เครือข่ายอาชญากรรมทางไซเบอร์ ตลอดจนข้อพิพาทในพื้นที่ทับซ้อน ภัยคุกคามเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเสถียรภาพความมั่นคงแห่งชาติและระบบเศรษฐกิจ การรับมืออย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องอาศัยการประเมินสถานการณ์ที่แม่นยำ รวดเร็ว และครอบคลุมรอบด้าน

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งพลเรือน ตำรวจ และทหารที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ แต่ข้อจำกัดที่สำคัญประการหนึ่งคือการขาดความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงานด้านข่าวกรอง การทำงานในลักษณะ “ต่างคนต่างทำ” ทำให้ไม่สามารถสร้าง “ภาพข่าวเดียว” (Single Integrated Intelligence Picture) ที่สมบูรณ์เพื่อสนับสนุนการตกลงใจของผู้บังคับบัญชาได้อย่างทันท่วงที ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงและคลังสมองของกองทัพไทย ได้ตระหนักถึงความท้าทายภายใต้สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงที่มีความซับซ้อน ตลอดจนข้อจำกัดของการปฏิบัติงานในปัจจุบัน จึงเล็งเห็นความจำเป็นในการแสวงหาแนวทางการบูรณาการข่าวกรอง เพื่อนำไปสู่กลไกการรับมือกับภัยคุกคามในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารวิจัยเรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” ฉบับนี้ จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง วิเคราะห์ภารกิจ ตลอดจนปัญหาและข้อขัดข้องเชิงโครงสร้างของหน่วยงานด้านการข่าวในพื้นที่รับผิดชอบ โดยมุ่งหวังที่จะนำเสนอแนวทางและยุทธศาสตร์การบูรณาการข่าวกรองที่เชื่อมรอยต่อระหว่างหน่วยงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการกำหนดนโยบาย การวางแผนยุทธศาสตร์ และการปฏิบัติการร่วมของหน่วยงานความมั่นคง เพื่อธำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติและปกป้องอธิปไตยของประเทศสืบต่อไป

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
2569

บทสรุปผู้บริหาร

เอกสารวิจัยเรื่อง "การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก" มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน (2) วิเคราะห์ภารกิจและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางและยุทธศาสตร์การบูรณาการข่าวกรองที่เหมาะสมในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก ทั้งนี้ **ขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย** ครอบคลุมการวิเคราะห์เชิงลึกใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ***ประเด็นแรก*** การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในทุกระดับที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชายแดน ครอบคลุมทั้งภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threats) และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional Threats) ตลอดจนพลวัตทางภูมิรัฐศาสตร์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนางานข่าวกรองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ***ประเด็นที่สอง*** การศึกษาบทบาท ภารกิจ ขีดความสามารถ และรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานข่าวกรองในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง การไหลเวียนของข้อมูล (Data flow) กลไกการประสานงาน และข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อการบูรณาการข่าวกรอง และ ***ประเด็นที่สาม*** การวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบูรณาการข่าวกรองแบบองค์รวม เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนข้อมูลเชิงลึกสำหรับการตัดสินใจเชิงนโยบาย (Policy Decision) และยกระดับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อขอบเขตและวัตถุประสงค์ดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้ได้ขับเคลื่อนด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากการทบทวนและสังเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากยุทธศาสตร์ชาติ แผน นโยบายความมั่นคง เอกสารวิชาการ ตลอดจนบริบทเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้น จากนั้นจึงดำเนินการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อสกัดข้อมูลเชิงยุทธการและยุทธวิธีจากผู้บริหารและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นตัวแทนจากหน่วยงานหลักด้านการข่าวและความมั่นคง ภายใต้สังกัดกระทรวงกลาโหม เหล่าทัพ กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งสิ้น 8 หน่วยงาน

ผ่านการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 2 ครั้ง ได้แก่ ***การลงพื้นที่ครั้งแรก*** ดำเนินการระหว่างวันที่ 23-26 มีนาคม 2569 ณ กรุงเทพฯ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสุรินทร์ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานส่วนกลาง ได้แก่ กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย และหน่วยงานในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (อีสานใต้) ซึ่งประกอบด้วย กองทัพภาคที่ 2 ค่ายสุรนารี สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ส่วนราชการจังหวัดสุรินทร์ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 (ค่ายสุรินทร์ภักดี) และกองกำลังสุรนารี ตลอดจนหน่วยเฉพาะกิจที่ 2 และหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 26 ***และ การลงพื้นที่ครั้งที่สอง*** ดำเนินการระหว่างวันที่ 18-22 พฤษภาคม 2569 ณ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง เพื่อรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานพื้นที่ภาคตะวันออก ซึ่งประกอบด้วย กองกำลังบูรพาและกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 1 ส่วนแยก 1 ตลอดจนกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ซึ่งครอบคลุมถึงหน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี และหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน ค่ายเทวาพิทักษ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

<u>จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1</u> พบว่า สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบันมีความซับซ้อนและมีพลวัตการเปลี่ยนแปลงสูง โดยบริบทด้านความมั่นคงได้เปลี่ยนผ่านจากภัยคุกคามรูปแบบดั้งเดิมไปสู่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) และภัยคุกคามแบบผสมผสาน (Hybrid Threats) ดังนั้น ผู้วิจัยขอสรุปและอภิปรายผลผ่าน**กรอบแนวคิด STEEP-M** เพื่อแสดงถึงสภาวะแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการข่าวในมิติต่าง ๆ ดังนี้

มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social)

สภาวะแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) ภัยคุกคามจากการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations)** ปัจจุบันมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อแพร่กระจายข่าวปลอม (Fake News) เช่น การสร้างข่าวลือเรื่องการเคลื่อนกำลังรบประชิดชายแดน ซึ่งปัญหาดังกล่าวมุ่งสร้างความตื่นตระหนก หวาดระแวง และบั่นทอนความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อเจ้าหน้าที่รัฐ

ส่งผลให้หน่วยข่าวกรองต้องรับภาระหนักขึ้นในการคัดกรองข้อเท็จจริง และต้องปรับบทบาทสำหรับการเฝ้าระวังผลกระทบทางจิตวิทยาของมวลชนอย่างใกล้ชิด **(2) การย้ายถิ่นฐานและอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบใหม่** ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองได้แปรสภาพเป็นขบวนการค้ามนุษย์ เพื่อส่งต่อแรงงานต่างด้าวเข้าสู่พื้นที่กาสิโนและแก๊งคอลเซ็นเตอร์ การที่กลุ่มเป้าหมายแฝงตัวปะปนไปกับการเคลื่อนย้ายของมวลชน ส่งผลให้งานข่าวกรองเผชิญกับความยากลำบากในการติดตาม แยกแยะ และระบุตัวตนผู้กระทำผิด **(3) ผลกระทบจากการอพยพลี้ภัย** จากเหตุการณ์ความไม่สงบและความกดดันทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการอพยพหนีภัยจำนวนมาก ศูนย์พักพิงผู้อพยพจึงกลายเป็นพื้นที่เปราะบางที่ฝ่ายข่าวต้องเฝ้าระวังการแทรกซึมจากฝ่ายตรงข้าม นอกจากนี้ ในสภาวะวิกฤตยังทำให้แหล่งข่าวภาคประชาชนมีความเปราะบางสูง ทำให้ข้อมูลที่เจ้าหน้าได้รับอาจมีความคลาดเคลื่อน และ **(4) ข้อจำกัดการเข้าถึงประชาชนและการสร้างความไว้วางใจต่อเครือข่ายข่าวกรองบุคคล (HUMINT)** ในพื้นที่ชายแดนโครงสร้างสังคมมักยึดโยงกับระบบอุปถัมภ์ โดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้ควบคุมการรับรู้ข่าวสาร ทำให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงข้อมูลเชิงลึกได้ยาก การแก้ปัญหานี้จำเป็นต้องอาศัยการสร้างความไว้วางใจโดยตรงกับชาวบ้าน ผ่านการลงพื้นที่ทำงานด้านมวลชนและการพัฒนาชุมชน รวมถึงการสื่อสารด้วยภาษาถิ่น (เช่น ภาษาเขมรสูง ภาษาส่วย) เพื่อลดความหวาดระแวง นำไปสู่การสร้างแนวร่วมภาคประชาชน

มิติด้านเทคโนโลยี (Technological)

สภาวะแวดล้อมทางเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) ปัญหาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีของขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ** กลุ่มทุนสีเทาได้อาศัยช่องโหว่บริเวณแนวชายแดน ลักลอบเชื่อมต่อโครงสร้างพื้นฐานจากฝั่งไทยทั้งกระแสไฟฟ้าและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อนำไปใช้เป็นฐานปฏิบัติการของแก๊งคอลเซ็นเตอร์และเครือข่ายหลอกลวง สภาพปัญหาดังกล่าวบีบบังคับให้หน่วยงานความมั่นคงไม่สามารถทำงานตามลำพังได้ แต่ต้องเร่งบูรณาการร่วมกับหน่วยงานพลเรือน (เช่น กสทช.) เพื่อตัดวงจรและแกะรอยทางดิจิทัลแบบ Real-time ให้ทันต่อเหตุการณ์ **(2) ภัยคุกคามจากการยกระดับเทคโนโลยีทางการทหารของฝ่ายตรงข้าม** รูปแบบของภัยคุกคามได้ก้าวข้ามจากการใช้อาวุธตามแบบไปสู่อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงและมีระยะยิงไกลขึ้น เช่น ระบบจรวดหลายลำกล้อง (BM-21) และโดรนสังหาร โดยพัฒนาการทางยุทโธปกรณ์เหล่านี้

ส่งผลให้ระยะเวลาในการแจ้งเตือนภัยสั้นลงอย่างมาก ซึ่งสร้างแรงกดดันให้ระบบข่าวกรองของไทยต้องยกระดับความเร็วในการประเมินสถานการณ์และการปรับยุทธวิธี **(3) ข้อจำกัดในการนำข่าวกรองเชิงเทคนิค (TECHINT) ให้เป็นพยานหลักฐาน** ในการทลายเครือข่ายอาชญากรรม การพึ่งพาเพียงพยานบุคคลนั้นไม่เพียงพออีกต่อไป เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องสืบสวนผ่านร่องรอยทางไซเบอร์ และฐานข้อมูลดิจิทัล แต่ปัญหาและอุปสรรคสำคัญคือข้อจำกัดในการวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลเชิงเทคนิคเหล่านี้ให้กลายเป็น “พยานหลักฐาน” ที่มีความน่าเชื่อถือ รัดกุม และมีน้ำหนักเพียงพอที่จะใช้ดำเนินคดีในชั้นศาลได้ และ **(4) การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อสร้างภาพสถานการณ์ร่วม (Common Operational Picture)** สภาพพื้นที่ชายแดนที่มีความซับซ้อนก่อให้เกิด “พื้นที่ตาบอด” จำนวนมากที่กำลังพลไม่สามารถเข้าถึงได้ การเฝ้าตรวจจึงจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีขั้นสูงมาอุดช่องโหว่ เช่น อากาศยานไร้คนขับ (UAV) ภาพถ่ายดาวเทียม (IMINT) เซนเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหว ตลอดจนการเชื่อมโยงระบบเรดาร์ชายฝั่งกับกล้องตรวจการณ์ความร้อน เพื่อให้ศูนย์ปฏิบัติการสามารถมองเห็นภาพรวมของปัญหาทั้งในมิติทางบกและทางทะเลได้อย่างครบถ้วน

มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

สภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) ปัญหาการขยายตัวของเศรษฐกิจสีเทาจากการลงทุนข้ามชาติ** นโยบายการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค (เช่น โครงการ BRI ของจีน) ได้กระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของเขตเศรษฐกิจพิเศษและอุตสาหกรรมกาสิโนในประเทศเพื่อนบ้านอย่างก้าวกระโดด พื้นที่เหล่านี้ได้กลายสภาพเป็นศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจสีเทา แหล่งฟอกเงิน และฐานปฏิบัติการของเครือข่ายหลอกลวงออนไลน์ ซึ่งสร้างผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างมหาศาลบริเวณแนวชายแดน **(2) การหยุดชะงักของระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ส่งผลักดันให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการทำผิดกฎหมาย** การใช้มาตรการความมั่นคงของรัฐ เช่น การปิดจุดผ่านแดนเพื่อสกัดกั้นภัยคุกคาม ได้ส่งผลกระทบทำให้ระบบเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นหยุดชะงัก เมื่อปากท้องของประชาชนได้รับความเดือดร้อน ความเครียดและแรงกดดันในการดำรงชีพ จึงกลายมาเป็นผลักดันให้ชาวบ้านบางส่วนจำยอมต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับขบวนการผิดกฎหมาย เช่น การรับจ้างขนสินค้าเถื่อนหรือเป็นผู้นำพา

แรงงานต่างด้าว เพื่อหาเงินมาชดเชยรายได้ที่สูญเสียไป **(3) การสูญเสียทางทรัพย์สิน (โดยเฉพาะการเกษตร) บั่นทอนความร่วมมือของภาคประชาชน** จากเหตุการณ์การปะทะตามแนวชายแดนได้สร้างความเสียหายโดยตรงต่อพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรและปศุสัตว์ที่ล้มตาย ความสูญเสียทางเครื่องมือทำกินเหล่านี้ นอกจากจะสร้างแรงกดดันที่ทำให้การฟื้นฟูเสถียรภาพในพื้นที่เป็นไปได้ยากแล้ว ยังส่งผลกระทบเชิงลบต่อความรู้สึกของประชาชน ซึ่งอาจบั่นทอนความเต็มใจในการให้ความร่วมมือหรือการแจ้งเบาะแสข่าวสารแก่ภาครัฐ และ **(4) ความซับซ้อนของเครือข่ายธุรกิจสีเทา** ขบวนการอาชญากรรมมักฉวยโอกาสจากสภาพภูมิประเทศที่ซับซ้อนในการดำเนินธุรกิจผิดกฎหมายอย่างครบวงจร ทั้งยาเสพติด อาวุธสงคราม และสินค้าหนีภาษี โดยอาศัยเส้นทางลำเลียงทั้งทางบกและทางน้ำ ซึ่งเม็ดเงินมหาศาลจากธุรกิจเหล่านี้กลายเป็น “ท่อน้ำเลี้ยง” สำคัญที่หล่อเลี้ยงกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ การที่หน่วยงานความมั่นคงจะเข้าไปสกัดกั้นหรือหาข่าวทลายเครือข่ายจึงทำได้ยาก เนื่องจากองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้มีความสลับซับซ้อน และมักมีผู้มีอิทธิพลทั้งในและนอกพื้นที่คอยให้ความคุ้มครองอยู่เบื้องหลัง

มิติด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (Environmental)

สภาวะแวดล้อมทางทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์** สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ประกอบด้วยแนวเทือกเขา ป่าทึบ และร่องน้ำ ก่อให้เกิด “พื้นที่บอด” ทางสัญญาณวิทยุและเรดาร์ ช่องทางธรรมชาติที่มีอยู่เป็นจำนวนมากตลอดแนวชายแดน ซึ่งเอื้อให้ขบวนการอาชญากรรมใช้ในการซ่อนพรางและหลบหลีกการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ **(2) โครงสร้างพื้นฐานของรัฐที่แปรสภาพเป็นเส้นทางหลบหลีกการเฝ้าตรวจ** ถนนยุทธศาสตร์ เส้นทางขนส่ง และเส้นทางการเกษตรที่รัฐบาลสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน กลับถูกกลุ่มอาชญากรนำมาใช้เป็นเส้นทางคมนาคมเพื่อร่นระยะเวลาในการลำเลียงสิ่งผิดกฎหมายเข้าสู่พื้นที่ชั้นในของประเทศ **(3) อันตรายจากทุ่นระเบิดตกค้าง** พื้นที่ชายแดนหลายแห่งยังคงเผชิญกับอันตรายจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นอุปสรรคสำคัญที่จำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนกำลังและลาดตระเวนของทหาร แต่ยังกีดกันประชาชนจากการเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกิน และ **(4) การลักลอบใช้พื้นที่ป่าเป็นฐานสนับสนุนเครือข่ายอาชญากรรม** พื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตป่าสงวนตามแนวชายแดน (เช่น เทือกเขาบรรทัด) ไม่เพียงแต่

เป็นเป้าหมายของการลักลอบตัดไม้หวงห้ามมูลค่าสูง (เช่น ไม้พะยูง ไม้กฤษณา) แต่ยังถูกใช้เป็นจุดพักคอยและเชื่อมโยงกับเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ

มิติด้านการเมือง (Political)

สภาวะแวดล้อมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) ความอ่อนไหวทางการเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน** จากการเมืองประเทศเพื่อนบ้านและภูมิรัฐศาสตร์ การรวมศูนย์อำนาจทางการเมือง การแข่งขันของกลุ่มอำนาจท้องถิ่นในประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ มักส่งผลกระทบข้ามพรมแดนมายังประเทศไทยในรูปแบบของการอพยพหนีภัยและการแผ่ขยายอิทธิพลของกลุ่มอิทธิพลข้ามชาติ **(2) ความคลุมเครือของพื้นที่ทับซ้อน** ปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อน (Overlapping Claims Area : OCA) ความคลุมเครือของเส้นเขตแดนทั้งในบริเวณสันปันน้ำทางบกและรอยต่อทางทะเลเป็นประเด็นทางการทูตที่ละเอียดอ่อน การปฏิบัติการทางทหารจึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังภายใต้กลไกคณะกรรมการชายแดน (RBC) เพื่อป้องกันไม่ให้การรักษาสิทธิลุกลามกลายเป็นชนวนเหตุความขัดแย้งระหว่างประเทศ **(3) ความท้าทายด้านกลไกทางกฎหมายและอำนาจบริหารจัดการ** การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานความมั่นคง ต่างเผชิญกับข้อจำกัดด้านเขตอำนาจศาลในพื้นที่ทับซ้อน และการมีหน่วยงานความมั่นคงจำนวนมากในพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาแหล่งข่าวซ้ำซ้อนและการแย่งชิงผลงาน (KPI) ระหว่างกันได้ และ **(4) การใช้มวลชนเป็นเครื่องมือทางการเมืองทำให้การแยกแยะเป้าหมายทำได้ยาก** ฝ่ายตรงข้ามมีเจตนารมณ์ยกระดับการโจมตีจากเป้าหมายทางทหารไปสู่เป้าหมายพลเรือนอย่างจงใจ (เช่น โรงพยาบาล วัด บ้านเรือน) รวมไปถึงการใช้ประชาชนเป็นโล่กำบังทางการเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ที่ต้องการสร้างความหวาดกลัวและใช้มวลชนเป็นเครื่องมือกดดันรัฐบาลไทย

มิติด้านการทหาร (Military)

สภาวะแวดล้อมทางทหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) การเปลี่ยนผ่านสู่ภัยคุกคามในพื้นที่สีเทา (Gray Zone)** ภัยคุกคามด้านอธิปไตยในปัจจุบันไม่ได้มาในรูปแบบการยกกำลังเข้าปะทะอย่างเปิดเผย แต่แฝงมากับการลักลอบก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำ การขยายอิทธิพลทีละน้อย และการใช้มวลชนเป็นโล่กำบัง

ทางการเมืองเพื่อตั้งฐานปฏิบัติการประชิดชายแดน **(2) การสะสมกำลังและเสริมสร้างแสนยานุภาพของฝ่ายตรงข้าม** แม้สถานการณ์ภายนอกจะดูผ่อนคลาย แต่ประเทศเพื่อนบ้านยังคงเดินหน้าแผนพัฒนากองทัพระยะยาวอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดหายุทโธปกรณ์สมัยใหม่และการซ้อมรบร่วมกับประเทศมหาอำนาจ ทำให้จำเป็นต้องดำเนินมาตรการเฝ้าตรวจเชิงรุกเพื่อประเมินขีดความสามารถและติดตามการวางกำลังของฝ่ายตรงข้ามอย่างใกล้ชิด **(3) ความรุนแรงของการปะทะ** ในสภาวะสงครามตามแบบ (Conventional Warfare) ที่มีการใช้อาวุธหนัก ความอยู่รอดของกำลังพลขึ้นอยู่กับการประเมินขีดความสามารถของฝ่ายตรงข้าม และการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำของระบบข่าวกรอง สำหรับการตรวจจับ การชี้เป้าหมาย และการประเมินความเสียหายจากการรบ (BDA) แบบ Real-time และ **(4) การประสานข่าวกรองสู่การปฏิบัติการร่วม (Joint Operations)** สภาพแวดล้อมที่ภัยคุกคามทางทหารผสมผสานกับอาชญากรรม ส่งผลให้หน่วยปฏิบัติการในพื้นที่แนวหน้า (เช่น ตชด. หรือ ทหารพราน) ต้องรับบทเป็น “ข้อต่อ” สำคัญที่เชื่อมโยงการทำงาน ในการประสานยุทธวิธีทางการทหาร ข้อกฎหมายและข้อบังคับของตำรวจ และการบริหารของฝ่ายพลเรือน เพื่อช่วยให้สามารถร่วมมือกันในการป้องกันและปราบปรามภัยคุกคามได้อย่างเบ็ดเสร็จและเด็ดขาด

<u>จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2</u> พบว่า แม้ว่าปัจจุบันจะมีการบูรณาการขีดความสามารถระหว่างหน่วยงานทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี แต่ว่าในทางปฏิบัติยังคงมีข้อจำกัดและอุปสรรคเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการประเมินสถานการณ์และการตอบสนองต่อวิกฤตการณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอวิเคราะห์และอธิบายถึงภารกิจและข้อจำกัดผ่านกรอบการวิเคราะห์ **ด้านกำลังพล ด้านกระบวนการ ด้านเทคโนโลยี และด้านกฎหมาย** ดังนี้

ด้านกำลังพล (People)

1. ด้านทักษะเชิงลึกและขีดความสามารถเฉพาะทาง บุคลากรด้านการข่าวยังเผชิญความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก (Deep Analysis) โดยเฉพาะการสังเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว และการวิเคราะห์ภาพถ่ายดาวเทียม นอกจากนี้ ข้อจำกัดด้านทักษะภาษาต่างประเทศยังเป็นอุปสรรคต่อ

การเข้าถึงวิทยาการสมัยใหม่ ส่งผลให้การประเมินขีดความสามารถและเจตนารมณ์ของฝ่ายตรงข้ามต้องพึ่งพาทักษะส่วนบุคคลเป็นหลัก ยิ่งไปกว่านั้น การรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรมทางเทคโนโลยี (แก๊งคอลเซ็นเตอร์) และสงครามไซเบอร์ ส่งผลให้นักวิเคราะห์ที่มีความเชี่ยวชาญจึงมีความสำคัญยิ่ง

2. สภาวะข้อมูลสารสนเทศจำนวนมาก กับความเหนื่อยล้าทางการวิเคราะห์ สืบเนื่องจากความขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ประกอบกับพลวัตของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้มีข้อมูลดิบ (Raw Data) หลั่งไหลเข้าสู่ระบบอย่างมหาศาลตลอดเวลา ทั้งจากข่าวกรองเปิดเผย (OSINT) ภาพถ่ายทางอากาศยานไร้คนขับ และรายงานจากเครือข่ายภาคพื้นดิน สภาวะดังกล่าวทำให้บุคลากรข่าวกรองต้องเผชิญกับภาระงานล้นเกิน (Cognitive Overload) ในการคัดกรองและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล เมื่อนักวิเคราะห์ต้องปฏิบัติงานภายใต้ความกดดันของเวลาและปริมาณข้อมูลที่เกินขีดความสามารถในการประมวลผลของมนุษย์ จึงส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้า ซึ่งอาจนำไปสู่อคติทางการวิเคราะห์ (Analytical Bias) ความคลาดเคลื่อนในการประเมินเจตนารมณ์ของฝ่ายตรงข้าม และทำให้การรายงานข่าวกรองเชิงยุทธการล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น

3. ความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน/ข้อจำกัดของงานข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ข่าวกรองทางด้านบุคคลถือเป็นหัวใจสำคัญของการหยั่งรู้สถานการณ์ในพื้นที่ทางลึก ขณะที่การสร้างเครือข่ายข่าวกรองทางบุคคลและความไว้วางใจจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลายาวนานถึง 5-10 ปี นอกจากนี้ ข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ระบบการหมุนเวียน หรือสับเปลี่ยนกำลังพลตามวงรอบ ซึ่งทำให้การสะสมองค์ความรู้ ความเข้าใจในบริบทพื้นที่ และความสัมพันธ์กับเครือข่ายประชาชนขาดความต่อเนื่อง ส่งผลให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับฝ่ายตรงข้ามมักไม่สมบูรณ์ และไม่อาจตอบสนองต่อภารกิจอย่างเร่งด่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การบูรณาการเครือข่ายภาคประชาชน แม้หน่วยงานจะมีการใช้กลไกมวลชนสัมพันธ์ เช่น ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ผู้นำชุมชน และครูในพื้นที่ เพื่อเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง (Local Situational Awareness) แต่การทำงานยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานความร่วมมือส่วนบุคคล ทั้งนี้ หากขาดการฝึกอบรมเชิงลึกและ อาจทำให้ศักยภาพของภาคประชาชนไม่สามารถถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ จึงนำไปสู่การขาดกระบวนการจัดการความรู้และถ่ายทอดบทเรียน (Lessons Learned) จากการปฏิบัติการจริง

5. ขีดความสามารถด้านข่าวกรองทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Intelligence: SOCINT) การปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนที่มีความซับซ้อนของกลุ่มชาติพันธุ์ แรงงานข้ามชาติ และเครือข่ายเศรษฐกิจท้องถิ่น (ทั้งถูกและผิดกฎหมาย) กำลังพลส่วนใหญ่ยังคงคุ้นเคยกับการประเมินภัยคุกคามทางทหารแบบดั้งเดิม แต่ขาดแคลนความเข้าใจเชิงลึกในมิติทางสังคมวิทยา มนุษยวิทยา และโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ฝั่งตรงข้าม การขาดองค์ความรู้เชิงพฤติกรรมศาสตร์นี้ ทำให้การวิเคราะห์เครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ (เช่น แก๊งคอลเซ็นเตอร์ หรือเครือข่ายยาเสพติด) ขาดความเชี่ยวชาญ และไม่สามารถพยากรณ์พฤติกรรม หรือแนวโน้มการเคลื่อนไหวของภัยคุกคามล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ

ด้านกระบวนการ (Process)

1. การจัดการข้อมูลแบบแยกส่วนและการจัดทำภาพสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (Common Operational Picture : COP) แม้มีความพยายามจัดตั้งศูนย์บูรณาการข่าวกรองร่วม (Fusion Center) แต่การดำเนินการดังกล่าว ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นซึ่งทำให้การปฏิบัติการด้านการข่าวในปัจจุบัน ยังคงพบอุปสรรคจากการปฏิบัติงานที่แยกส่วนตามภารกิจและหน้าที่เฉพาะ (Siloed Operations) ขาดกลไกกลางที่มีประสิทธิภาพในการรวบรวม สังเคราะห์ และกระจายข่าวอย่างเป็นเอกภาพ ทำให้ข้อมูลข่าวสารจำนวนมากจากหลากหลายแหล่งขาดกระบวนการคัดกรองอย่างเป็นระบบ โดยการไม่มีฐานข้อมูลกลางนี้ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อน ล่าช้า และอาจนำไปสู่การประเมินสถานการณ์ที่ผิดพลาด ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างภาพสถานการณ์ปฏิบัติการร่วมทางดิจิทัล (COP) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในภาวะวิกฤต

2. ช่องว่างระหว่างยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี กระบวนการวางแผนปฏิบัติการในระดับยุทธการและยุทธวิธี มักขาดความเชื่อมโยงกับข่าวกรองระดับยุทธศาสตร์ เช่น นโยบายความมั่นคง เป้าหมายทางการเมือง หรือการสนับสนุนจากต่างประเทศของฝ่ายตรงข้าม ทั้งนี้ การขาดระบบเชื่อมโยงข้อมูลแบบบองค์รวม ทำให้การประเมินเจตนารมณ์ถูกจำกัดอยู่เพียงกรอบของพื้นที่ปฏิบัติการระดับล่าง ทำให้มีข้อจำกัดต่อการวางแผนระยะยาว

3. การปรับตัวทางยุทธวิธีต่อภัยคุกคามแบบอสมมาตร กระบวนการปฏิบัติงานด้านการข่าวเผชิญความท้าทายเมื่อฝ่ายตรงข้ามปรับเปลี่ยนยุทธวิธีมาใช้รูปแบบการรบ

ที่โฉบฉวย (Hit-and-Run) และกระจายการซ่อนพรางยุทโธปกรณ์ไว้ในเขตชุมชน ทำให้การเฝ้าระวังและการประเมินขีดความสามารถมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น หน่วยปฏิบัติต้องเผชิญกับข้อจำกัดในการปรับแนวคิดทางยุทธวิธีที่ต้องผสมผสานระหว่างการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ควบคู่ไปกับการรักษารูปแบบการรบแบบดั้งเดิมในการควบคุมพื้นที่

4. คอขวด (Bottleneck) ในวงรอบข่าวกรองและการขาดมาตรฐานการปฏิบัติงานร่วม แม้การรวบรวมข่าวสาร (Collection) จากหน่วยงานต่าง ๆ จะกระทำได้อย่างกว้างขวาง แต่กระบวนการ “การดำเนินกรรมวิธี (Processing)” และ “การกระจายและการใช้ประโยชน์ (Dissemination and Use)” กลับกลายเป็นคอขวดที่สำคัญ ทั้งนี้ สาเหตุหลักมาจากการขาดระเบียบปฏิบัติประจำร่วม (Joint Standard Operating Procedures: Joint SOPs) ที่ชัดเจนระหว่างหน่วยทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครอง เมื่อแต่ละหน่วยงานมีกระบวนทัศน์และวงรอบการรายงานข่าว (Reporting Cycle) ที่แตกต่างกัน ข้อมูลดิบที่มีศักยภาพจึงไม่ถูกแปลงสภาพให้เป็น “ข่าวกรองที่นำไปใช้ปฏิบัติการได้จริง (Actionable Intelligence)” อย่างทันเวลา การขาดกระบวนการบูรณาการในพื้นที่ปฏิบัติการ (Tactical Fusion) ทำให้เมื่อเกิดเหตุวิกฤต หน่วยปฏิบัติต้องรอคอยการอนุมัติ หรือการตีความจากส่วนกลาง ซึ่งสวนทางกับยุทธวิธีที่โฉบฉวยของฝ่ายตรงข้าม

ด้านเทคโนโลยี (Technology)

1.โครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและการขาดมาตรฐานในการปฏิบัติการร่วมกัน (Interoperability) การปฏิบัติงานในพื้นที่ภูมิประเทศกว้างขวาง ป่าเขา และห่างไกล ทำให้ระบบการสื่อสารมีข้อจำกัด ซึ่งหากเกิดความขัดข้องหรือถูกรบกวนสัญญาณ จะทำให้เครือข่ายการประสานงานขาดความต่อเนื่อง นอกจากนี้ หน่วยงานด้านความมั่นคงหลายสังกัดยังคงใช้ระบบติดต่อสื่อสารที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ขาดแพลตฟอร์มดิจิทัลและระบบเครือข่ายข้อมูลแบบบูรณาการ (Network Centric) ส่งผลให้การแลกเปลี่ยนข่าวกรองแบบเรียลไทม์ (Real-Time) ทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

2. ความเสียเปรียบด้านเทคโนโลยีเฝ้าตรวจทางอากาศและไซเบอร์ ฝ่ายตรงข้ามมีการพัฒนาขีดความสามารถของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ทั้งในด้านระยะปฏิบัติการและความสามารถในการส่งข้อมูลแบบเรียลไทม์ ในขณะที่ฝ่ายเราเผชิญปัญหาขาดแคลนเทคโนโลยีระบบตรวจจับและป้องกันโดรน (Anti-Drone) รวมถึงเครื่องมือสนับสนุน

ด้านสงครามอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ การใช้เรดาร์ระบุพิกัดเป้าหมายระยะไกลยังมีค่าความคลาดเคลื่อนสูงเมื่อเผชิญสภาพอากาศและภูมิประเทศที่เป็นสิ่งกีดขวาง ยิ่งไปกว่านั้น หน่วยงานยังขาดขีดความสามารถเชิงรุกทางไซเบอร์ในการแสวงหาข้อมูลจากระบบสารสนเทศของฝ่ายตรงข้าม ทำให้การแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) ยังคงมีความล่าช้า

3. ข้อจำกัดด้านเครื่องมือวิเคราะห์เชิงพื้นที่ และระบบอัตลักษณ์บุคคล หน่วยปฏิบัติการในระดับพื้นที่เผชิญข้อจำกัดด้านเครื่องมือวิเคราะห์ภาพถ่ายดาวเทียมและฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ รวมถึงการขาดแคลนระบบตรวจสอบเอกสารอัตลักษณ์ชีวมิติ (Biometric Identification) และฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรแบบเชื่อมโยง ทำให้การตรวจสอบสัญชาติ ควบคุมแรงงานต่างชาติ และคัดกรองบุคคลต้องสงสัยตามแนวชายแดนขาดความแม่นยำและมีความล่าช้า

4. ความเชื่อมต่อ/เชื่อมโยงของระบบเทคโนโลยีแบบเก่าและแบบใหม่ ความพยายามในการนำเทคโนโลยีเฝ้าตรวจสมัยใหม่เข้ามาใช้ มักประสบปัญหาความไม่เข้ากัน (Incompatibility) กับระบบปฏิบัติการหรือโครงสร้างพื้นฐานเดิม (Legacy Systems) ที่หน่วยงานใช้งานอยู่ การเชื่อมต่อระบบใหม่เข้ากับสถาปัตยกรรมสารสนเทศแบบเก่านั้นไม่เพียงแต่ทำให้การประมวลผลข้อมูลไม่สมบูรณ์ แต่ยังสร้างช่องโหว่ด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cybersecurity Vulnerabilities) ยิ่งไปกว่านั้น ในพื้นที่ห่างไกลที่หน่วยปฏิบัติต้องพึ่งพาโครงข่ายโทรคมนาคมสาธารณะหรือช่องทางสื่อสารเชิงพาณิชย์ในการส่งผ่านข้อมูลข่าวกรอง ย่อมเพิ่มความเสี่ยงอย่างมากต่อการถูกดักรับสัญญาณ (Interception) การรบกวนสัญญาณ (Jamming) หรือการเจาะระบบจากฝ่ายตรงข้ามที่มีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีที่เหนือกว่า ซึ่งอาจนำไปสู่การรั่วไหลของความลับทางยุทธการได้

ด้านกฎหมาย และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ (Law and other Factors)

1. ระเบียบการรักษาความปลอดภัยและข้อจำกัดทางอธิปไตย การกำหนดชั้นความลับในการเข้าถึงข้อมูลตามหลักความจำเป็นต้องรู้ (Need-to-know principle) แม้จะเป็นเพียงเพื่อป้องกันข้อมูลรั่วไหล แต่ในทางปฏิบัติกลับกลายเป็นอุปสรรคที่ลดทอนความคล่องตัวในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข้ามหน่วยงาน นอกจากนี้ การรวบรวมข่าวสารเชิงลึกข้ามพรมแดน ยังถูกจำกัดด้วยระเบียบกฎหมายระหว่างประเทศ ข้อตกลงชายแดน

และหลักการเคารพอธิปไตย ซึ่งห้ามการใช้เครื่องมือลาดตระเวนหรือโดรนล้ำเขตแดน ทำให้การติดตามภัยคุกคามทางยุทธวิธีของฝ่ายตรงข้ามต้องกระทำในขอบเขตที่จำกัด

2. สุญญากาศทางกฎหมายในการกำกับดูแลโดรนและพื้นที่ไซเบอร์ ปัจจุบันยังขาดกรอบกฎหมายที่รัดกุมในการกำกับดูแลการใช้อากาศยานไร้คนขับในพื้นที่ความมั่นคง เช่น การกำหนดพื้นที่ห้ามบิน (No-Fly Zone) ทำให้การตอบสนองต่อโดรนต้องสงสัยเป็นไปอย่างจำกัด ในขณะเดียวกัน การขาดอำนาจทางกฎหมายในการควบคุมสื่อสังคมออนไลน์ทำให้หน่วยข่าวเผชิญความท้าทายจากปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (IO) ข้อมูลบิดเบือน และข่าวลวงที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำลายความเชื่อมั่นของรัฐอย่างรุนแรง

3. การจัดการข้อมูลเปิดเผย (OPSEC) และสื่อมวลชน การเข้าถึงพื้นที่ปฏิบัติการของสื่อมวลชน อินฟลูเอนเซอร์ หรือประชาชนทั่วไป ผ่านการถ่ายทอดสดหรือเผยแพร่ภาพถ่ายบนสื่อสังคมออนไลน์โดยขาดการตรวจสอบคัดกรอง ได้ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการรั่วไหลของข้อมูลเชิงยุทธวิธี แผนการปฏิบัติ และที่ตั้งกำลังพล ซึ่งฝ่ายตรงข้ามสามารถเก็บรวบรวมและนำไปวิเคราะห์เป็นข่าวกรองเปิดเผย (OSINT) ได้

4. ข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชน พื้นที่ปฏิบัติการหลายแห่งมีลักษณะภูมิประเทศซับซ้อน ทุรกันดาร และครอบคลุมทั้งทางบก ทางทะเล และป่าเขา ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเฝ้าตรวจ ยิ่งไปกว่านั้น พื้นที่ยุทธศาสตร์บางแห่งทับซ้อนกับเขตอุทยานแห่งชาติและเขตมรดกโลก ส่งผลให้การติดตั้งเทคโนโลยีเฝ้าตรวจทางทหารต้องเผชิญกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด ทำให้เกิดความล่าช้า นอกจากนี้ การที่ฝ่ายตรงข้ามซ่อนพรางตัวอยู่ในเขตชุมชน ยังเป็นข้อจำกัดของฝ่ายเราในการตอบโต้ทางยุทธวิธี เนื่องจากต้องคำนึงถึงข้อจำกัดทางกฎหมายและกฎการปะทะ (ROE) ที่เกี่ยวเนื่องกับสิทธิมนุษยชนและความปลอดภัยของพลเรือนเป็นสำคัญ

<u>จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3</u> พบว่า ภัยคุกคามตามแนวชายแดนด้านตะวันออกที่ทวีความซับซ้อนและพัฒนารูปแบบสู่ภัยคุกคามแบบผสมผสาน (Hybrid Threats) การรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยการหลอมรวมขีดความสามารถด้านการข่าวจากทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน ดังนั้น จากการลงพื้นที่ปฏิบัติการและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวทางในการบูรณาการงานด้านข่าวกรองที่เหมาะสม

เพื่อสร้างความพร้อมในการเผชิญเหตุและรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าว โดยแบ่งการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างออกเป็น 3 ระดับหลัก ได้แก่ **ระดับยุทธศาสตร์ ระดับยุทธการ และระดับยุทธวิธี ตลอดจนข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม** เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาระบบข่าวกรองที่ครอบคลุมและสามารถนำไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ข้อเสนอแนะระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Level)

1. การปฏิรูปสถาปัตยกรรมข้อมูลส่วนกลางและการปรับปรุงระเบียบความมั่นคง รัฐบาลและหน่วยงานระดับนโยบายต้องเร่งรัดการสร้างศูนย์บูรณาการข่าวกรอง (Intelligence Fusion Center) และระบบคลาวด์ความมั่นคงส่วนกลาง (Joint Security Cloud) โดยนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาประมวลผลข้อมูลหลากมิติ เพื่อให้ทุกหน่วยงานความมั่นคงสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์แบบบูรณาการได้ตามสิทธิการเข้าถึง (Access Control) ซึ่งจะช่วยลดการทำงานแบบไซโล (Silo Mentality) และลดความซ้ำซ้อนของภารกิจ นอกจากนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทบทวนและแก้ไขระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับทางราชการ เพื่อสร้างสถาปัตยกรรมการแบ่งปันข้อมูล (Information Sharing Framework) ที่มีกฎหมายรองรับอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้ามหน่วยงานได้อย่างไร้รอยต่อ และสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามในพื้นที่สีเทา (Grey Zone) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาทุนมนุษย์และการยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (Capacity Building) โดยออกแบบและจัดตั้งหลักสูตรการฝึกอบรมร่วมระหว่างเหล่าทัพที่มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง (Structured Analytic Techniques: SATs) เพื่อลดความลำเอียงหรือเกิดอคติ (Cognitive Bias) ของนักวิเคราะห์ พร้อมทั้งสร้างเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Path) เพื่อรักษาบุคลากรผู้มีความสามารถ ตลอดจนในมิติระหว่างประเทศ ควรยกระดับบทบาทของคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (RBC) และส่วนท้องถิ่น (TBC) ให้ก้าวข้ามจากการเป็นเพียงกลไกการระงับเหตุทางยุทธวิธีไปสู่การสร้างความไว้วางใจทางยุทธศาสตร์ (Strategic Trust) ในระยะยาว ผ่านกลไกการแลกเปลี่ยนข่าวกรองเชิงรุกกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสกัดกั้นกลุ่มทุนข้ามชาติและอาชญากรรมไซเบอร์ได้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะระดับยุทธการ (Operational Level)

1. การบูรณาการระบบปฏิบัติการร่วม และแผนที่สถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (COP) ในระดับกองทัพภาคและพื้นที่รับผิดชอบควรจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการข่าวกรองร่วมระดับภูมิภาค เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากหลากหลายมิติ (IMINT, OSINT และ SIGINT) ให้อยู่ในแพลตฟอร์มเดียวกัน พร้อมทั้งพัฒนาระบบแผนที่สถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (Common Operational Picture: COP) แบบตามเวลาจริง (Real-time) การดำเนินงานในส่วนนี้ต้องอาศัยการบูรณาการฐานข้อมูลข้ามหน่วยงาน เช่น การเชื่อมโยงฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชีวมิติ (Biometrics) ร่วมกับตำรวจตรวจคนเข้าเมืองและฝ่ายปกครอง รวมถึงการปรับปรุงระเบียบปฏิบัติร่วม ระหว่างหน่วยงานทางบกและทางทะเล เพื่ออุดช่องโหว่ทางเขตอำนาจในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล (OCA) ป้องกันมิให้เกิดสภาวะสุญญากาศทางความมั่นคง

2. การปฏิบัติการข่าวสารเชิงรุก และการใช้ประโยชน์จากงานกิจการพลเรือน ท่ามกลางพลวัตของสงครามข้อมูลข่าวสาร หน่วยงานระดับยุทธการต้องบูรณาการชุดปฏิบัติการเพื่อเฝ้าระวังความเคลื่อนไหวบนสื่อสังคมออนไลน์ และพิจารณาจัดตั้งชุดปฏิบัติการสารสนเทศเฉพาะกิจที่มีขีดความสามารถเทียบเท่าผู้ผลิตเนื้อหามืออาชีพ (Content Creators) เพื่อดำเนินกลยุทธ์ตอบโต้ข้อมูลบิดเบือนและควบคุมวาทกรรม (Narrative Control) อย่างทันท่วงที ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์จากภารกิจการพัฒนาพื้นที่ของหน่วยทหาร (เช่น การทำถนน หรือเจาะบ่อบาดาล) ให้เป็น “หน้าด่าน” ในการลงพื้นที่เพื่อจัดทำแผนที่ทางสังคม (Social Mapping) ซึ่งถือเป็นการลงทุนล่วงหน้าเพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและรวบรวมข้อมูลข่าวกรองทางสังคม (SOCIAL-INT) เชิงลึกที่หน่วยข่าวกรองหลักอาจเข้าไม่ถึง

ข้อเสนอแนะระดับยุทธวิธี (Tactical Level)

1. การประยุกต์ใช้นวัตกรรมเซนเซอร์อัจฉริยะ และระบบต่อต้านโดรนในพื้นที่วิกฤต ชุดปฏิบัติการในพื้นที่แนวหน้าต้องได้รับการสนับสนุนเทคโนโลยีเฝ้าตรวจที่ทันสมัย เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดประมวลผลด้วย AI ที่มีขีดความสามารถในการตรวจจับวัตถุบินต่ำ หรือเซนเซอร์ตรวจจับความร้อน เพื่อแยกแยะมนุษย์และสัตว์ป่าบริเวณช่องทางผ่านแดนธรรมชาติ ควบคู่กับการสถาปนาระบบสงครามอิเล็กทรอนิกส์และระบบต่อต้าน

อากาศยานไร้คนขับ (C-UAS/Jamming) ในพื้นที่เปราะบางทางภูมิรัฐศาสตร์ นอกจากนี้ ควรเร่งแก้ปัญหาจุดบอดสัญญาณ (Choke Points) ในพื้นที่ภูมิประเทศซับซ้อน ด้วยการนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผ่านดาวเทียมวงโคจรต่ำ (LEO) อย่างระบบ Starlink และเครือข่ายวิทยุแบบใยแมงมุม (Mesh Network) เข้ามาสนับสนุนการสื่อสารทางยุทธวิธี

2. การยกระดับข่าวกรองแบบผสมผสาน (Hybrid Intelligence) และเครือข่ายภาคประชาชน การปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนที่มีความกว้างขวางไม่สามารถพึ่งพากำลังพลของรัฐได้เพียงฝ่ายเดียว จึงควรเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายสายข่าวอาสาสมัคร โดยจัดอบรมมาตรฐานการรายงานข่าวเบื้องต้น (5W1H) ให้แก่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านและผู้นำชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนช่องทางการสื่อสารที่มีการเข้ารหัสลับขั้นสูง (End-to-End Encryption) เพื่อความปลอดภัยในการส่งพิกัดข้อมูลเชิงพื้นที่ ในมิติทางทะเล ควรใช้ประโยชน์จากเครือข่ายวิทยุของกลุ่มชาวประมงท้องถิ่นมาอุดช่องว่างทางข่าวกรอง (Blind Spots) นอกจากนี้ สำหรับการปฏิบัติงานในพื้นที่อนุรักษ์หรือมรดกโลก ควรปรับยุทธวิธีมาใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น อากาศยานไร้คนขับขนาดเล็กที่มีคลื่นเสียงต่ำ หรือเครือข่ายเซนเซอร์ระยะไกล เพื่อทดแทนการลาดตระเวนด้วยกำลังทหารรูปแบบดั้งเดิม ลดผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

1. ด้านความมั่นคงทางเศรษฐศาสตร์ (การจัดการกลุ่มทุนสีเทาข้ามชาติ) การประเมินภัยคุกคามตามแนวชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน ไม่สามารถแยกขาดจากบริบททางเศรษฐกิจได้ โดยเฉพาะการเติบโตของพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เครือข่ายกาสิโนออนไลน์ และเครือข่ายอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (Scam Centers) หน่วยงานข่าวกรองจึงควรบูรณาการศาสตร์ด้าน “เศรษฐศาสตร์ความมั่นคง” เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ โดยมุ่งเน้นการติดตามเส้นทางการเงิน (Follow the Money) และการวิเคราะห์โครงสร้างการลงทุนของกลุ่มทุนข้ามชาติที่อาจใช้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นฉากบังหน้า การสร้างเครือข่ายข่าวกรองทางการเงิน (Financial Intelligence: FININT) ร่วมกับหน่วยงานพลเรือน เช่น สำนักงาน ปปง. และสถาบันการเงิน จะช่วยให้นักวิเคราะห์สามารถคาดการณ์ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายอิทธิพล และสกัดกั้นท่อน้ำเลี้ยงที่หล่อเลี้ยงอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างขุดรากถอนโคน ซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าการตั้งรับในมิติความมั่นคง หรือทางด้านการทหารเพียงอย่างเดียว

2. ด้านความมั่นคงทางภูมิรัฐศาสตร์ (การประเมินอิทธิพลของมหาอำนาจ) แม้ว่าสถานการณ์ความขัดแย้งบริเวณชายแดนจะเป็นเรื่องความขัดแย้งในระดับภูมิภาค แต่ในความเป็นจริงหากพิจารณาถึง การวางกำลังทหาร การสนับสนุนยุทโธปกรณ์ หรือทิศทางการดำเนินนโยบายของประเทศเพื่อนบ้านแล้วนั้น ล้วนแต่ได้รับผลกระทบมาจากการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของชาติมหาอำนาจระดับโลก ดังนั้น หากการประเมินสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง บุคคลาด้านการข่าวจำเป็นต้องขยายกรอบวิเคราะห์ให้ครอบคลุมถึงพลวัตทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) โดยเฉพาะการประเมินนโยบายต่างประเทศและยุทธศาสตร์ความมั่นคงของรัฐมหาอำนาจที่มีส่วนได้ส่วนเสียในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ทั้งนี้ การยกระดับขีดความสามารถของนักวิเคราะห์ในการเชื่อมโยงเหตุการณ์ระดับโลก (เช่น ความขัดแย้งในสมรภูมิอื่น หรือการเปลี่ยนแปลงขั้วอำนาจ) เข้ากับผลกระทบระดับพื้นที่ จะช่วยให้ส่วนบัญชาการสามารถคาดการณ์ภัยคุกคามล่วงหน้า (Strategic Foresight) และปรับสมดุลนโยบายความมั่นคงชายแดนได้อย่างมีวิสัยทัศน์มากยิ่งขึ้น

3. ด้านความมั่นคงทางนิติศาสตร์ (การผลักดันกรอบกฎหมายข้ามพรมแดน) อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่พบจากการลงพื้นที่ฯ คือ “สุญญากาศทางกฎหมาย” เมื่อภัยคุกคามเคลื่อนตัวเข้ามายังในพื้นที่ของเส้นเขตแดน หรือเมื่อจำเป็นต้องใช้เครื่องมือสอดแนมทางอิเล็กทรอนิกส์ในการตรวจสอบ แต่เนื่องจากบริบทของข้อกฎหมายไม่อาจดำเนินการได้ ดังนั้น ภาครัฐควรผลักดันการปรับปรุงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับบริบททางด้านเทคโนโลยีอุบัติใหม่ เช่น การกำหนดขอบเขตอำนาจทางกฎหมายที่ชัดเจนในการต่อตีอากาศยานไร้คนขับ (Anti-Drone) ของฝ่ายตรงข้ามที่รุกล้ำน่านฟ้า หรือการผลักดันให้เกิดสนธิสัญญาความร่วมมือด้านการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการแบ่งปันข้อมูลอาชญากรรมไซเบอร์ระดับทวิภาคีที่มีสภาพบังคับใช้จริง ทั้งนี้ การมีกรอบกฎหมายที่รัดกุมและทันสมัยไม่เพียงแต่ช่วยปกป้องผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จากการถูกฟ้องร้องทางวินัยและอาญา แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ในการปฏิบัติการข่าวสารเชิงรุกบนเวทีระหว่างประเทศอีกด้วย

4. ด้านธรรมาภิบาลข้อมูลข่าวกรองและสิทธิมนุษยชน ในยุคที่หน่วยงานความมั่นคงต่างมุ่งเน้นการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การจดจำใบหน้า (Facial Recognition) และฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชีวมิติ (Biometrics) เพื่อคัดกรองบุคคลตามจุดผ่านแดน ดังนั้น

สิ่งที่ควรให้ความสำคัญควบคู่กันไป คือ “ธรรมาภิบาลข้อมูล” องค์กรด้านการข่าวจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานจริยธรรมและระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดเก็บ การเข้าถึง และการทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการนำข้อมูลไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ (Data Misuse) การสร้างความโปร่งใสในกระบวนการทำงานของอัลกอริทึม (Algorithmic Transparency) โดยจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบกลางที่มาจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยลดความหวาดระแวงของภาคประชาชน และแปรเปลี่ยนมวลชนในพื้นที่ให้กลายมาเป็นแนวร่วมและเครือข่ายข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ที่แข็งแกร่ง

<u>สำหรับข้อเสนอแนะ</u>เพื่อให้ผลการวิจัยฉบับนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานความมั่นคง และกองทัพ ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอ**ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ เชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะต่อกองทัพ** ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์

<u>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1</u> การสร้างความเป็นเอกภาพด้านข่าวกรอง โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านจากการทำงานแบบแยกส่วน (Silo Mentality) ไปสู่การบริหารจัดการความเสี่ยงข้ามพรมแดนร่วมกัน (Transboundary Risk Management) โดยภาครัฐควรสนับสนุนให้เกิด “ศูนย์บูรณาการข่าวกรองความมั่นคงชายแดนร่วม” (Joint Border Intelligence Fusion Center) ที่มีเอกภาพ เพื่อเป็นสถาปัตยกรรมกลางในการหลอมรวมข้อมูลจากทุกแหล่งข่าวระหว่างหน่วยงานทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครอง และพลเรือน การประสานสอดคล้องกันเป็นอย่างดีจากทุกภาคส่วนนั้น จะช่วยสร้างภาพสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัลที่สมบูรณ์ (Common Operational Picture) อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเฝ้าระวังภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่ชายแดนตะวันออก รวมถึงยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชนในพื้นที่และส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขในระยะยาวได้

<u>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2</u> การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรเชิงยุทธศาสตร์และการเสริมสร้างความร่วมมือเครือข่ายความมั่นคง โดยควรให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากกรอบแนวคิด “ความจำเป็นต้องรู้” (Need to Know) ไปสู่การส่งเสริม “ความจำเป็นต้องแบ่งปัน” (Need to Share) เพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติ ยุทธศาสตร์นี้

จำเป็นต้องอาศัยการสร้างความตระหนักรู้และการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ (Trust Building) ระหว่างประชาคมข่าวกรองร่วมกัน ควบคู่ไปกับ “ความจำเป็นต้องปกป้องข้อมูล” (Need to Protect) ขณะเดียวกันในระดับผู้บังคับบัญชาระดับสูงควรมีกลไกเชิงบวกในการสนับสนุนหน่วยงานที่มีความโดดเด่นด้านการประสานงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเชิงลึก และการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาในทิศทางและรูปแบบเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรม

<u>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3</u> การยกระดับขีดความสามารถการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าเชิงรุก (Proactive Early Warning) ผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยแนวทางการพัฒนาดังกล่าวนี้ มุ่งเน้นการสร้างความได้เปรียบทางข้อมูลข่าวสาร (Information Advantage) โดยภาครัฐควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาระบบสถาปัตยกรรมเทคโนโลยีความมั่นคงแบบสองทาง (Dual-Use Technology) ร่วมกับภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการบูรณาการระบบเฝ้าตรวจหลายมิติ (Multi-Domain ISR) และนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการคัดกรองฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทั้งนี้ เพื่อยกระดับสมรรถนะในการวิเคราะห์สถานการณ์ล่วงหน้า คาดการณ์ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ และรับมือกับปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (IO) ได้อย่างทันท่วงที ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ประชาชนและกำลังพลในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การปรับปรุงกฎหมายความมั่นคงร่วมสมัย เพื่อรับมือภัยคุกคามทางอากาศอุบัติใหม่ โดยรัฐบาลควรเร่งบูรณาการกฎหมายความมั่นคงร่วมกับพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. 2497 และประกาศสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการอนุญาตให้ผู้บังคับหรือปล่อยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน ประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก ที่มีน้ำหนักไม่เกิน 25 กิโลกรัม ปฏิบัติแตกต่างไปจากเงื่อนไข พ.ศ. 2569 รวมทั้งระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ โดยเฉพาะการกำหนดระเบียบปฏิบัติ (Rules of Engagement) ในเขตพื้นที่แนวชายแดน รัฐควรประกาศเขตพื้นที่ห้ามบินเพื่อความมั่นคง (Geofencing / Security No-Fly Zone) พร้อมทั้งตรากฎหมายให้อำนาจและความคุ้มครองความรับผิดทางกฎหมาย (Legal Immunity) แก่เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงในการใช้อุปกรณ์ต่อต้านอากาศยานไร้คนขับ (Anti-Drone Systems) เพื่อตรวจจับ

ระงับสัญญาณ บังคับลงจอด หรือทำลายระบบสอดแนมของฝ่ายตรงข้ามได้ทันที เมื่อประเมินว่าเป็นภัยคุกคาม โดยไม่ขัดต่อกฎหมายการบินพลเรือน รวมถึงการบูรณากฎหมายไซเบอร์เพื่อรับมือกับปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (IO) โดยอาจนำแนวทางการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Communications)ฐ-เข้ามาพัฒนาปรับใช้ เพื่อเป็นการป้องกันและตอบโต้กับข่าวปลอม (Fake News) ที่มุ่งบ่อนทำลายขวัญกำลังใจทั้งของประชาชนและกำลังพลในพื้นที่

2. การกำหนดมาตรฐานและข้อตกลงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระดับชาติ ควรขับเคลื่อนโดย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และสำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.) ในฐานะหน่วยงานนโยบายส่วนกลางผ่านการนำแนวคิด “Share by Default, Restrictive by Exception” หรือ การแบ่งปันข้อมูล และจำกัดสิทธิเป็นข้อยกเว้น มาใช้เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐาน เพื่อกำหนด “มาตรฐานสถาปัตยกรรมข้อมูลกลาง” (Interoperable Data Standard) อันเป็นการบังคับให้หน่วยงานความมั่นคงทุกภาคส่วนต้องออกแบบระบบฐานข้อมูลที่รองรับการเชื่อมโยงข้อมูลดิบแบบ Machine-to-Machine โดยเฉพาะในกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ ข้อมูลการเข้าเมือง และข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล (Biometrics) ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะช่วยทลายข้อจำกัด และขจัดความล่าช้าที่เกิดจากการต้องคอยร้องขอข้อมูลข้ามหน่วยงานผ่านระบบงานเอกสารแบบดั้งเดิมในระดับปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบูรณาการข่าวกรองเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยต้องไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง หรือสิทธิส่วนบุคคล ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทั้งนี้ควรมีการระบุหน่วยงานเจ้าภาพและผู้ควบคุมระบบให้มีความชัดเจน พร้อมทั้งจัดให้มีกลไกการกำกับดูแลที่ตรวจสอบได้ (Auditable Oversight) ตลอดจนต้องมีการกำหนดข้อยกเว้นและสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลอย่างรัดกุม โดยพิจารณาจากระดับชั้นความลับ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ และวัตถุประสงค์ในการใช้งานของแต่ละหน่วยงานเป็นสำคัญ

3. นโยบายส่งเสริมนวัตกรรมและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศสองทาง (Dual-Use Technology Policy) การพึ่งพาเทคโนโลยีทางการทหารจากต่างประเทศใช้งบประมาณมหาศาลและเสี่ยงต่อความมั่นคงของข้อมูล รัฐบาลจึงควรผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ “นวัตกรรมความมั่นคงแบบสองทาง” (Dual-Use Technology) โดยใช้กลไกการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐสนับสนุนสตาร์ทอัพและภาคเอกชนไทยให้วิจัยและพัฒนาระบบนิเวศเทคโนโลยีความมั่นคง เช่น ระบบโดรน หรือซอฟต์แวร์วิเคราะห์ข้อมูล โดยเปิดพื้นที่ทดสอบนวัตกรรม

(Regulatory Sandbox) ร่วมกับกองทัพ แนวทางนี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างความมั่นคงแบบพึ่งพาตนเอง แต่ยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในระยะยาว

ข้อเสนอแนะต่อกองทัพ

เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามทั้งแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่ตามแนวชายแดน กองทัพควรพิจารณาปรับปรุงขีดความสามารถทางทหารใน 3 เสาหลักสำคัญ (ด้านกำลังพล ด้านกระบวนการ และด้านเทคโนโลยี) ดังนี้

1. ด้านกำลังพล (People) การสร้างนักยุทธศาสตร์และเครือข่ายความร่วมมือ

1.1 การสรรหาและการสร้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การคัดเลือกบุคลากรกองทัพควรพิจารณาเพิ่มเติม โดยพุ่งเป้าไปที่การสร้างผู้เชี่ยวชาญที่มีความเข้าใจเชิงลึก (Area Experts) ในพื้นที่ชายแดนตะวันออก เช่น ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาท้องถิ่น (ภาษาเขมร ภาษาส่วย) กลุ่มชาติพันธุ์ ภูมิศาสตร์การเมือง รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านข่าวกรองทางไซเบอร์ (CYBINT) เพื่อให้สามารถแกะรอยเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติและเจาะลึกข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การยกระดับทักษะด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนหลักสูตร “เทคนิคการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง” (Structured Analytic Techniques: SATs) และการจัดตั้งทีมจำลองสถานการณ์ฝ่ายตรงข้าม (Red Teaming) ลงในระบบการศึกษาทางทหารมากยิ่งขึ้น เพื่อลบอคติทางวิชญาณ (Cognitive Bias) ของนักวิเคราะห์ ป้องกันการด่วนสรุปสถานการณ์ และยกระดับขีดความสามารถในการคาดการณ์เจตนารมณ์ทางการทหารของฝ่ายข้าศึกได้อย่างลุ่มลึกและแม่นยำมากยิ่งขึ้น

1.3 การสร้างแรงจูงใจและเส้นทางอาชีพ งานข่าวกรองเป็นงานที่ต้องอาศัยการสั่งสมประสบการณ์ ดังนั้น กองทัพควรตระหนักถึงเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Path) เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการรักษาบุคลากรผู้มีสมรรถนะสูง (Talent Retention) ไม่ให้เกิดสภาวะสมองไหลออกจากหน่วย

2. ด้านกระบวนการ (Process) การปฏิรูปโครงสร้างด้านการข่าวเพื่อความเป็นเอกภาพ

2.1 การบูรณาการภาพสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (Common Operational Picture: COP) ในระดับยุทธการ กองทัพต้องขับเคลื่อนกระบวนการสร้าง “ภาพสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล” อย่างเป็นรูปธรรม แพลตฟอร์มนี้จะต้องสามารถประมวลผลตำแหน่งพิกัดกำลังฝ่ายเรา ความเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้าม รวมถึงข้อมูลพิกัดเสาสัญญาณเถื่อนหรือพื้นที่เสี่ยงทางเศรษฐกิจสีเทา ให้อยู่บนหน้าจอเดียวกันแบบเรียลไทม์ (Real-time) เพื่อทำลายความมืดบอดทางข้อมูล และสนับสนุนการ “หยั่งรู้สถานการณ์” (Situational Awareness) ของผู้บังคับบัญชา

2.2 การประสานงานในแนวราบ กองทัพควรพิจารณาและเปิดโครงสร้างการทำงานแบบข้ามสายงาน (Boundary Spanning) โดยเฉพาะบริเวณแนวชายแดนที่ต้องใช้กำลังผสม ระหว่างหน่วยกำลังรบหลัก หน่วยทหารพราน ตำรวจตระเวนชายแดน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ดังนั้น กระบวนการควรยืดหยุ่นให้สามารถตั้งคณะทำงานร่วมเฉพาะกิจในระดับพื้นที่ เพื่อเร่งความเร็วในการแบ่งปันข้อมูลทางยุทธวิธีโดยไม่จำเป็นต้องรอสายการบังคับบัญชาแนวดิ่งที่ล่าช้า

2.3 การประเมินความเสี่ยงและซักซ้อมวงรอบข่าวกรอง ควรจัดให้มีการประเมินความเสี่ยงร่วมกัน (Joint Risk Assessment) และจัดการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุทางข่าวกรองระหว่างเหล่าทัพอย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบช่องโหว่ของหลักปฏิบัติ (SOPs) รอยต่อของการสื่อสาร และเพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการ “วงรอบข่าวกรอง” (Intelligence Cycle) สามารถทำงานได้รวดเร็วทันต่อเวลาในการแจ้งเตือน (Early Warning)

3. ด้านเทคโนโลยี (Technology) การสร้างสถาปัตยกรรมที่เหนือกว่าด้วยดิจิทัล

3.1 ระบบข่าวกรองและเฝ้าตรวจหลายมิติ (Multi-Domain) กองทัพควรลงทุนในการบูรณาการระบบเรดาร์เฝ้าตรวจทางยุทธวิธีเข้ากับกล้องจับภาพความร้อนระยะไกล ภาพถ่ายดาวเทียม (IMINT) และโดรน (UAV) การประสานเทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยกลบ “พื้นที่บอดทางสัญญาณ” บริเวณภูมิประเทศที่สลับซับซ้อนอย่างเทือกเขาพนมดงรักหรือพื้นที่รอยต่อทางบกและทางทะเลของอ่าวไทย เพื่อเฝ้าตรวจการรุกล้ำในเขตพื้นที่สีเทา (Grey Zone) ได้ตลอด 24 ชั่วโมง

3.2 การประมวลผลข้อมูลด้วย AI และ Big Data เนื่องจากข้อมูลดิบที่ไหลเข้ามามีปริมาณมหาศาล กองทัพต้องนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาช่วยนักวิเคราะห์ในการประมวลผลข้อมูล (Data Processing) โดยเฉพาะการดึงข้อมูลจากแพลตฟอร์มแหล่งข่าวเปิด (OSINT) และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อใช้ในการเชื่อมโยงเครือข่าย พฤติกรรม และเส้นทางการเงินของอาชญากรข้ามชาติ ตลอดจนใช้ระบบพยากรณ์ล่วงหน้า (Predictive Analytics) เพื่อคาดการณ์ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

3.3 ความมั่นคงทางไซเบอร์และสงครามอิเล็กทรอนิกส์ สภาพแวดล้อมสนามรบในปัจจุบันเต็มไปด้วยภัยคุกคามทางเทคโนโลยี กองทัพต้องเร่งพิจารณาระบบต่อต้านอากาศยานไร้คนขับ (Anti-Drone) และยุทโธปกรณ์ด้านสงครามอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Warfare) แบบคล่องตัว เพื่อทำหน้าที่ตรวจจับ รบกวนสัญญาณ และสกัดกั้นภัยคุกคามทางอากาศระดับต่ำ ควบคู่ไปกับการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์อย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันฐานข้อมูลข่าวกรองส่วนกลางจากการเจาะระบบและจารกรรมข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์

<u>ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป</u>

1. งานวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกเป็นหลัก รวมถึงอาจจะยังไม่ครอบคลุมหน่วยงานด้านการข่าวและความมั่นคงทั้งในพื้นที่ส่วนกลางและในพื้นที่มากนัก แม้ว่าจะมีความพยายามในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพื้นที่ทั้งพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ชายแดนฝั่งตะวันออกที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านมากที่สุดแล้วก็ตาม ดังนั้น สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปจึงควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่ชายแดนในภูมิภาคอื่น ๆ พร้อมทั้งเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหน่วยงานระดับนโยบายส่วนกลางและหน่วยงานปฏิบัติการในพื้นที่อย่างรอบด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลาย และสามารถนำไปพัฒนากรอบการบูรณาการข่าวกรองระดับชาติได้อย่างสมบูรณ์เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

2. การศึกษาในครั้งนี้ ด้วยข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ทำให้ผลการศึกษาอาจสะท้อนบริบทสถานการณ์ได้เฉพาะบางห้วงเวลาเท่านั้น ในขณะที่ภัยคุกคามตามแนวชายแดนมีพลวัตสูงและมีรูปแบบที่แปรผันตลอดเวลา ดังนั้น การศึกษาวิจัยในอนาคตจึงควรพิจารณาขยายกรอบเวลาการเก็บข้อมูล เพื่อให้สามารถวิเคราะห์รูปแบบและประเมินแนวโน้มของภัยคุกคามในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างแม่นยำและครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	**ก**
บทสรุปผู้บริหาร	**ข**
สารบัญ	**ป**
สารบัญภาพ	**พ**
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	**9**
2.1 แนวคิดและทฤษฎีด้านความมั่นคง (Security Theories)	9
2.1.1 ทฤษฎีความมั่นคงรูปแบบเดิม (Traditional Security Theories)	10
2.1.2 ทฤษฎีความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security Theories)	12
2.1.3 ความมั่นคงชายแดน (Border Security)	13
2.2 แนวคิดและทฤษฎีด้านข่าวกรอง (Intelligence Concepts)	16
2.2.1 วงรอบข่าวกรอง (Intelligence Cycle)	17
2.2.2 ข่าวกรองร่วม (Joint Intelligence)	20
2.2.3 การบูรณาการข่าวกรอง (Intelligence Integration)	21
2.2.4 การต่อต้านข่าวกรอง (Counter-Intelligence)	25
2.2.5 การแบ่งปันข่าวกรองและความร่วมมือระหว่างประเทศ (Intelligence Sharing)	27

สารบัญ

	หน้า
2.3 แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐและการบูรณาการ	28
2.3.1 ทฤษฎีองค์การและการประสานงาน (Organizational Theory and Coordination)	29
2.3.2 แนวคิดการจัดการความเสี่ยงข้ามพรมแดน (Transboundary Risk Management)	30
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	**43**
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
3.2 ขอบเขตในการวิจัย	44
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	45
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการวิจัย	**49**
4.1 สภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน	50
4.2 วิเคราะห์ภารกิจและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	65
4.3 แนวทางและยุทธศาสตร์การบูรณาการข่าวกรองที่เหมาะสมในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก	80
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	**97**
5.1 สรุป และอภิปรายผล	97
5.2 ข้อเสนอแนะ	114

สารบัญ

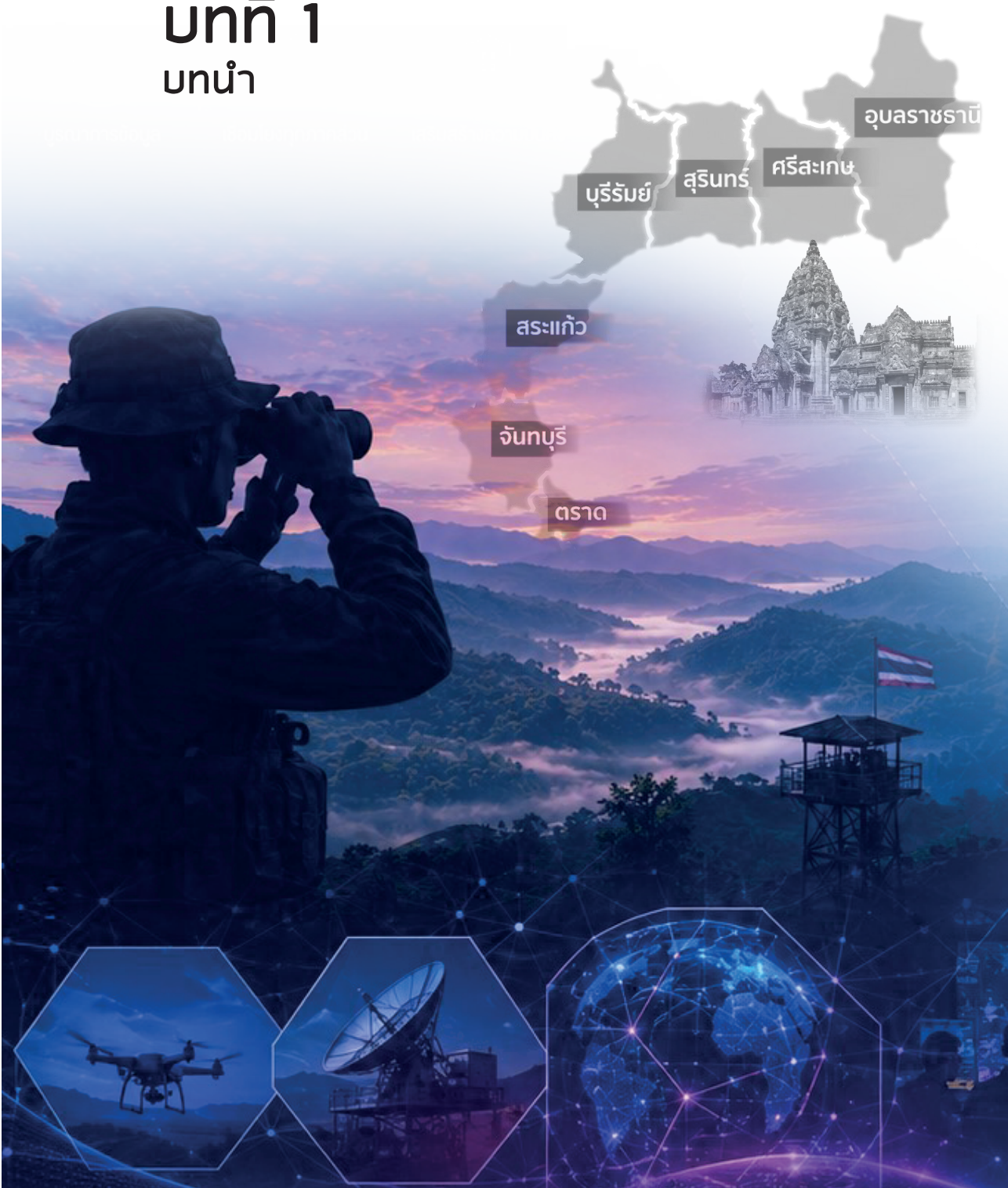
			หน้า
บรรณานุกรม			**121**
ภาคผนวก	ผนวก ก	ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการดำเนินการศูนย์วิจัยและคณะผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง (SAREC) เรื่อง การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก ระหว่างวันที่ 23-26 มี.ค. 69 ณ กรุงเทพฯ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสุรินทร์	129
	ผนวก ข	ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการดำเนินการศูนย์วิจัยและคณะผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง (SAREC) เรื่อง การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออกระหว่างวันที่ 18-22 พ.ค. 69 ณ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง	133

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 5
ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดการวิจัย 6
ภาพที่ 2.1 วงรอบการข่าว 19

บทที่ 1
บทนำ

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ความมั่นคงในยุคปัจจุบันมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของการข่าวกรองและการเผชิญหน้าทางไซเบอร์ การควบคุมบังคับบัญชาที่แม่นยำในภาวะความขัดแย้งนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัย การปฏิบัติการข่าวกรองที่มีคุณภาพสูง เพื่อประกอบการตกลงใจ ทั้งนี้ การมีระบบการข่าวกรองที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา จะส่งผลโดยตรงต่อ ความสำเร็จของภารกิจ และที่สำคัญกว่านั้น คือ การลดความเสี่ยงด้านกำลังพลและประหยัดงบประมาณอย่างมหาศาล ดังจะเห็นได้ชัดจากบทเรียนในความขัดแย้งสำคัญระดับโลก เช่น กรณีรัสเซีย-ยูเครน ซึ่งฝ่ายที่ดำเนินงานด้านข้อมูลข่าวสารที่ดีกว่า ย่อมมีความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์อย่างยิ่ง จึงเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า การขาดการประเมินขีดความสามารถของคู่ขัดแย้งที่แม่นยำ สามารถนำไปสู่การคำนวณที่ผิดพลาดและผลลัพธ์ที่ร้ายแรงได้ ในทางกลับกัน หากฝ่ายที่สามารถรวบรวม วิเคราะห์ และกระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ย่อมมีความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์ ดังนั้น การลงทุนและพัฒนาระบบการข่าวกรองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ไม่อาจมองข้ามได้

สำหรับประเทศไทย ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออก ยังคงเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนและมีพลวัตสูง ทั้งนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่ภัยคุกคามที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การบูรณาการข่าวกรองในพื้นที่ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ตรวจพบ เช่น การลักลอบนำเข้า–ส่งออกสินค้าผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ ขบวนการค้ายาเสพติด ปัญหาการพนันออนไลน์และเครือข่ายแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ตลอดจนปัญหาข้อพิพาทในพื้นที่ทับซ้อน ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ รวมถึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคเศรษฐกิจของไทย ดังนั้น การแก้ไขปัญหาในระยะยาวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการพัฒนาระบบบูรณาการข่าวกรองจากทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการควบคุมพื้นที่ การสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมาย และการตัดเครือข่ายการสนับสนุนของกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติอย่างมีประสิทธิผล

ในทางปฏิบัติ หน่วยงานด้านการข่าวกรองของประเทศไทยนั้นมีความหลากหลายสูง ไม่จำกัดอยู่เพียงหน่วยงานทางทหารเท่านั้น แต่ยังรวมถึงหน่วยงานความมั่นคงพลเรือน หรือแม้แต่สื่อมวลชน ดังนั้น การบูรณาการข่าวกรอง จึงเป็นหัวใจสำคัญในการสร้าง “ภาพข่าวเดียว” (Single Integrated Intelligence Picture) ที่ชัดเจนและสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานข่าวภายในกองบัญชาการกองทัพไทย (บก.ทท.) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานด้านการข่าวที่สำคัญ ได้แก่ กรมข่าวทหาร (ขว.ทหาร), ศูนย์รักษาความปลอดภัย (ศรภ.), หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) และศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายสากล (ศตก.) รวมถึงหน่วยข่าวของเหล่าทัพและหน่วยงานความมั่นคงอื่น ๆ ยังคงเผชิญกับปัญหา การขาดแนวทางที่ชัดเจนและความเป็นเอกภาพ ในการบูรณาการข่าวกรอง งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาปัญหาและข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในกระบวนการบูรณาการข่าวกรอง เพื่อรับมือกับภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะภัยคุกคามบริเวณชายแดนภาคตะวันออก จนนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบัญชาการเชิงยุทธศาสตร์ร่วมกัน

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงและคลังสมองของกองทัพไทย จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหาแนวทางในการบูรณาการข่าวกรองท่ามกลางยุคสงครามหลากหลายมิติในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ได้ถึงบริบท ขีดความสามารถ รูปแบบและข้อจำกัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการข่าวกรอง จนนำไปสู่การบูรณาการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ และสามารถรองรับกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดน โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกของไทย ซึ่งการแก้ไขปัญหาความมั่นคงนั้น มักเผชิญกับความท้าทายด้านการบูรณาการการข่าวระหว่างหน่วยงานทั้งภาคพลเรือน ทหาร และตำรวจทั้งนี้ หน่วยงานดังกล่าวต่างมีบทบาท ขีดความสามารถ และข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนที่มีประสิทธิภาพ การบูรณาการข่าวกรองที่ไร้รอยต่อจึงเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญ โดยการปรับเปลี่ยนจากการทำงานแบบ “ต่างคนต่างทำ” ไปสู่การทำงานแบบ “ร่วมมือกัน” เพื่อช่วยให้สามารถผลิตข่าวกรองร่วมที่มีความถูกต้องครบถ้วน และทันเวลา เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาในวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน

2. เพื่อวิเคราะห์ภารกิจและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. เพื่อเสนอแนวทางและยุทธศาสตร์การบูรณาการข่าวกรองที่เหมาะสมในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.ด้านเนื้อหา งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการข่าว เพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออกประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1.1 สภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน โดยงานวิจัยครอบคลุมการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงทั้งในระดับโลก ภูมิภาค และพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบบริเวณชายแดนด้านตะวันออกของไทย ทั้งภัยคุกคามตามแบบ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ รวมไปถึงความเปลี่ยนแปลงเชิงภูมิรัฐศาสตร์ เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งอาจส่งผลต่อความสำเร็จของภารกิจ และการกำหนดทิศทางของการพัฒนางานด้านข่าวกรองเพื่ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

1.2 โครงสร้าง ภารกิจ และการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการข่าวกรอง ซึ่ง ครอบคลุมการศึกษาบทบาท หน้าที่ โครงสร้าง ขีดความสามารถ รูปแบบการดำเนินงาน เครื่องมือ และกลไกความร่วมมือของหน่วยงานด้านข่าวกรองในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออก รวมถึงการเชื่อมโยงกับหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่น ๆ ที่ เช่น เหล่าทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ หน่วยงานข่าวกรองพลเรือน และหน่วยงานความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อระบุความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง การไหลของข้อมูลข่าวสาร กระบวนการประสานงาน ตลอดจนปัญหา/ข้อจำกัดและผลกระทบที่มีต่อประสิทธิภาพของการบูรณาการข่าวกรอง

1.3 แนวทางการดำเนินการข่าวกรองในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดน โดยขอบเขตในการศึกษาครอบคลุมการวิเคราะห์รูปแบบ วิธีการ และกลไกการบูรณาการข่าวกรองทั้งเชิงโครงสร้าง (Structural Integration) และเชิงกระบวนการ

(Procedural Integration) รวมทั้งวิธีการพัฒนาศักยภาพระบบข่าวกรองในมิติต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย (Policy Decision) และการยกระดับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอย่างยั่งยืน

2. ด้านพื้นที่ โดยมุ่งเน้นศึกษาหน่วยงานด้านข่าวกรองที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- หน่วยงานด้านข่าวกรองของกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพในพื้นที่กองทัพภาคที่ 1 และกองทัพภาคที่ 2

- หน่วยงานด้านข่าวกรองในพื้นที่ปฏิบัติการชายแดนด้านตะวันออก

3. ด้านประชากร กำหนดขอบเขตด้านประชากรเฉพาะผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานด้านข่าวกรองของกองบัญชาการกองทัพไทย เหล่าทัพ และประชาคมข่าวกรอง

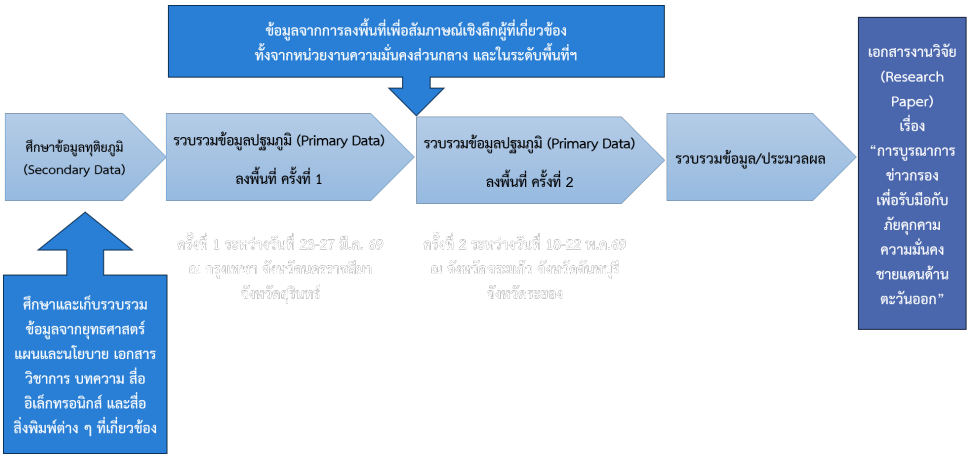
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

เอกสารวิจัยฉบับนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดขั้นตอนวิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากยุทธศาสตร์ แผนและนโยบาย เอกสารวิชาการ บทความ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ทั้งจากการลงพื้นที่ภาคตะวันออกเพื่อเก็บข้อมูลเอกสารวิจัย (Research Paper) เรื่อง การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก จากหน่วยงานที่สำคัญในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และภาคตะวันออก

- จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย (ขว.ทหาร) ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการข่าวของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นพท.) หน่วยงานด้านข่าวกรองในพื้นที่กองทัพภาคที่ 1 กองทัพภาคที่ 2 และหน่วยงานด้านข่าวกรองในพื้นที่ปฏิบัติการ เป็นต้น

ภาพที่ 1.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
ที่มา : ผู้วิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออก

2. ทำให้ทราบถึงภารกิจ บทบาทหน้าที่และข้อจำกัดในปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก

3. ทำให้ได้แนวทางและยุทธศาสตร์การบูรณาการข่าวกรองที่เหมาะสมและสอดคล้องกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนภาคตะวันออก

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัย (Research Paper) เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” ในส่วนนี้ให้ความสำคัญกับการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในหลายมิติ ทั้งในด้านความมั่นคง ด้านข่าวกรอง และด้านการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกของประเทศไทย รวมถึงการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นต่อการศึกษาดังกล่าว สามารถนำไปเป็นกรอบในการอธิบายตามวัตถุประสงค์ และนำไปสู่การตอบคำถามของการวิจัย โดยในบทนี้จึงนำเสนอทฤษฎีและแนวคิดที่เป็นฐานรากทางวิชาการ พร้อมทั้งทบทวนงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ ตามประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีด้านความมั่นคง (Security Theories)

2.1 แนวคิดและทฤษฎีด้านข่าวกรอง (Intelligence Concepts)

2.3 แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐและการบูรณาการ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีด้านความมั่นคง (Security Theories)

แนวคิดที่เกี่ยวกับความมั่นคง (Security) ในสาขาวิชารัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีวิวัฒนาการและถูกตีความผ่านกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลาย โดยนิยามของ “ความมั่นคง” หมายถึง สภาวะที่ปราศจากภัยคุกคามและความหวาดกลัว (Freedom from threat and fear) สามารถช่วยให้รัฐสามารถดำรงอยู่และรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ตลอดจนอธิปไตยเหนือดินแดนไว้ได้ ตามทฤษฎีสัจนิยม (Realism) ความมั่นคงถูกผูกติดกับโครงสร้างระบบนานาชาติแบบอนาธิปไตย (Anarchy) ที่รัฐเป็นตัวแสดงหลัก (State-centric) และต้องพึ่งพาตนเอง (Self-help) ผ่านการสะสมอำนาจทางทหารและการสร้างดุลอำนาจ (Balance of Power) เพื่อความอยู่รอด ในขณะที่ทฤษฎีเสรีนิยม (Liberalism) มองว่า ความมั่นคงสามารถบรรลุได้ผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศ และการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งช่วยลดโอกาสในการเกิดความขัดแย้งทางทหารและสร้างความมั่นคงร่วมกัน (Collective Security)

อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่ยุคหลังสงครามเย็นและยุคโลกาภิวัฒน์ กรอบทฤษฎีความมั่นคงนั้น ได้ขยายขอบเขตและคำอธิบายที่กว้างกว่าเดิม โดยเฉพาะแนวคิดสำนักโคเปนเฮเกน (Copenhagen School) ที่นำเสนอทฤษฎีการทำให้เป็นประเด็นความมั่นคง (Securitization) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความมั่นคงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมิติการทหารของรัฐอีกต่อไป แต่ครอบคลุมถึง 5 มิติหลัก ได้แก่ การทหาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม[1] นอกจากนี้ แนวคิดด้านความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ได้เปลี่ยนศูนย์กลางความสนใจจาก “ตัวรัฐ” มาสู่ “ปัจเจกบุคคล” โดยมุ่งเน้นการปกป้องประชาชนจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional Security) เช่น โรคระบาด ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ความยากจน และภัยคุกคามทางไซเบอร์ เป็นต้น ดังนั้น แนวคิดความคิดเรื่องความมั่นคงในปัจจุบันจึงเป็นพลวัตที่ผสานรวมระหว่างความมั่นคงแบบดั้งเดิมที่เน้นความอยู่รอดของรัฐเข้ากับความมั่นคงร่วมสมัยที่มุ่งเน้นความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตของมนุษย์เป็นสำคัญ

ดังนั้น ความมั่นคง (Security) ในมิติทางรัฐศาสตร์และระหว่างประเทศ หมายถึง สภาวะที่รัฐหรือสังคมปราศจากภัยคุกคาม ขาดความหวาดกลัว และมีความสามารถในการปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ เอกราช อธิปไตย รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อย่างไรตาม เมื่อพลวัตของภัยคุกคามมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปส่งผลให้การนิยามและขอบเขตของความมั่นคงนั้น สามารถอธิบายออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีความมั่นคงรูปแบบเดิม (Traditional Security Theories)

แนวคิดความมั่นคงในรูปแบบเดิม (Traditional Security) มีรากฐานจากกระแสความคิดสัจนิยม (Realism) และสัจนิยมใหม่ (Neo-Realism) ที่มองว่าความมั่นคงของรัฐคือ การคุ้มครองอาณาเขตและความอยู่รอดของรัฐจากภัยคุกคามทางทหารและการรุกรานจากรัฐอื่น โดยแนวคิดสัจนิยมของ Hans Morgenthau วางรากฐานว่าอำนาจ (Power) คือ แก่นกลางของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐชาติแสวงหาอำนาจเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) และดำรงความอยู่รอดในระบบระหว่างประเทศที่

[1] David Skidmore. (1999) Review of Security: A New Framework for Analysis, by Barry Buzan, Ole Wæver, and Jaap de Wilde, The American Political Science Review, Vol. 93, No. 4 (Dec., 1999), pp. 1010-1011

ปราศจากอำนาจสูงสุดเหนือรัฐ (Anarchy) [2] ในขณะที่สัจนิยมใหม่ของ Kenneth Waltz เน้นย้ำว่าโครงสร้างของระบบระหว่างประเทศกำหนดพฤติกรรมของรัฐ โดยรัฐจะแสวงหาความสมดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) เพื่อความอยู่รอด[3]

แนวคิดนี้มองว่าโครงสร้างของระบบระหว่างประเทศมีลักษณะเป็นอนาธิปไตย (Anarchy) ที่ไม่มีอำนาจสูงสุดหรือรัฐบาลโลกคอยควบคุมและบังคับใช้กฎหมาย ส่งผลให้รัฐแต่ละรัฐต้องพึ่งพาตนเอง (Self-help) เพื่อประกันความอยู่รอดในระบบสากล[4] ความอยู่รอดของรัฐจึงถือเป็นเป้าหมายสูงสุดและเป็นผลประโยชน์แห่งชาติที่ไม่อาจประนีประนอมได้ การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว รัฐจำเป็นต้องรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยที่สมบูรณ์และเด็ดขาดเหนืออาณาเขตของตน

ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าวนี้ ภัยคุกคามได้ถูกนิยามเจาะจง โดยระบุถึงภัยที่มาจากภายนอกรัฐและขับเคลื่อนด้วยการใช้กำลังทหาร (Military Threats) เป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการรุกรานทางด้านกายภาพ การล่วงละเมิดอธิปไตย การแทรกแซงทางการเมือง หรือการแย่งชิงดินแดนบริเวณแนวชายแดนระหว่างรัฐต่อรัฐ ภัยคุกคามเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของชาติและการบูรณภาพแห่งดินแดน[5] ทำให้รัฐแต่ละรัฐจำเป็นต้องมีการประเมินขีดความสามารถทางทหารของรัฐอื่น อันเนื่องมาจากสภาวะความหวาดระแวงในเจตนาของตัวแสดงอื่น (Security Dilemma) ที่พร้อมจะใช้กำลังบังคับเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองและการขยายอำนาจ

ด้วยเหตุนี้ การดำเนินนโยบายความมั่นคงรูปแบบเดิมจึงให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมทางยุทธศาสตร์เพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคาม กลไกหลักที่ถูกนำมาใช้ ได้แก่

[2] Hans J. Morgenthau. (1949). Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace (New York: Alfred A. Knopf). pp. 5-9 https://dn760002.eu.archive.org/0/items/in.ernet.dli.2015.74487/2015.74487.Politics-Among-Nations-The-Struggle-For-Power-And-Peace.pdf

[3] Kenneth N. Waltz. (1979) Theory of International Politics (New York: McGraw-Hill), pp. 102-128. http://slantchev.ucsd.edu/courses/ps240/03%20Anarchy,%20Hierarchy,%20and%20Sovereignty/Waltz%20-%20Theory%20of%20International%20Politics%20(Ch%205-8).pdf

[4] จุลชีพ ชินวรรโณ. (2560). โลกในศตวรรษที่ 21: กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (พิมพ์ครั้งที่ 3). (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). หน้า 112-115.

[5] Barry Buzan (1991). People, states & fear: An agenda for international security studies in the post-cold war era (2nd ed.). Harvester Wheatsheaf. pp. 43-45

การสะสมกำลังอาวุธยุทโธปกรณ์ การพัฒนากองทัพให้มีความทันสมัย การสร้างแนวร่วมและพันธมิตรทางทหาร ตลอดจนการดำเนินนโยบายการทูตฝ่ายความมั่นคงเพื่อสร้างดุลอำนาจ (Balance of Power) การรักษาความมั่นคงในมิตินี้จึงมุ่งเน้นไปที่การสร้างมาตรการป้องปรามทางทหาร (Deterrence) เป็นหัวใจสำคัญ เพื่อส่งสัญญาณความเข้มแข็งและป้องกันไม่ให้รัฐอธิปไตยถูกทำลายหรือถูกครอบงำโดยมหาอำนาจหรือรัฐอริราชศัตรู[6]

สำหรับบริบทของชายแดนด้านตะวันออก ทฤษฎีความมั่นคงรูปแบบเดิมสะท้อนให้เห็นในเรื่องการรักษาบูรณภาพแห่งดินแดน (Territorial Integrity) การป้องกันการล่วงล้ำพื้นที่อธิปไตย และการดูแลรักษาเส้นเขตแดนระหว่างประเทศที่ยังคงเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานด้านความมั่นคงบริเวณชายแดน อย่างไรก็ตาม ลักษณะของภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคปัจจุบันทำให้กรอบทฤษฎีเดิมเพียงอย่างเดียวนั้น ไม่อาจเพียงพอต่อการอธิบายความซับซ้อนของสถานการณ์ความมั่นคงในปัจจุบันได้

2.1.2 ทฤษฎีความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security Theories)

ในทางตรงกันข้าม ความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security) ได้ก้าวข้ามการมองรูปแบบเดิมที่มองความมั่นคงเป็นเรื่องของรัฐและการทหารเท่านั้น ไปสู่การอธิบายภัยคุกคามที่มีลักษณะข้ามชาติ ไม่ใช่ทางการทหารและไม่ใช่รัฐ (Non-State Actors) เป็นภาคีหลัก ทั้งนี้ Barry Buzan และคณะ ได้เสนอกรอบ “Copenhagen School” ที่ขยายขอบเขตความมั่นคงครอบคลุม 5 มิติ ได้แก่ การทหาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และแนวคิด Securitization ของ Ole Wæver ชี้ให้เห็นว่าประเด็นปัญหาต่างๆ ไม่ได้มีลักษณะเป็น “ภัยคุกคามด้านความมั่นคง” โดยธรรมชาติ แต่ถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการพูดถึง (Speech Act) และการยอมรับของผู้ชม (Audience)[7] กรอบแนวคิดดังกล่าวนี้ จึงมีประโยชน์ในการทำความเข้าใจว่าเหตุใดภัยคุกคามบางประเภทในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออก เช่น การค้ายาเสพติด การลักลอบค้าแรงงาน หรือการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี จึงถูกนิยามให้เป็น “ปัญหาความมั่นคง” การกระทำที่ผิดกฎหมาย

นอกจากนี้ ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ตามกรอบของ UNDP ปี ค.ศ. 1994 เพิ่มมิติของปัจเจกบุคคลเข้าสู่วาทกรรมความมั่นคง โดยระบุว่าความมั่นคง

[6] Stephen M. Walt (1991). “The renaissance of security studies” in International Studies Quarterly. Vol. 35, No. 2 (Jun., 1991), pp. 211-239

[7] Ralf Emmers. (2007) “Securitization,” in Alan Collins (ed.), Contemporary Security Studies (Oxford: Oxford University Press), pp. 109-125.

ที่แท้จริงต้องครอบคลุมความปลอดภัยจากความต้องการ (Freedom from Want) และความปลอดภัยจากความกลัว (Freedom from Fear)[8] ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนที่อาจได้รับผลกระทบจากปัญหาความมั่นคงข้ามชาติในรูปแบบต่างๆ

ทั้งนี้ ลักษณะเด่นที่สำคัญของภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ คือ ความเป็น “ภัยข้ามชาติ” (Transnational Threats) ที่สามารถก้าวข้ามพรมแดนของรัฐได้อย่างเสรี และมักมีตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state Actors) เป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก ภัยคุกคามเหล่านี้ครอบคลุมหลายมิติและส่งผลกระทบในวงกว้าง เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ ขบวนการลักลอบขนอาวุธสงคราม เครือข่ายการค้ายาเสพติด ขบวนการค้ามนุษย์ และปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมาย เป็นต้น [9]นอกจากนี้ยังรวมถึงภัยคุกคามที่ไม่มีรูปแบบเชิงกายภาพที่ชัดเจน เช่น โรคระบาดอุบัติใหม่ที่คุกคามสุขภาวะสาธารณะ ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ตลอดจนภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มุ่งโจมตีระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศ

ความซับซ้อนและลักษณะข้ามพรมแดนของภัยคุกคามเหล่านี้ ทำให้ไม่สามารถใช้วิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้กำลังทหารหรือมาตรการทางความมั่นคงแบบดั้งเดิมเพียงอย่างเดียวได้ การรับมือกับความมั่นคงรูปแบบใหม่จึงจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานความมั่นคง การบูรณาการงานข่าวกรอง และการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานพลเรือน ตำรวจ และทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการพื้นที่ชายแดน นอกจากนี้ ยังรวมถึงการสร้างความร่วมมือในระดับพหุภาคีระหว่างประเทศ (Multilateralism) และการบังคับใช้กฎหมายที่เท่าทันสถานการณ์ เพื่อให้สามารถจัดการกับพลวัตของภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.1.3 ความมั่นคงชายแดน (Border Security)

ความมั่นคงชายแดน (Border Security) เป็นมิติเฉพาะที่ตั้งอยู่บนจุดเชื่อมต่อระหว่างทฤษฎีความมั่นคงรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ในมุมมองแบบดั้งเดิม “ชายแดน” คือ เส้นแบ่งเขตอธิปไตยที่ต้องได้รับการปกป้องจากการรุกราน อนึ่ง ในยุคโลกาภิวัตน์

---

[8] United Nations Development Programme (UNDP). (1994). Human Development Report 1994: New Dimensions of Human Security (New York: Oxford University Press).

[9] คณะที่ปรึกษาด้านการข่าวกรอง. (2564). การประเมินกำลังอำนาจของชาติ (National Power) และภัยคุกคามรูปแบบใหม่. วารสารมุมมองความมั่นคง ฉบับที่ 7 ประจำเดือน มิถุนายน-กันยายน 2564. หน้า 5-16.

พื้นที่ชายแดนได้กลายเป็นพื้นที่ซับซ้อน กระแสการเคลื่อนย้ายของทั้งผู้คน สินค้า ข้อมูล และภัยคุกคามข้ามชาติในหลายมิติต่างหลั่งไหลเข้ามา ส่งผลให้การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐเพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่อาจจัดการได้อย่างเบ็ดเสร็จ

Peter Andreas พัฒนาแนวคิด “Border Games” เพื่ออธิบายว่ารัฐสมัยใหม่มีพฤติกรรมควบคุมชายแดนในลักษณะที่เน้นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Deterrence) เพื่อตอบสนองต่อแรงกดดันทางการเมืองมากกว่าผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริง[10] เพื่อให้เป็นข้อเตือนใจสำหรับการออกแบบระบบข่าวกรองชายแดนที่ต้องมุ่งเน้นประสิทธิผลที่วัดได้จริง นอกจากนี้ Didier Bigo เสนอแนวคิด “Governmentality of Unease” ซึ่งอธิบายว่าการบริหารจัดการชายแดนในยุคปัจจุบันเกี่ยวข้องกับการผสมผสานระหว่างกลไกด้านความมั่นคง (Security) และการอพยพโยกย้าย (Migration) โดยหน่วยงานรัฐใช้เทคนิคการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) แทนการตอบสนองต่อภัยคุกคามที่ชัดเจน[11]

สำหรับประเทศไทย สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ในฐานะหน่วยงานระดับนโยบาย ได้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคามดังกล่าว จึงได้กำหนดนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมถึงแผนแม่บทการบริหารจัดการชายแดน ซึ่งสะท้อนกระบวนทัศน์ที่มุ่งเน้น “การบูรณาการพลังอำนาจแห่งชาติ” โดยพื้นที่ชายแดนของไทยมีลักษณะเฉพาะคือเป็นพื้นที่ที่ “ความมั่นคงทางทหาร” และ “ความมั่นคงของมนุษย์” ทับซ้อนกันอยู่[12]

ทั้งนี้ นโยบายของ สมช. กำหนดให้การบริหารจัดการชายแดนต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่าง พลเรือน ตำรวจ และทหาร (พตท.) โดยมีกลไกระดับพื้นที่ เช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ศูนย์สั่งการชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านระดับจังหวัด และหน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง (นรข.) เป็นกลไกขับเคลื่อน อย่างไรก็ตาม ด้วยโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินของไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีภัยคุกคามซับซ้อน

---

[10] Peter Andreas.(2000). Border Games: Policing the U.S.-Mexico Divide (Ithaca: Cornell University Press.).

[11] Didier Bigo.(2002). “Security and Immigration: Toward a Critique of the Governmentality of Unease,” in Alternatives 27(2002), Special Issue, pp. 63-92.

[12] สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565) https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2022/12/nsc-policy-66-70-1.pdf

นอกจากนี้ แนวความคิดทฤษฎีความมั่นคงเชิงภูมิภาค (Regional Security Complex Theory: RSCT) ของแบร์รี บูซาน (Barry Buzan) และ โอเล วีเวอร์ (Ole Wæver) ยังชี้ให้เห็นว่ารูปแบบของความมั่นคงและภัยคุกคามมักมีลักษณะเฉพาะในเชิงภูมิภาค ดังนั้น รัฐภายในภูมิภาคเดียวกันมักมีความพึ่งพากันด้านความมั่นคงและแบ่งปันภัยคุกคามร่วมกัน[13] โดยกรอบแนวความคิดนี้ ยังอธิบายความจำเป็นของความร่วมมือด้านข่าวกรองระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านด้านตะวันออก คือ กัมพูชา และสาธารณรัฐ-ประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการรับมือกับภัยคุกคามข้ามชาติ

ดังนั้น เมื่อพิจารณาบริบทความมั่นคงชายแดนในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นเขตพื้นที่รับผิดชอบหลักของกองทัพภาคที่ 2 และกองกำลังสุรนารีพบว่า พื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะที่เป็นทั้งพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจและจุดเปราะบางด้านความมั่นคง โดยเผชิญกับทั้งภัยคุกคามในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ในมิติความมั่นคงรูปแบบเดิม สำหรับพื้นที่ดังกล่าวนี้ ยังคงมีความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน (Border Demarcation) ที่ยังตกลงกันไม่ได้ในหลายพื้นที่ จนนำไปสู่ความเสี่ยงที่จะเกิดข้อพิพาทเรื่องดินแดนทับซ้อนเหมือนในอดีต ซึ่งมักถูกหยิบยกไปผูกโยงกับสถานการณ์ทางการเมืองภายในของทั้งสองประเทศอันอาจเป็นชนวนเหตุให้เกิดการเผชิญหน้าทางทหารระดับท้องถิ่นได้ทุกเมื่อ

ขณะเดียวกัน พื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกนี้กำลังเผชิญกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอาชญากรรมข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็นขบวนการลักลอบตัดและขนย้ายไม้พะยูง การลักลอบนำเข้าสิ่งผิดกฎหมาย ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง และที่สำคัญที่สุดคือ ปัญหาแก๊งคอลเซ็นเตอร์และอาชญากรรมไซเบอร์ข้ามชาติที่เข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการอยู่ตามแนวชายแดน โดยภัยคุกคามรูปแบบใหม่เหล่านี้มีการปรับเปลี่ยนรูปอย่างรวดเร็วด้านระบบเทคโนโลยี มีลักษณะเป็นเครือข่ายใยแมงมุมที่เชื่อมโยงกับนายทุน และผู้มีอิทธิพล ทำให้เกิดความสลับซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนไทยในวงกว้าง

---

[13] Sukalpa Chakrabarti. (2019) “Securitization of the Arctic: A Need for a Regional Security Architecture” in V. Erokhin, T. Gao, & X. Zhang (Eds.),Handbook of Research on International Collaboration, Economic Development, and Sustainability in the Arctic. IGI Global. pp.99-116.

2.2 แนวคิดและทฤษฎีด้านข่าวกรอง (Intelligence Concepts)

"ข่าวกรอง" (Intelligence) ไม่ใช่เพียงแค่ข้อมูลข่าวสาร (Information) หรือการเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงทั่วไป แต่เป็น "ความรู้" (Knowledge) ที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์และประเมินค่าอย่างเป็นระบบ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้กำหนดนโยบายหรือผู้บังคับบัญชา ในทางวิชาการความมั่นคงศึกษา มาร์ก โลเวนธัล (Mark M. Lowenthal) นิยามข่าวกรองว่า เป็นข้อมูลที่ถูกรวบรวม ประมวลผล และวิเคราะห์อย่างเจาะจง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้กำหนดนโยบายในการรักษาความมั่นคงของชาติ[14] ขณะที่เชอร์แมน เคนต์ (Sherman Kent) ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการวิเคราะห์ข่าวกรองสมัยใหม่ ได้อธิบายมโนทัศน์ของข่าวกรองออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ข่าวกรองในฐานะความรู้ (Knowledge) ข่าวกรองในฐานะองค์กร (Organization) และข่าวกรองในฐานะกิจกรรมหรือกระบวนการ (Activity/Process)[15]

"ข่าวกรอง" (Intelligence) ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ข้อมูลดิบหรือข่าวสารทั่วไปที่พบเห็นได้ตามสื่อสาธารณะ แต่หมายถึงผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการรวบรวม ประเมินวิเคราะห์ และตีความข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้กำหนดนโยบายหรือผู้บังคับบัญชา ในการนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ วางแผนยุทธศาสตร์ และดำเนินการป้องกันภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ รวมถึง ตามพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ.2562[16] ระบุความหมายของการข่าวกรองในมาตรา 4 ความว่า "การดำเนินการเพื่อให้ทราบถึงความมุ่งหมาย กำลัง ความสามารถและความเคลื่อนไหว รวมทั้งวิถีทางของบุคคล กลุ่มบคคล และองค์การใด ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่อาจกระทำการอันเป็นพฤติการณ์เป็นภัยคุกคาม ทั้งนี้ เพื่อรักษาความมั่นคง หรือผลประโยชน์แห่งรัฐและให้รัฐบาลนำมาประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายแห่งชาติ"

ดังนั้น สามารถสรุปความแตกต่างระหว่าง "ข้อมูลข่าวสาร" และ "ข่าวกรอง" คือ "กระบวนการประเมินค่าและวิเคราะห์" (Evaluation and Analysis) ข้อมูลดิบที่ได้จากการรวบรวมจากแหล่งต่างๆ จะยังไม่ถือเป็นข่าวกรองจนกว่าจะผ่าน "วงรอบข่าวกรอง"

---

[14] Mark M. Lowenthal (2019). Intelligence: From secrets to policy (8th ed.). CQ Press.

[15] Sherman Kent (1965). Strategic intelligence for American world policy. Princeton University Press.

[16] พระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2562. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก (16 เมษายน 2562). หน้า 23.

(Intelligence Cycle) ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดความต้องการ การรวบรวม การประมวลผล การวิเคราะห์ และการกระจายข่าว เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตทางข่าวกรอง (Intelligence Product) ที่มีความถูกต้อง ทันเวลา และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติการหรือกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ได้ ดังนั้น ข่าวกรองจึงมีลักษณะของการมุ่งเน้นอนาคต (Forward-looking) เพื่อคาดการณ์ภัยคุกคาม ลดความไม่แน่นอน (Uncertainty) ในการตัดสินใจ และสร้างความได้เปรียบทางสารสนเทศเหนือฝ่ายตรงข้าม (Information Advantage)

ในบริบทของความมั่นคงแห่งชาติและกิจการทหาร (National Security and Military Intelligence) ข่าวกรอง หมายถึง ผลลัพธ์ที่ได้จากการรวบรวม ประเมินค่า วิเคราะห์ ตีความ และบูรณาการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ขีดความสามารถ เจตนารมณ์ รวมทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งของรัฐหรือตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state Actors) ที่อาจเป็นภัยคุกคาม[17] ข่าวกรองทางทหารจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการแจ้งเตือนล่วงหน้า (Early Warning) การวางแผนการยุทธ และการปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ ดังนั้นการบูรณาการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นกลไกหลักในการรับมือกับพลวัตของความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2.2.1 วงรอบข่าวกรอง (Intelligence Cycle)

วงรอบข่าวกรอง (Intelligence Cycle) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเป็นวัฏจักร ทำหน้าที่แปรสภาพ “ข้อมูลดิบ” (Raw Data/ Information) ที่ได้จากการรวบรวมจากแหล่งต่างๆ ให้กลายเป็น “ข่าวกรอง” (Intelligence) ที่ผ่านการวิเคราะห์ ประเมินค่า และมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ เพื่อนำไปส่งมอบให้ผู้รับสารหรือผู้บังคับบัญชา เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจในการรักษาความมั่นคง ป้องกันภัยคุกคาม หรือสร้างความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์ สาเหตุที่กระบวนการนี้ถูกเรียกว่า “วงรอบ” (Cycle) เนื่องจากมีลักษณะเป็นวิถีปฏิบัติแบบวงจรปิด (Closed Path) ที่หมุนเวียนไม่มีวันจบ เป็นกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่องเป็นวัฏจักร

[17] สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565) https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2022/12/nsc-policy-66-70-1.pdf

เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนนำไปใช้งานจริง[18] เมื่อผู้มีอำนาจตัดสินใจได้รับผลผลิตข่าวกรองและนำไปใช้แล้ว สถานการณ์มักจะเปลี่ยนไปหรือเกิดคำถามใหม่ขึ้นมา ส่งผลให้เกิดความต้องการหัวข้อข่าวสารใหม่ และขับเคลื่อนให้กระบวนการต้องวนกลับไปเริ่มต้นที่การวางแผน (Planning) ใหม่อีกครั้งเสมอ

วงรอบข่าวกรอง (Intelligence Cycle) คือกระบวนการทำงานด้านข่าวกรองที่มี 4 ขั้นตอนหลักต่อเนื่องกันไปไม่มีที่สิ้นสุด ได้แก่ การวางแผนและอำนวยการ, การรวบรวมข่าวสาร, การดำเนินกรรมวิธีต่อข่าวสารและการกระจายและการใช้ประโยชน์ขั้นตอนของวงรอบข่าวกรองการวางแผนและอำนวยการ (Planning and Direction) การกำหนดความต้องการและเป้าหมายของข้อมูลที่ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจต้องการรู้วางแผนว่าจะหาข้อมูลจากที่ไหนและต้องใช้วิธีอะไรบ้างการรวบรวมข่าวสาร (Collection) การออกไปค้นหาและเก็บรวบรวมข้อมูลดิบจากแหล่งต่างๆใช้ช่องทางทั้งเอกสาร บุคคล หรือเครื่องมือทางเทคนิคต่างๆ การดำเนินกรรมวิธีต่อข่าวสาร (Processing) นำข้อมูลดิบที่ได้มาคัดแยก ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ และแปลความหมายประมวลผลข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมนำไปวิเคราะห์ต่อได้การกระจายและการใช้ประโยชน์ (Dissemination and Use) สรุปผลผลิตเป็น “ข่าวกรอง” ส่งต่อให้ผู้มีหน้าที่นำไปใช้ตัดสินใจนำข้อมูลไปวางแผนป้องกันหรือแก้ปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่คำถามใหม่และเริ่มวงรอบใหม่วนไปเรื่อย ๆ

[18] ภูวดิษฐ์ นันทสกุลสิทธิ์. (2567). การพัฒนากลไกข่าวกรองในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย: บทบาทของรัฐและความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 4(1), (บทความออนไลน์). https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/277683

แผนที่ 2.1 วงรอบการข่าว

ที่มา : เอกมงคล ธนะขว้าง. (2567) คู่มือการปฏิบัติการร่วมกองทัพไทยด้านข่าวกรองร่วม. วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการบางท่าน เช่น Arthur Hulnick (อาร์เธอร์ ฮัลนิค) ได้ตั้งคำถามถึงแนวคิดทฤษฎีวัฏจักรข่าวกรองแบบดั้งเดิมมักถูกตั้งข้อสังเกตจากนักวิชาการด้านความมั่นคงในยุคปัจจุบันว่ามีลักษณะเป็นเส้นตรง (Linear) มากเกินไป[19] ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับพลวัตของภัยคุกคามในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการความรวดเร็วและยืดหยุ่นสูง แนวคิดใหม่ ๆ จึงเสนอให้มองวัฏจักรนี้ในลักษณะเครือข่ายที่ซ้อนทับกัน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งานข่าวกรอง (Consumers) ในทุกขั้นตอน ไม่ใช่เพียงแค่รอรับผลผลิตในขั้นสุดท้ายเท่านั้น การนำแนวคิดการวิเคราะห์โดยมีเป้าหมายเป็นศูนย์กลาง (Target-Centric Approach) มาประยุกต์ใช้ จึงช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ข่าวกรอง ทำให้การปรับปรุงแผนการรวบรวมข่าวสามารถเกิดขึ้นได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้จบวงรอบ

นอกจากนี้ พัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศยังทำให้ขั้นตอนการดำเนินการ (Processing) และการวิเคราะห์ (Analysis) สามารถทำควบคู่กันไปได้อย่างไร้รอยต่อ

[19] Arthur S. Hulnick.(2006). “What’s Wrong with the Intelligence Cycle,” in Intelligence and National Security, Vol. 21, No. 6 pp. 959-979.

การนำระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) เข้ามาช่วยคัดกรองข้อมูลดิบจำนวนมหาศาล ทำให้ลดระยะเวลาในวงรอบข่าวกรองลงอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาสามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของข่าวกรองแบบทันท่วงที (Real-time Intelligence) ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2.2 ข่าวกรองร่วม (Joint Intelligence)

ข่าวกรองร่วม (Joint Intelligence) คือ การผสานขีดความสามารถ โครงสร้างพื้นฐาน และบุคลากรด้านข่าวกรองจากยเหล่าทัพหรือหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่น ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ภายใต้สายการบังคับบัญชาหรือเป้าหมายทางยุทธวิธีเดียวกัน[20] ในอดีต หน่วยงานทหาร ตำรวจ และพลเรือน แยกปฏิบัติงานข่าวกรองตามสายงานของตน ซึ่งทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองทรัพยากร ดังนั้น ประโยชน์ของการประยุกต์ใช้แนวคิดข่าวกรองร่วม คือ การสร้างภาพสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (Common Operational Picture: COP) ที่มีความสมบูรณ์แม่นยำขึ้นและทำให้ผู้บังคับบัญชาในพื้นที่ (เช่น ผู้บัญชาการกองกำลังป้องกันชายแดน) สามารถใช้ประโยชน์จากข่าวกรองทุกมิติ ในการตัดสินใจสั่งการได้อย่างมีเอกภาพ ลดการซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบข่าวกรองในภาพรวม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ ภายหลังเหตุการณ์ 9/11 สหรัฐอเมริกาได้ออก Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004 โดยกำหนดตำแหน่ง Director of National Intelligence (DNI) ขึ้นมา เพื่อบูรณาการประชาคมข่าวกรอง 17 หน่วยงานของสหรัฐฯ ให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น [21]

ขณะเดียวกัน แม้ว่าแนวคิดข่าวกรองร่วมจะมีข้อดีในการสร้างเอกภาพ แต่การนำไปปฏิบัติจริงมักเผชิญกับอุปสรรคสำคัญจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) และระดับชั้นความลับ (Security Clearances) ของแต่ละหน่วยงาน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงการกระทำผ่านการจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองร่วม” (Joint Intelligence Center: JIC) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางกายภาพและโครงสร้างในการดึงตัวแทนจากหลากหลายหน่วยงานมาปฏิบัติงานร่วมกันในพื้นที่เดียว ซึ่งการทำงาน

---

[20] เอกมงคล ธนะขว้าง. (2567). คู่มือการปฏิบัติการร่วมกองทัพไทยด้านข่าวกรองร่วม วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. หน้า 11-15.

[21] United States. Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004. Public Law 108-458, 108th Congress, December 17, 2004. pp. 3638-3872.

ภายใต้ศูนย์ร่วมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดความหวาดระแวงระหว่างหน่วยงาน แต่ยังเสริมสร้างความเข้าใจในขีดความสามารถและข้อจำกัดของกันและกัน

อีกประเด็นในปัจจุบันที่น่าสนใจเกี่ยวกับข่าวกรองร่วม คือ การขยายขอบเขตความร่วมมือให้ครอบคลุมถึงภาคประชาสังคมและหน่วยงานพลเรือนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่หน่วยงานความมั่นคงโดยตรง เช่น หน่วยงานสาธารณสุข หรือหน่วยงานบริหารจัดการภัยพิบัติ เนื่องจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional Security Threats) จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงลึกเฉพาะทาง การมีสถาปัตยกรรมข่าวกรองร่วมที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น จึงเป็นกุญแจสำคัญในการบูรณาการกำลังทุกภาคส่วนเพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างรอบด้าน

2.2.3 การบูรณาการข่าวกรอง (Intelligence Integration)

ข่าวกรองบูรณาการ (Integrated Intelligence) ก้าวไปอีกขั้นจากข่าวกรองร่วม โดยไม่เพียงแต่ประสานงานกัน แต่ยังหลอมรวมข้อมูลและการวิเคราะห์จากแหล่งและหน่วยงานหลากหลายเข้าไว้ด้วยกัน Gregory Treverton อธิบายว่า การบูรณาการข่าวกรองต้องการการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงโครงสร้าง วัฒนธรรมองค์กร และระบบเทคโนโลยี ไม่ใช่เพียงการเพิ่มกลไกการประสานงาน [22] ขณะที่ Loch K. Johnson ชี้ให้เห็นว่าความท้าทายสำคัญในการบูรณาการข่าวกรอง คือ วัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน (Different Organizational Cultures) การปกป้องแหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวม (Source and Method Protection) และการแข่งขันเพื่อทรัพยากรและสถานะระหว่างหน่วยงาน[23] ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับบริบทของหน่วยงานด้านความมั่นคงชายแดนของไทย ดังนั้น การบูรณาการข่าวกรองทำให้เกิดความคล่องตัวในการตอบสนองต่อภัยคุกคามแบบผสมผสาน (Hybrid Threats) ที่มักมีความซับซ้อนและไม่อาจแก้ไขได้ด้วยกลไกของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพัง

ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของแนวคิดการบูรณาการข่าวกรองในระดับสากลเกิดขึ้นอย่างชัดเจนภายหลังเหตุการณ์วินาศกรรม 9/11 ในสหรัฐอเมริกา โดยคณะกรรมการ

---

[22] Scott Miller (2010) “Changes in Intelligence for an Age of Terror (Gregory F. Treverton). Intelligence for an Age of Terror. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.),” Global Tides: Vol. 4 , Article 5. Available at: https://digitalcommons.pepperdine.edu/globaltides/vol4/iss1/5

[23] United States. Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004. Public Law 108-458, 108th Congress, December 17, 2004. pp. 415-417.

สอบสวนเหตุการณ์ 9/11 (The 9/11 Commission) ได้สรุปว่าความล้มเหลวในการป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าว มีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดการบูรณาการและแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงานข่าวกรองภายในและภายนอกประเทศ[24] บทเรียนดังกล่าวนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการปรับโครงสร้างระบบความมั่นคงครั้งใหญ่ และก่อให้เกิดการจัดตั้งศูนย์บูรณาการข่าวกรอง (Fusion Centers) เพื่อบังคับให้เกิดการบูรณาการข้อมูลทั้งในระดับยุทธศาสตร์และยุทธวิธี อย่างไรก็ตาม การบูรณาการข่าวกรองในบริบทของภาครัฐมีมิติที่ซับซ้อนกว่าการประสานงานขององค์กรทั่วไป เนื่องจากต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ การรักษาความลับ (Secrecy) การปกป้องแหล่งข้อมูล (Source Protection) และความยากลำบากในการสร้างความไว้วางใจภายใต้วัฒนธรรมองค์กรที่มักมีการแข่งขันกันเองระหว่างหน่วยงาน[25]

ด้วยข้อจำกัดทางโครงสร้างและวัฒนธรรมดังกล่าว การบูรณาการข่าวกรองจึงไม่สามารถพึ่งพิงเพียงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่จำเป็นต้องอาศัยกลไกการบริหารจัดการที่ทรงประสิทธิภาพ ดังแนวปฏิบัติของ James Clapper อดีตผู้อำนวยการข่าวกรองแห่งชาติสหรัฐฯ (Director of National Intelligence: DNI) ที่สะท้อนแนวคิดว่า การบูรณาการข่าวกรองจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยภาวะผู้นำที่ชัดเจน (Clear Leadership) และผู้บริหารต้องมีอำนาจที่เพียงพอในการกำกับดูแลหน่วยงานต่างๆ เพื่อทลายกำแพงการทำงานแบบแยกส่วน[26] กรอบแนวคิดและบทเรียนจากสากลเหล่านี้ ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายสำคัญต่อการออกแบบกลไกการบูรณาการข่าวกรองในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกของไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีพลวัตของภัยคุกคามสูงและมีหน่วยงานความมั่นคงปฏิบัติงานทับซ้อนกันหลายภาคส่วน การทำความเข้าใจทั้งมิติทางโครงสร้าง ภาวะผู้นำ และอุปสรรคด้านการปกป้องข้อมูล จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาระบบข่าวกรองชายแดนให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

---

[24] National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States. (2004). The 9/11 Commission report: Final report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States. https://www.govinfo.gov/content/pkg/GPO-911REPORT/pdf/GPO-911REPORT.pdf

[25] Mark M. Lowenthal (2019). Intelligence: From secrets to policy (8th ed.). CQ Press.

[26] Kevin Rousseau. (2018) Review Essay : Facts and Fears Hard Truths from a Life in Intelligence (James R. Clapper.) in https://www.armyupress.army.mil/Journals/Military-Review/English-Edition-Archives/Jan-Feb-2019/Rousseau-Review/

อนึ่ง ปัจจัยเร่งที่ทำให้การบูรณาการข่าวกรองมีความจำเป็นเร่งด่วน คือ การเปลี่ยนผ่านกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จากหลักการ “ความจำเป็นต้องทราบ” (Need to Know) ไปสู่หลักการ “ความจำเป็นต้องแบ่งปัน” (Need to Share) และ “ความจำเป็นต้องเข้าถึง” (Need to Access) การปรับเปลี่ยนนี้เป็นผลมาจากบทเรียนความล้มเหลวด้านข่าวกรองในอดีต ที่ข้อมูลสำคัญถูกกักเก็บไว้ในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งจนไม่สามารถนำมาปะติดปะต่อเป็นภาพรวมได้ การบูรณาการที่แท้จริงจึงต้องขับเคลื่อนด้วยนโยบายระดับชาติที่บังคับใช้ให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศระหว่างกระทรวงและทบวงกรมต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรม

ในระดับปฏิบัติการ การบูรณาการข่าวกรองยังสะท้อนผ่านการสร้าง แพลตฟอร์มการวิเคราะห์ร่วมกัน (Collaborative Analytic Platforms) ที่นักวิเคราะห์จากต่างหน่วยงานสามารถเข้าถึงเครื่องมือ ประเมินข้อมูล และแลกเปลี่ยนสมมติฐานผ่านระบบเครือข่ายความปลอดภัยสูงร่วมกันได้ การหลอมรวมกระบวนการนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดความซ้ำซ้อนในการจัดซื้อจัดจ้างระบบปฏิบัติการของรัฐ แต่ยังยกระดับขีดความสามารถในการแจ้งเตือนล่วงหน้า (Early Warning) สู่มาตรฐานเดียวกันทั้งระบบ

อย่างไรก็ตาม กระบวนการบูรณาการข่าวกรอง (Intelligence Integration Process) กระทำขึ้น เพื่อยกระดับกระบวนการวงรอบข่าวกรองแบบเดิมให้มีการปฏิบัติการร่วมเพื่อทำลายกำแพงการทำงานแบบแยกชิ้นส่วน (Stovepiping) และกระบวนการนี้มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานข้ามหน่วยงานหรือหน่วยเฉพาะกิจ ที่จำเป็นต้องมีการบูรณาการระหว่างทหาร ตำรวจ และหน่วยงานพลเรือน เพื่อสร้างภาพสถานการณ์เดียวกัน โดยมีขั้นตอน[27] ดังนี้

(1) การกำหนดความต้องการและวางแผนร่วม (Joint Planning and Direction) กระบวนการเริ่มต้นจากการที่หน่วยงานความมั่นคงต่าง ๆ ต้องมากำหนดความต้องการข่าวกรองหลัก (Priority Intelligence Requirements: PIRs) ร่วมกัน เพื่อให้ทิศทางการปฏิบัติงานสอดคล้องกัน ลดความซ้ำซ้อนในการหาข่าว และทำให้มั่นใจว่าทุกหน่วยมีเป้าหมายด้านความมั่นคงเดียวกัน **(2) การรวบรวมข้อมูลแบบบูรณาการ**

---

[27] David L. Carter and Jeremy G. Carter (2009). The intelligence fusion process for state, local, and tribal law enforcement. In Criminal Justice and Behavior, Vol.36 No.12, pp. 1323–1339.

(Integrated Collection) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากทุกแหล่งข่าว (All-Source Collection) ทั้งจากหน่วยงานสายทหาร (เช่น SIGINT, IMINT) และข้อมูลจากหน่วยงานพลเรือนหรือเครือข่ายภาคประชาชน (HUMINT) การบูรณาการในขั้นนี้ต้องอาศัยกลไกการประสานงานเพื่อแบ่งมอบพื้นที่และเป้าหมายการรวบรวมข่าวอย่างเป็นระบบ **(3) การหลอมรวมและประมวลผลข้อมูล (Information Fusion and Processing)** ข้อมูลดิบที่ได้จากหลายหน่วยงานจะถูกนำเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลกลางหรือสถาปัตยกรรมสารสนเทศที่เชื่อมต่อกัน (Interoperability) ขั้นตอนนี้คือการกรองและประเมินความน่าเชื่อถือเบื้องต้นเพื่อแปลงข้อมูลที่กระจัดกระจายและต่างรูปแบบให้สามารถนำมาประมวลผลร่วมกันได้ **(4) การวิเคราะห์แบบทุกแหล่งข่าว (All-Source Analysis)** ขั้นตอนนี้คือหัวใจของการบูรณาการ นักวิเคราะห์จากหลากหลายสาขาในโครงสร้างข้ามหน่วยงาน (Cross-agency Task Forces) จะนำข้อมูลมาประเมินร่วมกันเพื่อเชื่อมโยงภาพรวม (Connect the dots) การทำงานร่วมกันช่วยลดอคติส่วนบุคคล (Bias) และป้องกันการมองข้ามภัยคุกคามที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งอาจมองไม่เห็น **(5) การกระจายข่าวกรองและการนำไปใช้ (Dissemination and Actionable Intelligence)** การส่งมอบข่าวกรองที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วไปยังผู้กำหนดนโยบายหรือหน่วยปฏิบัติการในพื้นที่ กระบวนการนี้ตั้งอยู่บนการเปลี่ยนผ่านวัฒนธรรมองค์กรจาก “จำเป็นต้องรู้ (Need-to-Know)” ไปสู่ “หน้าที่ในการแบ่งปัน (Responsibility-to-Provide)” เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนยุทธวิธีหรือตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ทันท่วงที

สำหรับบริบทในประเทศไทย แนวคิดการบูรณาการข่าวกรองถูกบรรจุในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันของ “ประชาคมข่าวกรองแห่งชาติ” ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานทหาร ตำรวจ และพลเรือน สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ[28] ได้ระบุว่า การเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรมไซเบอร์หรือการก่อการร้ายข้ามชาติ จำเป็นต้องอาศัยกลไกการบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงาน (Inter-agency Cooperation) โดยมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลร่วมและกลไกการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบทันเวลา (Real-time Information Sharing) เพื่อทำลายกรอบการทำงานแบบแยกส่วนและสร้างความเป็นเอกภาพในการประเมินภัยคุกคามของชาติ

[28] สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565) https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2022/12/nsc-policy-66-70-1.pdf

2.2.4 การต่อต้านข่าวกรอง (Counter-Intelligence)

การต่อต้านข่าวกรอง (Counter-Intelligence) ถือเป็นกลไกสำคัญของความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งไม่ได้จำกัดเพียงแต่การตั้งรับในการรักษาความปลอดภัยของหน่วยงาน แต่ยังครอบคลุมถึงยุทธวิธีเชิงรุกในการจัดการกับสภาพแวดล้อมด้านข่าวกรองของฝ่ายตรงข้ามทางด้านวิชาการและหลักนิยมด้านความมั่นคงในระดับสากลได้ นิยามการต่อต้านข่าวกรองซึ่งครอบคลุมมิติของการป้องกันและการปฏิบัติการเชิงรุก ตามพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ.2562[29] ได้นิยาม “การต่อต้านข่าวกรอง” คือ การดำเนินการเพื่อต่อต้านการกระทำของต่างชาติ บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์การใดที่มุ่งหมายจะให้ได้ไปซึ่งความลับของชาติ หรือทำลายความมั่นคงแห่งชาติ โดยการจารกรรม การบ่อนทำลาย การก่อวินาศกรรม และการก่อการร้าย หรือการอื่นใดอันเป็นภัยคุกคาม เพื่อรักษาความมั่นคงหรือประโยชน์แห่งรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับ Lowenthal[30] นักวิชาการด้านข่าวกรองศึกษาระบุว่า การดำเนินการดังกล่าวคือความพยายามในการปกป้องความลับของชาติ และป้องกันไม่ให้หน่วยข่าวกรองของรัฐศัตรู หรือตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state actors) สามารถรวบรวมข่าวกรองได้สำเร็จ นอกจากนี้ ในมุมมองด้านกรอบกฎหมายความมั่นคง การต่อต้านข่าวกรอง หมายถึง ข้อมูลที่รวบรวมได้และกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อระบุตัวตน ลวง แสวงประโยชน์ ขัดขวาง หรือป้องกันภัยคุกคามทางข่าวกรองที่ดำเนินการเพื่อหรือในนามของรัฐและองค์กรต่างชาติ จากนิยามข้างต้น สามารถอนุมานได้ว่า การต่อต้านข่าวกรองเป็นกระบวนการพลวัต (Dynamic process) ที่บูรณาการทั้งการสร้างเกราะกำบังและการทำลายเครือข่ายของฝ่ายตรงข้ามเข้าด้วยกัน

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดพื้นฐาน การบริหารจัดการงานต่อต้านข่าวกรองในระดับยุทธศาสตร์และยุทธวิธีสามารถแบ่งออกเป็น 2 มิติ ที่ทำงานประสานสอดคล้องระหว่างกัน ดังนี้ **มิติที่ 1** คือ การต่อต้านข่าวกรองเชิงรับ (Defensive counter-intelligence) มุ่งเน้นการลดจุดอ่อน (Vulnerabilities) ภายในองค์กร หรือระดับประเทศ เพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามเข้าถึงแหล่งข่าวและวิธีการ (Sources and methods) ของฝ่ายตน แนวคิดในมิตินี้

---

[29] พระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2562. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก (16 เมษายน 2562).

[30] Mark M. Lowenthal (2019). Intelligence: From secrets to policy (8th ed.). CQ Press. Pp.356.

มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับหลักการรักษาความปลอดภัยทางการข่าว (Intelligence security) โดยขับเคลื่อนผ่านการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยทางกายภาพ การรักษาความปลอดภัยบุคคล และการรักษาความปลอดภัยด้านการปฏิบัติการ (Operations Security: OPSEC) ควบคู่ไปกับ **มิติที่ 2** คือ การต่อต้านข่าวกรองเชิงรุก (Offensive counter-intelligence) สามารถก้าวข้ามการป้องกันไปสู่การแทรกแซง และทำลายขีดความสามารถของฝ่ายตรงข้าม แนวคิดนี้ครอบคลุมตั้งแต่กิจกรรมการต่อต้านการจารกรรม (Counter-espionage) การตรวจจับและควบคุมสายลับของฝ่ายตรงข้ามเพื่อแปรสภาพให้เป็นสายลับสองหน้า (Double agents) ไปจนถึงการเจาะระบบข่าวกรองของศัตรูเพื่อศึกษาแผนประทุษกรรม ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ต่อไป[31]

นอกจากนี้ การดำเนินการต่อต้านข่าวกรองตั้งอยู่บนฐานของทฤษฎีทางยุทธศาสตร์และจิตวิทยาความมั่นคงที่สำคัญหลายประการ **ประการที่ 1** คือ ทฤษฎีการปฏิเสธและการลวง (Denial and deception theory) ซึ่งอธิบายถึงความพยายามในการควบคุมการรับรู้ (Perception management) ของฝ่ายตรงข้าม โดย Godson[32] อธิบายว่า การปฏิเสธ คือ การปกปิดความจริงไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามล่วงรู้ ในขณะที่การลวง คือการนำเสนอข้อมูลเท็จเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามเกิดความเข้าใจผิดและตัดสินใจผิดพลาด การต่อต้านข่าวกรองที่ทรงประสิทธิภาพมักใช้กระบวนการนี้ ในการป้อนข้อมูลลวงผ่านช่องทางที่ถูกเจาะลึกเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของฝ่ายตรงข้าม **ประการที่ 2** คือ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามจากคนใน (Insider threat theory) ให้ความสำคัญกับบุคลากรภายในที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลชั้นความลับ โดย Heuer[33] ชี้ให้เห็นว่าการวิเคราะห์แรงจูงใจของการทรยศมักอธิบายผ่านปัจจัยทางจิตวิทยาและบริบทแวดล้อม เช่น โครงสร้างแรงจูงใจ

---

[31] Hank Prunckun. (2019). Counterintelligence theory and practice. Rowman & Littlefield Publishers. https://ia801600.us.archive.org/4/items/counterintelligence-theory-and-practice/Counterintelligence%20-%20Theory%20and%20practice.pdf.

[32] Roy Godson (2017). Dirty tricks or trump cards: U.S. covert action and counterintelligence. Routledge Taylor & Francis Group London and New York https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9781351522199_A34354155/preview-9781351522199_A34354155.pdf

[33] Richards J. Heuer, (1999). Psychology of intelligence analysis. Center for the Study of Intelligence, Central Intelligence Agency. https://archive.org/details/PsychologyOfIntelligenceAnalysis

ด้านประโยชน์ อุดมการณ์ หรือการถูกแบล็กเมล์ ส่งผลให้การทำงานด้านการต่อต้านข่าวกรองยุคใหม่ต้องบูรณาการการสืบสวนเชิงพฤติกรรมเข้ากับการวิเคราะห์ข้อมูล และ**ประการที่ 3** คือ ทฤษฎีความได้เปรียบทางข้อมูลข่าวสาร (Information asymmetry theory) ที่เชื่อว่าในบริบทของการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ ความอยู่รอดและชัยชนะย่อมขึ้นอยู่กับความไม่สมมาตรของข้อมูล งานต่อต้านข่าวกรองจึงทำหน้าที่รักษาสมดุลนี้ด้วยการประเมินและสกัดกั้นมิให้ฝ่ายตรงข้ามมีภาพพจน์ทางข่าวกรอง (Intelligence picture) ที่เหนือกว่า ซึ่งหากปล่อยให้เกิดขึ้นย่อมนำไปสู่ความล้มเหลวเชิงยุทธศาสตร์ในท้ายที่สุด

2.2.5 การแบ่งปันข่าวกรองและความร่วมมือระหว่างประเทศ (Intelligence Sharing)

การแบ่งปันข่าวกรองระหว่างประเทศ (Intelligence Sharing) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการรับมือกับภัยคุกคามข้ามชาติในพื้นที่ชายแดน ทั้งนี้ Jennifer Sims[34] ชี้ว่าความสัมพันธ์ด้านข่าวกรองระหว่างประเทศ (Intelligence Liaison) มีลักษณะซับซ้อน เพราะฝ่ายที่แบ่งปันข้อมูลต้องประเมินว่าข้อมูลที่ได้รับกลับมามีคุณค่าเพียงพอที่จะชดเชยความเสี่ยงจากการเปิดเผยข้อมูล อนึ่ง ในบริบทของอาเซียน กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงในลักษณะ ASEAN Political-Security Community (APSC) เปิดพื้นที่สำหรับความร่วมมือด้านข่าวกรองในการรับมือกับภัยคุกคามข้ามชาติ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดด้านอธิปไตยและความไว้วางใจระหว่างรัฐยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบูรณาการข่าวกรองในระดับภูมิภาค

เนื่องจากภัยคุกคามด้านความมั่นคงในปัจจุบัน เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมไซเบอร์ มีลักษณะข้ามพรมแดนและซับซ้อนเกินกว่าที่รัฐใดรัฐหนึ่งจะจัดการได้เพียงลำพัง ดังนั้น การแบ่งปันข่าวกรองระหว่างประเทศ จะกระทำผ่านการแลกเปลี่ยน หรือข้อมูลด้านความมั่นคงระหว่างรัฐบาล หรือหน่วยงานข่าวกรองของประเทศต่าง ๆ เพื่อรับมือกับภัยคุกคามร่วมกัน องค์ประกอบของความร่วมมือนี้ครอบคลุมตั้งแต่การแลกเปลี่ยนข่าวสารผ่านเจ้าหน้าที่ประสานงาน (Liaison Officers) การจัดทำบันทึกความเข้าใจร่วมกัน ไปจนถึงการลาดตระเวนร่วม ซึ่งประโยชน์ที่สำคัญที่สุดของการแบ่งปันข่าวกรองระหว่างประเทศ คือ การขยายข่ายงานการข่าวให้ครอบคลุมพื้นที่นอกอธิปไตยของตนเอง

---

[34] Jennifer E. Sims (2006). “Foreign Intelligence Liaison: Devils, Deals, and Details,” in International Journal of Intelligence and CounterIntelligence, Vol. 19, No. 2 (2006), pp. 195-217.

การสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างรัฐ และเป็นการช่วยสกัดกั้นภัยคุกคามตั้งแต่ต้นทางก่อนที่จะข้ามพรมแดนเข้ามาสร้างความเสียหายภายในประเทศ

ความท้าทายที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการแบ่งปันข่าวกรองระหว่างประเทศ คือ การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านความมั่นคงของ แหล่งข่าวและวิธีการได้มาซึ่งข่าวกรอง (Sources and Methods) ทั้งนี้ รัฐแต่ละรัฐย่อมมีความกังวลว่าการแบ่งปันข้อมูลอาจนำไปสู่การรั่วไหล ดังนั้น ความร่วมมือระหว่างประเทศจึงมักเริ่มต้นจากการสร้างความไว้วางใจ (Trust Building) ผ่านการแลกเปลี่ยนข่าวกรองในระดับยุทธศาสตร์ หรือภาพรวมก่อนจะพัฒนาไปสู่การแลกเปลี่ยนข่าวกรองระดับยุทธวิธีที่มีความอ่อนไหวสูง อย่างไรก็ตาม การทำข้อตกลงพหุภาคีด้านข่าวกรองในกลุ่มประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองและผลประโยชน์แห่งชาติสอดคล้องกันมักมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่า

ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของแนวคิดนี้ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ความริเริ่ม “Our Eyes” (Our Eyes Initiative: OEI) ที่เป็นการประยุกต์ใช้โมเดลความร่วมมือด้านข่าวกรองระหว่างชาติสมาชิกอาเซียน เพื่อต่อต้านการก่อการร้ายและลัทธิสุดโต่ง ซึ่งกลไกดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้แต่ละประเทศจะมีข้อจำกัดทางกฎหมายหรือหลักอธิปไตยที่แตกต่างกัน แต่ความจำเป็นในการสร้างโครงข่ายเฝ้าระวังร่วมกัน (Shared Surveillance Network) ก็สามารถเป็นแรงผลักดันให้เกิดกลไกความร่วมมือใหม่ ๆ ที่เอื้อต่อการทำงานของประชาคมข่าวกรองระหว่างประเทศ เพื่อยับยั้งภัยคุกคามข้ามพรมแดนได้อย่างทันท่วงที

2.3 แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐและการบูรณาการภาครัฐ

การบริหารจัดการภาครัฐ (Public Management) หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากร โครงสร้าง และบุคลากรของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและบรรลุเป้าหมายของนโยบายสาธารณะ[35] ด้วยบริบทปัจจุบันส่งผลให้สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้น แนวคิดการบริหารจัดการจึงไม่อาจบริหารจัดการภายในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งได้อย่างเบ็ดเสร็จ จึงนำไปสู่การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ทั้งนี้ การบูรณาการภาครัฐ

[35] Owen E. Hughes. (2018). Public management and administration (5th ed.). Macmillan International Higher Education. Pp.75

(Government Integration) หมายถึง การประสานความร่วมมือ การเชื่อมโยงกระบวนการทำงาน และการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างหน่วยงานรัฐต่าง ๆ ที่เคยทำงานแยกส่วนกัน (Silo) เพื่อมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเชิงซ้อน (Wicked Problems) อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.1 ทฤษฎีองค์การและการประสานงาน (Organizational Theory and Coordination)

ทฤษฎีองค์การดั้งเดิมระบุถึง โครงสร้างระบบราชการที่มีลักษณะการบังคับบัญชาแนวดิ่ง (Vertical Structure) และการทำงานแบบแยกส่วน (Silo) มักเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาร่วมสมัยที่มีความซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของงานความมั่นคง ที่แต่ละหน่วยงานมักมีพฤติกรรมปกป้องข้อมูล (Information Hoarding) ทำให้รัฐขาดภาพรวมของสถานการณ์ที่เป็นเอกภาพที่อาจส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ ดังนั้น แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) และทฤษฎีรัฐรวมศูนย์เป็นหนึ่งเดียว (Whole-of-Government Approach: WGA) จึงถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายและส่งเสริมการประสานงานในแนวราบ (Horizontal Coordination) และการทำงานข้ามขอบเขตหน่วยงาน (Boundary-spanning) เพื่อทำลายกำแพงการผูกขาดข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

ทั้งนี้ อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งในการประสานงานระหว่างองค์การตามทฤษฎีการเมืองในระบบราชการ (Bureaucratic Politics) คือ การที่หน่วยงานรัฐมักมุ่งรักษาอำนาจบริหาร งบประมาณ และความมีอิสระในการปฏิบัติงานของตนเอง (Autonomy) ซึ่งในบริบทของงานข่าวกรอง วัฒนธรรมองค์การแบบดั้งเดิมมักยึดถือหลักการ “ความจำเป็นต้องรู้” (Need to Know) เป็นหลักเกณฑ์สูงสุดในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ซึ่งหลักการดังกล่าว แม้ว่าจะมีประโยชน์ในด้านการต่อต้านข่าวกรอง (Counterintelligence) แต่อาจกลายเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ข้อมูลสำคัญไม่ถูกส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่นที่อาจเห็นความเชื่อมโยงของภัยคุกคามได้[36] ดังนั้น การขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพจึงอาจนำไปสู่สภาวะ “ตาบอดบางส่วน” ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการประเมินความเสี่ยงในระดับชาติต่อไป

ดังนั้น เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดดังกล่าว ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ ระบุเน้นถึง

[36] Brent Durbin. (2018). bureaucratic politics approach https://www.britannica.com/topic/bureaucratic-politics-approach

ความจำเป็นในการออกแบบกลไกการประสานงาน (Coordination Mechanisms) ทั้งในเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์การ โดยในเชิงโครงสร้าง รัฐจำเป็นต้องสร้างหน่วยงานกลาง หรือคณะกรรมการร่วมที่มีอำนาจข้ามสายบังคับบัญชา[37] ในขณะที่ หากพิจารณาในเชิงวัฒนธรรม องค์การความมั่นคงต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์จาก “ความจำเป็นต้องรู้” (Need to Know) ไปสู่ “ความจำเป็นต้องแบ่งปัน” (Need to Share) และก้าวไปสู่ “ความรับผิดชอบที่จะต้องจัดหาข้อมูล” (Responsibility to Provide) เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ (Trust) ระหว่างหน่วยงาน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของการบูรณาการเครือข่ายข่าวกรองที่ยั่งยืน

เมื่อพิจารณาความสำคัญและนำมาประยุกต์ใช้ในบริบท การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก แนวความคิดดังกล่าวมีความเชื่อมโยงอย่างยิ่ง เนื่องจากการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชานั้น หน่วยงานแต่ละหน่วยที่มีอำนาจหน้าที่แตกต่างกันทั้งหน่วยงานทหาร (เช่น กองกำลังบูรพา กองกำลังสุรนารี) หน่วยงานพลเรือนระดับพื้นที่ (จังหวัด อำเภอ) เจ้าหน้าที่ตำรวจ และหน่วยงานความมั่นคงทางทะเล ดังนั้น การรับมือกับภัยคุกคามจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลไกจากการสั่งการตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงตนเอง มาสู่ “การกำกับดูแลแบบเครือข่าย” (Network Governance) ทั้งนี้ ความหมายของการบูรณาการข่าวกรองในมิติดังกล่าวนี้ หมายถึงการหลอมรวมโครงสร้างและกระบวนการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร (Information Sharing) โดยอาจกระทำผ่านการตั้งคณะทำงานร่วม (Joint Task Force) และการสร้างศูนย์ข้อมูลข่าวกรองส่วนกลางที่เชื่อมโยงถึงกัน เพื่อลดช่องว่างในการปฏิบัติงาน ลดความซ้ำซ้อนของการดำเนินการต่อข่าว และเพิ่มขีดความสามารถในการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินร่วมกันได้อย่างเป็นเอกภาพ[38]

2.3.2 แนวคิดการจัดการความเสี่ยงข้ามพรมแดน (Transboundary Risk Management)

แนวคิดการจัดการความเสี่ยงข้ามพรมแดน (Transboundary Risk Management) เป็นกรอบที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีความมั่นคงและทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐ

---

[37] Tom Christensen and Per Lægreid (2007). The Whole-of-Government Approach to Public Sector Reform. Public Administration Review, 67(6), pp. 1059-1066.

[38] Stephen Goldsmith & Williams D. Eggers. (2009). Governing by network, แปลโดย จักรติงศภัทิย์ และกฤษฎา ปราโมทย์ธนาม (กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท, 2552), หน้า. 26-31.

Nils Gilman และคณะ[39] ที่ชี้ว่าในยุคโลกาภิวัตน์ ภัยคุกคามที่ข้ามพรมแดนอย่างเสรี เช่น การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ และภัยคุกคามจากอาชญากรรมข้ามชาติ ต้องการระบบการจัดการความเสี่ยงที่บูรณาการระหว่างองค์กรทั้งภายในประเทศและนานาประเทศ ทั้งนี้ แนวคิดการจัดการความเสี่ยงข้ามพรมแดน เป็นการอธิบายถึงลักษณะของภัยคุกคามที่อุบัติขึ้นในพื้นที่หนึ่งแต่มีอำนาจในขยายอิทธิพล และส่งผลกระทบข้ามเขตอำนาจศาล (Jurisdictions) ตลอดจนอำนาจอธิปไตยของรัฐได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งกลไกการบริหารของรัฐเดี่ยวไม่สามารถจัดการได้อย่างเบ็ดเสร็จ อนึ่ง ภัยคุกคามรูปแบบดังกล่าวนี้ มีความซับซ้อนและเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไข เนื่องจากมักอาศัยการขับเคลื่อนโดยเครือข่ายของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state Actors) และอาศัยช่องโหว่ของเส้นทางพรมแดนธรรมชาติซึ่งทำให้ยากต่อการควบคุม

ความท้าทายที่สำคัญของการจัดการความเสี่ยงข้ามพรมแดนภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ คือ การพังทลายของเส้นแบ่งระหว่าง “ความมั่นคงภายใน” และ “ความมั่นคงภายนอก” (The Internal-External Security Nexus) ภัยคุกคามรูปแบบใหม่มักเริ่มต้นจากอาชญากรรมท้องถิ่นในประเทศหนึ่ง ก่อนจะยกระดับเป็นเครือข่ายข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติของอีกประเทศหนึ่งอย่างรวดเร็ว[40] ตัวอย่างเช่น การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ หรืออาชญากรรมทางไซเบอร์และการพนันออนไลน์ เครือข่ายเหล่านี้มักมีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น ปรับตัวไว และมีทรัพยากรสูง ทำให้หน่วยงานของรัฐที่ยังยึดติดกับกระบวนการทางกฎหมายและการปฏิบัติงานแบบดั้งเดิม อาจส่งผลให้ไม่สามารถรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าวได้อย่างทันท่วงที

ด้วยเหตุนี้ การจัดการความเสี่ยงข้ามพรมแดนที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัย “ระบบเตือนภัยล่วงหน้า” (Early Warning Systems) และกระบวนการ “สร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์” (Sense-making) ที่แม่นยำ เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีระบบข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ แนวคิดการกำกับดูแลความเสี่ยง (Risk Governance) สมัยใหม่นั้นจึงเปลี่ยนผ่านจากการเป็นเพียง “ผู้จัดการวิกฤต” (Crisis Manager) ที่คอยตามแก้ปัญหา

---

[39] Musab Younis. (2012). Review of Deviant Globalization: Black Market Economy in the 21st Century, by Nils Gilman, Jesse Goldhammer, and Steven Weber. St Antony’s International Review, vol. 7, no. 2, 2012, pp. 195-197.

[40] Johan Eriksson and Mark Rhinard. (2009). The internal-external security nexus: Notes on an emerging research agenda. Cooperation and Conflict: Journal of the Nordic International Studies Association Vol. 44(3). Pp. 243–267

มาเป็นผู้วิเคราะห์ความเสี่ยงเชิงรุกที่สามารถพยากรณ์ และสกัดกั้นภัยคุกคามได้ตั้งแต่ต้นทาง

ดังนั้น แนวคิดการจัดการความเสี่ยงบริเวณชายแดนด้านตะวันออกที่ใช้วิธีตั้งรับ (Reactive) ภายในเขตอาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงจำเป็นต้องอาศัย “ข่าวกรองเชิงรุก” (Proactive Intelligence) ผ่านกระบวนการจัดการแบบบูรณาการและการประเมินความเสี่ยงร่วมกัน (Joint Risk Assessment) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบูรณาการข่าวกรองที่มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนข่าวกรองเชิงยุทธวิธีระหว่างหน่วยงานทหาร ตำรวจ และพลเรือน เพื่อให้การดำเนินการต่อข่าวสามารถระบุพิกัด รูปแบบ และแนวโน้มของภัยคุกคามข้ามชาติล่วงหน้าได้อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการพิจารณาจัดทำแผนเผชิญเหตุร่วม (Coordinated Contingency Plans) ผ่านการนำข้อมูลข่าวกรองที่ผ่านการวิเคราะห์มาใช้ในการฝึกและเตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติการร่วม และการสร้างระบบสื่อสารในภาวะวิกฤต (Crisis Communication Systems) เพื่อพัฒนากลไกการสื่อสารที่โปร่งใสและฉับไวระหว่างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการส่วนหน้าและหน่วยงานท้องถิ่น ดังนั้น การบูรณาการข้อมูลตามขั้นตอนเหล่านี้อย่างเป็นระบบ ย่อมช่วยป้องกันความเข้าใจผิด (Miscalculation) และเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จในการสกัดกั้นภัยคุกคามข้ามพรมแดนได้อย่างรวดเร็ว

2.4 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้ครอบคลุมงานวิจัยทั้งในระดับสากลและระดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการข่าวกรอง ความมั่นคงชายแดนและการบริหารจัดการกับภัยคุกคามข้ามชาติ โดยมีเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องและมีข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

Peter Andreas (2000)[41] ใน Border Games: Policing the U.S.-Mexico Divide มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเมืองและกระบวนการในการบังคับใช้กฎหมายบริเวณชายแดนระหว่างสหรัฐอเมริกาและเม็กซิโก โดยเฉพาะในด้านการต่อต้านการอพยพผิดกฎหมายและการค้ายาเสพติด การศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative

[41] Tamar Diana Wilson (2002). Book reviews: Review of Radical Political Economics 34 (2002). Pp.352-354. in Andreas, Peter. (2000) Border Games: Policing the U.S.-Mexico Divide. (Ithaca: Cornell University Press).

Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับเจ้าหน้าที่ควบคุมชายแดน นักการเมือง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ซึ่ง Andreas ค้นพบว่า รัฐบาลสหรัฐฯ ลงทุนเพิ่มกำลังพลและอุปกรณ์ควบคุมชายแดนอย่างมาก แต่ผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริงในการควบคุมชายแดนมีจำกัด เพราะนโยบายควบคุมชายแดนมักออกแบบมาเพื่อตอบสนองต่อแรงกดดันทางการเมือง (Political Visibility) มากกว่าประสิทธิผลด้านความมั่นคง นอกจากนี้ พบว่าการแบ่งมอบภารกิจที่ไม่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานหลายแห่งที่รับผิดชอบชายแดนเป็นปัญหาสำคัญที่ลดทอนประสิทธิภาพ

National Commission on Terrorist Attacks (9/11 Commission Report, 2004)[42] โดยคณะกรรมการ 9/11 ทำการสืบสวนเหตุการณ์การโจมตีในวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เพื่อระบุความล้มเหลวในระบบแจ้งเตือนและเสนอแนะการปฏิรูประบบเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ จากการสอบสวนของรัฐสภาสหรัฐฯ โดยการพิจารณาพยานหลักฐาน การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐ และการวิเคราะห์เอกสารลับที่ถูกเปิดเผยนับพันชิ้น ระบุว่าความล้มเหลวสำคัญที่สุดคือ “ความล้มเหลวในการจินตนาการ” (Failure of Imagination) และ “ความล้มเหลวในการแบ่งปันข้อมูล” (Failure to Share Information) ระหว่าง CIA, FBI และหน่วยงานอื่นๆ โดยพบว่าหน่วยงานหลายแห่งมีข้อมูลสำคัญแต่ขาดการบูรณาการข้อมูล ทำให้ไม่สามารถต่อจิ๊กซอว์ภาพรวมของแผนการโจมตีได้ทันเวลา

Mark M. Lowenthal (2019)[43] ใน Intelligence: From Secrets to Policy โดยงานวิชาการด้านการข่าวกรองนี้ มุ่งนำเสนอภาพรวมที่ครอบคลุมของระบบ และกระบวนการผลิตข่าวกรอง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนข่าวกรองกับผู้กำหนดนโยบาย ผ่านการวิเคราะห์จากประสบการณ์ตรง เนื่องจาก Lowenthal เคยดำรงตำแหน่งในชุมชนข่าวกรองสหรัฐฯ มาอย่างยาวนาน ซึ่ง Lowenthal เสนอว่า ปัญหาพื้นฐานของข่าวกรองในทุกระดับคือช่องว่างระหว่าง “สิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการรู้” กับ “สิ่งที่นักข่าวกรองสามารถให้ได้” โดยช่องว่างนี้เรียกว่า “Intelligence Gap” และต้องการการสื่อสารและการจัดการความคาดหวังอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ พบว่าวัฒนธรรมของ “การปกปิด”

---

[42] National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States. The 9/11 Commission Report. Washington D.C.: U.S. Government Printing Office, 2004.

[43] Mark M. Lowenthal (2019). Intelligence: From secrets to policy (8th ed.). CQ Press.

(Secrecy Culture) ในองค์กรข่าวกรองมักขัดขวางกระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงองค์กร

พรพิมล แก้วแท้ (2023)[44] การพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศของกองทัพบกเพื่อภารกิจด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและการนำ “เทคโนโลยีอวกาศ” มาประยุกต์ใช้ในภารกิจด้านความมั่นคงของกองทัพบก โดยมุ่งเน้นเจาะจงไปที่การปฏิบัติงานบริเวณแนวชายแดน ได้แก่ งานด้านข่าวกรอง (Intelligence) งานลาดตระเวน (Reconnaissance) และงานเฝ้าตรวจ (Surveillance) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์บุคลากรในกองทัพบกที่มีความ เชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีอวกาศ ทั้งนี้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีอวกาศถูกนำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง เพื่อการปกป้องตนเองจากภัยคุกคาม และเป็นการแสดงให้เห็นว่ากองทัพบกมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ครอบคลุมทุกมิติ

พลอยชนก ธนวิจิตรพันธ์ (2025)[45]แนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ด้านการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษานโยบาย แนวทางยุทธศาสตร์ การบูรณาการ บทบาทและโครงสร้างองค์การของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่เกี่ยวข้องกับด้านการป้องกันและปราบปรามกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ (2) วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและข้อขัดข้องในการดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามโจรสลัดฯ ภายใต้บทบาทของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) (3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ด้านการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ ทั้งนี้ การศึกษาดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร

---

[44] พรพิมล แก้วแท้ (2023) การพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศของกองทัพบกเพื่อภารกิจด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย. สารวิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[45] พลอยชนก ธนวิจิตรพันธ์ (2025) แนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ด้านการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธบัณฑิตวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารกิจการทางทะเล

(Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ รวมถึงผู้แทนจากองค์กรระหว่างประเทศ อนึ่ง จากผลการวิจัยพบว่า ศรชล. เป็นกลไกหลักในการบูรณาการหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลตาม พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.2562 ซึ่งมีอำนาจสั่งการทั้งภาวะปกติและฉุกเฉิน แต่ยังเผชิญปัญหาโครงสร้างซ้ำซ้อน ขาดบุคลากรเฉพาะทาง และระบบข้อมูลที่ไม่เป็นเอกภาพ จึงมีการเสนอแนวทางพัฒนาใน 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับนโยบาย มุ่งเน้นจัดทำยุทธศาสตร์ปราบปรามโจรสลัด ปรับปรุงกฎหมายและโครงสร้าง พัฒนาระบบ MDA ด้วย Big Data และ ความร่วมมือระดับภูมิภาค 2) ระดับปฏิบัติ เน้นพัฒนาศักยภาพบุคลากรและวัฒนธรรมองค์กร ใช้การจัดการความรู้ (KM) เทคโนโลยีสารสนเทศแบบเรียลไทม์ และการฝึกซ้อมร่วมต่อเนื่อง เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามโจรสลัดอย่างยั่งยืน

กองทัพบก (2561) [46] ในคู่มือการข่าวกรองทางทหาร มีการกำหนดหลักการแนวทาง และขั้นตอนการปฏิบัติงานข่าวกรองทางทหารสำหรับหน่วยงานในสังกัดกองทัพบกไทย ครอบคลุมทั้งการปฏิบัติงานในยามปกติและยามฉุกเฉิน พร้อมกับรวบรวมและประมวลหลักนิยม (Doctrine) และแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) จากประสบการณ์ของกองทัพบกไทยและพันธมิตรระหว่างประเทศ โดยคู่มือดังกล่าว กำหนดให้วงรอบข่าวกรองของกองทัพบกไทยประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก และระบุว่าการประสานงานกับหน่วยงานนอกทหาร (Inter-Agency Coordination) ต้องปฏิบัติตามโปรโตคอลเฉพาะเพื่อรักษาความลับและความปลอดภัยของแหล่งข่าว ทั้งนี้ คู่มือดังกล่าว ยังระบุถึงปัญหาของการขาดระบบมาตรฐานร่วมในการจำแนกชั้นความลับ (Classification System) ระหว่างหน่วยงานทหารและพลเรือน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบูรณาการข่าวกรองไว้ด้วย

ธราเทพ ไชยกาญจน์ (2564) [47] กล่าวถึงการพัฒนางานข่าวกรองจากแหล่งข่าวเปิดในงานข่าวกรองทางทหาร เพื่อศึกษาการดำเนินการผลิต การนำไปใช้ประโยชน์ และปัญหาข้อขัดข้องของข่าวกรองจากแหล่งเปิด (OSINT) ในงานข่าวกรองทางทหารปัจจุบัน และการนำเอาองค์ความรู้ด้านข่าวกรองจากแหล่งเปิด (OSINT) จากหน่วยงานการข่าวที่สำคัญ

[46] กองทัพบก. (2561) คู่มือการข่าวกรองทางทหาร (กรุงเทพฯ : กรมยุทธการทหารบก, 2561), หน้า 23-45.

[47] ธราเทพ ไชยกาญจน์. (2564). การพัฒนางานข่าวกรองจากแหล่งเปิดในงานข่าวกรองทางทหาร [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ไม่ได้ตีพิมพ์]. วิทยาลัยการทัพบก.

ของโลกมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างการพัฒนาในงานข่าวกรองทางทหารของไทย ทั้งนี้ เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาการผลิตข่าวกรองจากแหล่งเปิดในงานข่าวกรองทางทหาร โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นศึกษาพื้นที่ปฏิบัติการของหน่วยข่าวของกองทัพบก และกองทัพไทย (เน้นที่หน่วยข่าวกรองทางทหาร) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) พบว่า งานข่าวกรองทางทหารในปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับข่าวกรองบุคคล (HUMINT) และข่าวกรองสัญญาณ (SIGINT) เป็นหลัก โดยขาดการจัดส่วนงานเฉพาะและองค์ความรู้ด้านข่าวกรองจากแหล่งเปิด (OSINT) อนึ่ง ปัญหาและข้อจำกัดที่พบครอบคลุมทั้งปัญหาด้านโครงสร้างที่เน้นการรวบรวมข่าวสารด้วยเครื่องมือในอัตรา การขาดระบบเทคโนโลยีและซอฟต์แวร์ช่วยสืบค้น/แปลภาษา การขาดงบประมาณสำหรับแหล่งข้อมูลเชิงพาณิชย์ และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาและเทคนิคยังมีจำกัด ทั้งนี้ ให้กำหนดแนวทางการพัฒนา โดยแบ่งเป็นระยะสั้นและระยะยาว เริ่มจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติขององค์กร จัดโครงสร้างรองรับ OSINT จัดหาเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย และพัฒนาบุคลากรด้านการวิเคราะห์ให้สามารถดึงข้อมูลข่าวสารมาประมวลเป็นภาพใหญ่เพื่อรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

กนกวรรณ อุตเมืองเพีย (2566) [48] ในแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อเป็นการตรวจสอบและวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) จนนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและจัดทำแผนการปฏิบัติ ด้วยกระบวนการการวิจัยเชิงพรรณนาถึงกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ ผ่านการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องภายในสำนักข่าวกรองแห่งชาติ และใช้กรอบการวิเคราะห์ C-PEST Analysis ในการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก และใช้กระบวนการวิเคราะห์วงรอบข่าวกรองเพื่อประเมินปัจจัยภายในและใช้การวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความซับซ้อนและคลุมเครือ เช่น ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจ และผลกระทบจาก

[48] กนกวรรณ อุตเมืองเพีย (2566) แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) (หลักสูตรนักยุทธศาสตร์ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ)

วิกฤตการณ์ในประเทศเพื่อนบ้านที่ส่งผลต่อชายแดนไทย อนึ่ง สภาวะภายในองค์กรยังมีข้อจำกัด โดยโครงสร้างและหน้าที่ยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายการบูรณาการ ระบบฐานข้อมูลด้านการข่าวยังไม่สมบูรณ์ และขาดเทคโนโลยีในการช่วยวิเคราะห์ประมวลผล แผนยุทธศาสตร์มุ่งเน้นให้สำนักข่าวกรองแห่งชาติเป็นศูนย์กลางในการบูรณาการความร่วมมือ เชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับประชาคมข่าวกรอง พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้เพื่อประเมินสถานการณ์และแจ้งเตือนภัยคุกคามได้อย่างแม่นยำ

ภูวดิษฐ์ นันทสสกุลสิทธิ์ (2568) [49] การพัฒนากลไกข่าวกรองในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย : บทบาทของรัฐและความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์ บทความนี้ ได้นำเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนากลไกข่าวกรองในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่า ในยุคโลกาภิวัตน์ที่สถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (พลวัตโลก) ภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งภัยคุกคามจากภายในและภายนอกประเทศ ดังนั้น รัฐจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้อง “พัฒนากลไกข่าวกรอง” ให้มีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์ เพื่อให้ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของประเทศมีความแข็งแกร่งและสามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ ได้อย่างท่วงที พร้อมได้เสนอแนวทางการพัฒนากลไกข่าวกรองไว้ 3 ประการดังนี้ (1) การบูรณาการความร่วมมือ (Collaboration) งานข่าวกรองและความมั่นคงไม่สามารถผูกขาดโดยรัฐเพียงฝ่ายเดียวได้อีกต่อไป แต่ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่าง “ภาครัฐและภาคเอกชน” (2) การพัฒนาระบบข้อมูล (Information System) ต้องมีการสร้างระบบการแบ่งปันข้อมูล (Information Sharing) ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และประเมินภัยคุกคามได้อย่างรอบด้านและแม่นยำ และ (3) พลังของภาคประชาชน (Public Participation) หัวใจสำคัญของการรักษาความมั่นคงในยุคปัจจุบัน คือการสร้างความตระหนักรู้ (Awareness) ให้กับประชาชนในระดับชุมชน และดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังภัยคุกคาม

---

[49] ภูวดิษฐ์ นันทสสกุลสิทธิ์ (2568) “การพัฒนากลไกข่าวกรองในการรักษาความมั่นคงแห่งชาของประเทศไทย : บทบาทของรัฐและความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์” ใน วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม - กุมภาพันธ์ 2568. หน้า 364-374.

ฐานันดร์ ทิพเวส (2568) [50] การใช้เทคโนโลยีการข่าวกรอง การเฝ้าตรวจ และการลาดตระเวนหลายมิติ (Multi-Domain-ISR) สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการข่าวกรอง การเฝ้าตรวจและการลาดตระเวนให้ครอบคลุมในหลายมิติ สำหรับการปฏิบัติการ เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างขีดความสามารถในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นเครื่องมือหลักในการศึกษา พบว่า ภายใต้สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงยุคปัจจุบัน ภัยคุกคามมีความซับซ้อนและเป็นรูปแบบผสมผสานมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การพึ่งพาขีดความสามารถด้านข่าวกรองในมิติใดมิติหนึ่งเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอต่อการรับมืออีกต่อไป ทั้งนี้ การบูรณาการเทคโนโลยีระบบข่าวกรอง การเฝ้าตรวจ และการลาดตระเวนในหลายมิติ ทั้งทางบก ทะเล อากาศ อวกาศ และไซเบอร์เข้าด้วยกัน จะช่วยยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานความมั่นคงในการ “หยั่งรู้สถานการณ์” (Situational Awareness) ได้อย่างรอบด้านและเป็นปัจจุบัน (Real-time) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความแม่นยำในการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าและการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ของผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างแท้จริง ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการร่วม การบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลข่าวกรองระหว่างหน่วยงานความมั่นคง (Inter-agency Intelligence Sharing) รวมไปถึงการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้มีความพร้อมรองรับเทคโนโลยีและยุทโธปกรณ์สมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้ การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออกของไทยเป็นปัญหาที่มีหลายมิติซ้อนทับกัน

<u>มิติแรก</u> คือ มิติภัยคุกคาม การทำความเข้าใจภัยคุกคามต้องใช้กรอบทฤษฎีความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ร่วมกัน เนื่องจากภัยคุกคามในพื้นที่มีทั้งมิติทางทหาร มิติอาชญากรรมข้ามชาติ มิติเศรษฐกิจ และมิติมนุษยธรรม

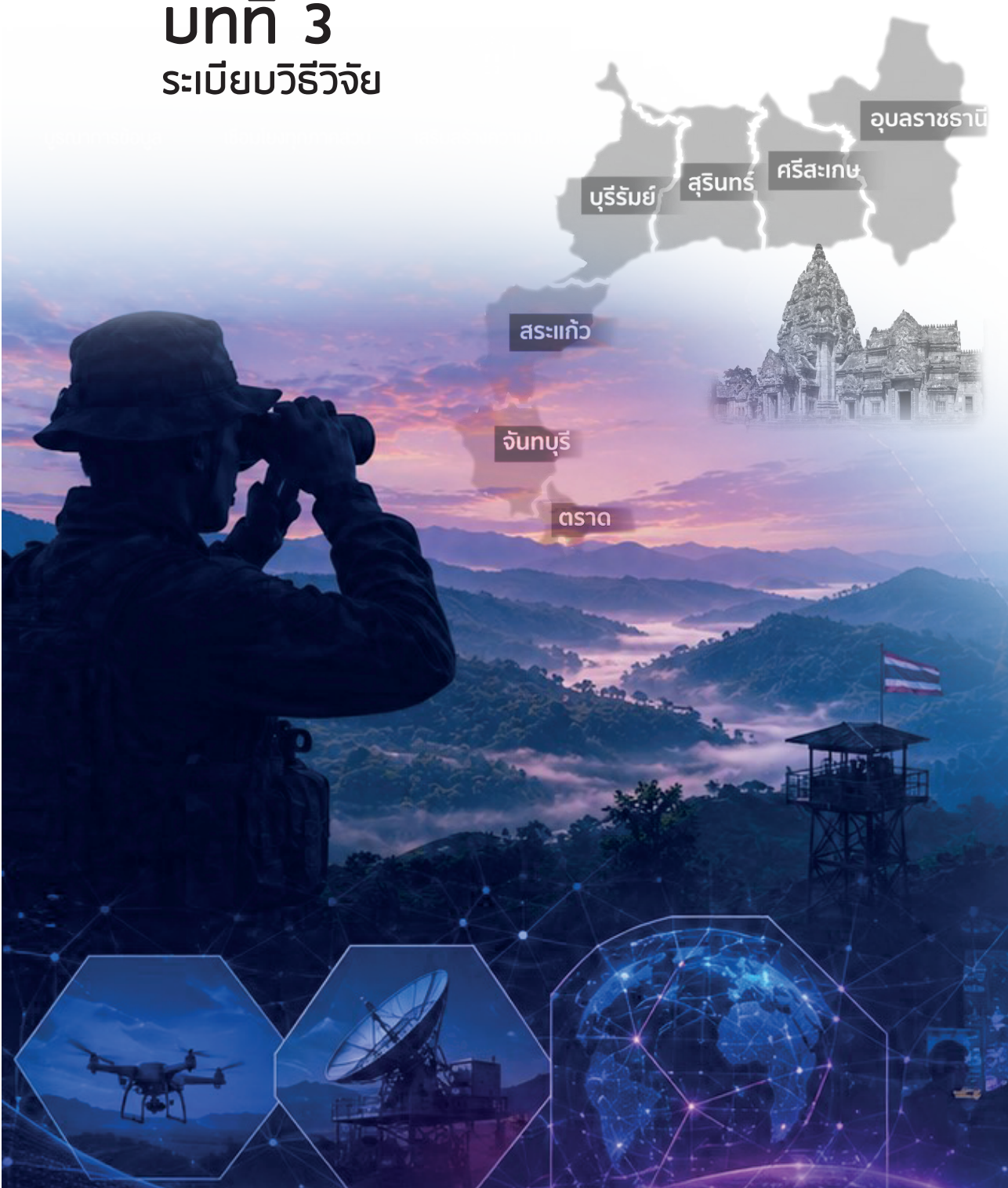
[50] ฐานันดร์ ทิพเวส (2568) การใช้เทคโนโลยีการข่าวกรองการเฝ้าตรวจและการลาดตระเวนหลายมิติ (Multi-Domain-ISR) สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ใน รัฏฐาภิรักษ์ ปีที่ 67 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2568. หน้า 101-113.

มิติที่สอง คือ มิติข่าวกรอง การผลิตข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยวงรอบข่าวกรองที่สมบูรณ์ และต้องบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานหลากหลายเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการแบ่งปัน (Sharing) และการรักษาความปลอดภัยทางการข่าว (Security)

มิติที่สาม คือ มิติองค์การและการบริหาร การบูรณาการข่าวกรองต้องการการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโครงสร้าง กระบวนการ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งต้องอาศัยกลไกการกำกับดูแล (Oversight Mechanism) และภาวะผู้นำที่ชัดเจน

ดังนั้น หากวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดเหล่านี้ จะสามารถพิจารณาแนวทางในการกำหนดประเด็นการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ผลการวิจัยในบทถัดไป

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

เอกสารวิจัย (Research Paper) เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อม ภารกิจและข้อจำกัดที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน พร้อมเสนอแนวทางและยุทธศาสตร์การบูรณาการข่าวกรองที่เหมาะสมเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออกไทย โดยการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ขอบเขตในการวิจัย

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยฉบับนี้ ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานที่มีภารกิจและอำนาจหน้าที่ในงานด้านการข่าวที่มีความเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงของชาติในมิติต่าง ๆ ได้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหม หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติในพื้นที่ภาคตะวันออก จำนวน 8 หน่วยงาน ดังนี้

(1) พื้นที่ส่วนกลาง

- กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

(2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสานใต้)

- กองทัพภาคที่ 2 ค่ายสุรนารี
- สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
- ส่วนราชการจังหวัดสุรินทร์

- กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 (ค่ายสุรินทร์ภักดี)

- กองกำลังสุรนารี, หน่วยเฉพาะกิจที่ 2 (ฉก.2) กองกำลังสุรนารี และหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 26

(3) ภาคตะวันออก

- กองกำลังบูรพา และ กอ.รมน.ภาค 1 ส่วนแยก 1 (กกล.บูรพา)

- กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (กปช.จต.) หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี (ฉก.นย.จันทบุรี) และหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน (ฉก.ทพ.นย.) ค่ายเทวาพิทักษ์

3.2 ขอบเขตในการวิจัย

- **ด้านเนื้อหา**

เนื้อหาการวิจัย มุ่งเน้นการศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการบูรณาการด้านข่าวกรองเพื่อรองรับและจัดการกับภัยคุกคามความมั่นคงบริเวณพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกของประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในทุกระดับ (ระดับโลก ภูมิภาค และระหว่างประเทศ) ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกของไทย และครอบคลุมถึงบริบทของภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threats) และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional Threats) ตลอดจนพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดทิศทางการพัฒนางานข่าวกรองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2. ศึกษาบทบาท ภารกิจ ขีดความสามารถ และรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานข่าวกรองในพื้นที่ รวมไปถึงกลไกความร่วมมือและการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานความมั่นคงภาคส่วนต่างๆ อาทิ เหล่าทัพ หน่วยงานความมั่นคงทางไซเบอร์ หน่วยข่าวกรองพลเรือน และองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง การไหลเวียนของข้อมูล (Data flow) กระบวนการประสานงาน ตลอดจนระบุถึงปัญหา ข้อจำกัด และอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบูรณาการข่าวกรองร่วมกัน

3. วิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบูรณาการข่าวกรอง เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพของระบบข่าวกรองแบบองค์รวม เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนข้อมูลเชิงลึกสำหรับการตัดสินใจเชิงนโยบาย (Policy Decision) และการยกระดับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงให้เกิดประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน

- **ด้านขอบเขตของพื้นที่**

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา โดยมุ่งเน้นพื้นที่ที่มีความสำคัญในงานด้านการข่าวและยุทธศาสตร์ความมั่นคง และบริเวณพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา โดยแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. พื้นที่ส่วนกลาง เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงกระบวนการบูรณาการข่าวกรองจากระดับนโยบายสู่ระดับปฏิบัติการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษาในส่วนของหน่วยงานส่วนกลางที่รับผิดชอบโดยตรง ได้แก่ กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย (ขว.ทหาร บก.ทท.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการอำนวยการ ประสานงาน และบูรณาการงานข่าวกรองทางทหารในภาพรวมของกองทัพ

2. พื้นที่ระดับปฏิบัติการ กำหนดพื้นที่ศึกษาบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา โดยครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ได้แก่ (1) พื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ภายใต้ความรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 2 (ทภ.2) และเป็นแนวพรมแดนที่สำคัญและมีพลวัตด้านความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง และ (2) พื้นที่ชายแดนภาคตะวันออก เป็นพื้นที่ภายใต้ความรับผิดชอบของ กองทัพภาคที่ 1 (ทภ.1) ที่มีจุดเชื่อมต่อและช่องทางผ่านแดนที่มีความสำคัญทั้งในมิติด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ

- **ด้านช่วงเวลาในการศึกษา**

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดระยะเวลาในการทำวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 7 เดือน ระหว่างเดือน ม.ค. 69 ถึง ก.ค. 69

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เอกสารวิจัยฉบับนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดขั้นตอนวิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

จากยุทธศาสตร์ แผนและนโยบาย เอกสารวิชาการ บทความ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยุทธศาสตร์ แผน หรือนโยบายในการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้ทั้งในระดับยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

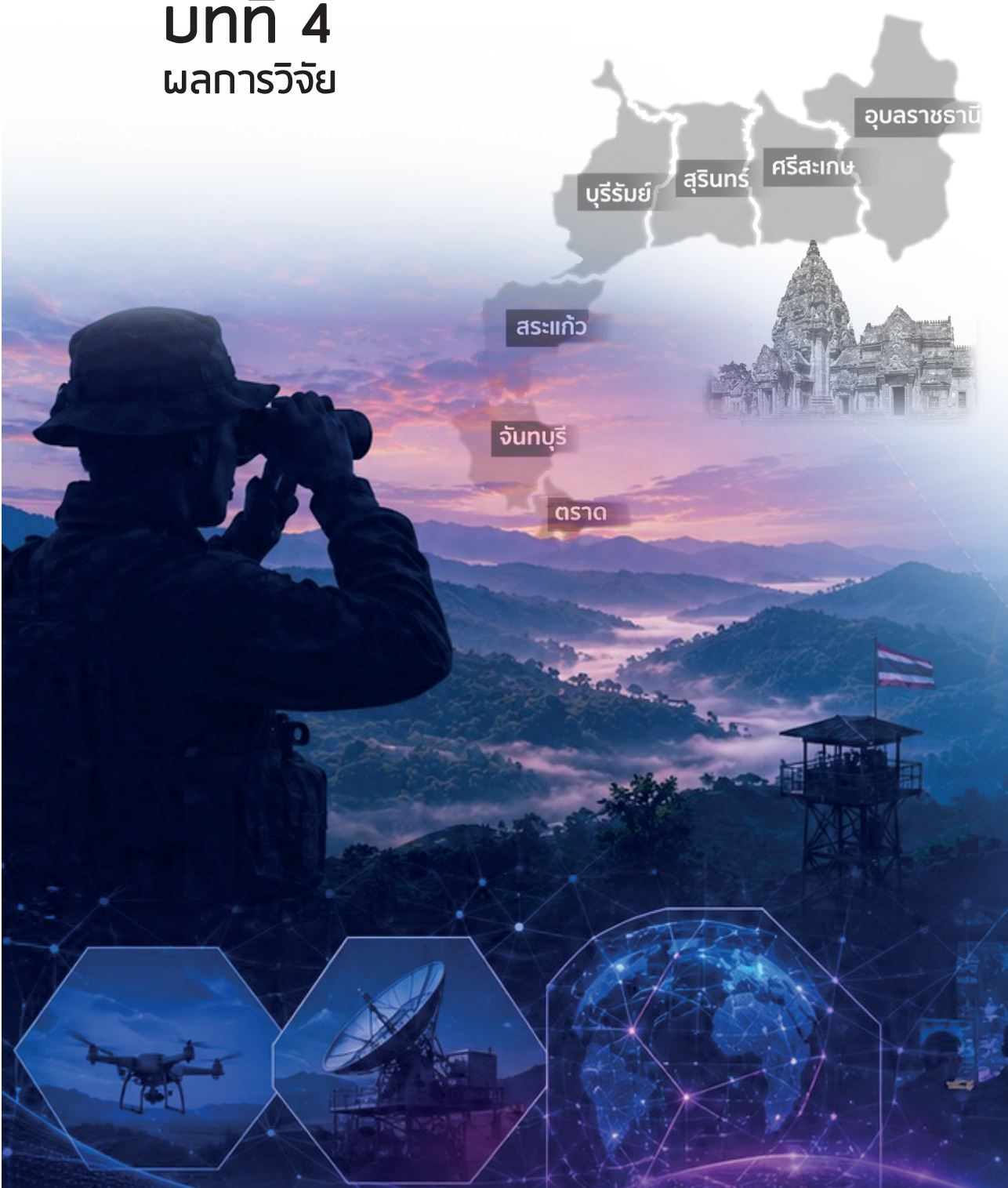
2.1 การลงพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสานใต้) เพื่อเก็บข้อมูลเอกสารวิจัย (Research Paper) เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” ระหว่างวันที่ 23-26 มี.ค. 69 ณ กรุงเทพฯ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสุรินทร์ เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานความมั่นคงทางด้านการข่าวในพื้นที่

2.2 การลงพื้นที่ภาคตะวันออก เพื่อเก็บข้อมูลเอกสารวิจัย (Research Paper) เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” ระหว่างวันที่ 18-22 พ.ค. 69 ณ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานความมั่นคงทางด้านการข่าวในพื้นที่

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินงานในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์ พรรณนา และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการให้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive Reasoning) แล้วนำข้อมูลมาสรุปเป็นกรอบในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการการบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนตะวันออก โดยมีแหล่งข้อมูลมาจากการบันทึกภาคสนามและข้อมูลที่ได้จากการศึกษารายงานการประชุม เอกสารการปฏิบัติงานของหน่วยงานองค์กร เอกสารวิจัย และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 4
ผลการวิจัย

บทที่ 4
ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ส่วน ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน (2) เพื่อวิเคราะห์ภารกิจและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (3) เพื่อเสนอแนวทางและยุทธศาสตร์การบูรณาการข่าวกรองที่เหมาะสมในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก ซึ่งผลการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงชายแดนในด้านงานข่าว จำนวน 2 ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ 1 ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 23-26 มี.ค. 69 ณ กรุงเทพฯ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสุรินทร์ จากหน่วยงานกรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย, กองทัพภาคที่ 2 ค่ายสุรนารี, สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ส่วนราชการจังหวัดสุรินทร์, กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 (ค่ายสุรินทร์ภักดี), กองกำลังสุรนารี, หน่วยเฉพาะกิจที่ 2 (ฉก.2) กองกำลังสุรนารี และหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 26 และ

ครั้งที่ 2 ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 18-22 พ.ค. 69 ณ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง จากหน่วยงานกองกำลังบูรพา และ กอ.รมน.ภาค 1 ส่วนแยก 1 (กกล.บูรพา) และกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (กปช.จต.) หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี (ฉก.นย.จันทบุรี) และหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน (ฉก.ทพ.นย.) ค่ายเทวาพิทักษ์

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนและงานด้านการข่าวในพื้นที่ฯ โดยผลของการศึกษาสามารถตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังต่อไปนี้

4.1 สภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน

4.2 วิเคราะห์ภารกิจและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.3 แนวทางและยุทธศาสตร์การบูรณาการข่าวกรองที่เหมาะสมในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก

4.1 สภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน

จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจำนวน 2 ครั้ง สามารถวิเคราะห์ถึงสภาพวะแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าว โดยสามารถแบ่งออกตาม STEEP-M ดังนี้

กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social)

สภาวะแวดล้อมทางสังคมตามแนวชายแดนตะวันออกกำลังเผชิญกับภัยคุกคามข้ามพรมแดนที่มีความซับซ้อนสูง โดยเฉพาะการขยายตัวของเครือข่ายอาชญากรรมไซเบอร์ ขบวนการคอลเซ็นเตอร์ และการพนันออนไลน์ ซึ่งส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงทางสังคมของไทย ปัจจัยเหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายในระดับบุคคล แต่ยังบั่นทอนเสถียรภาพทางสังคมในภาพรวม นอกจากนี้ ภัยคุกคามในปัจจุบันยังปรากฏในรูปแบบของการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations: IO) ผ่านการแพร่กระจายของข่าวลวง (Fake News) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างความขัดแย้ง ความหวาดระแวง และความตื่นตระหนกในหมู่ประชาชนตามแนวชายแดน สถานการณ์ดังกล่าวบีบบังคับให้งานข่าวกรองต้องปรับตัวจากการเฝ้ามองกำลังรบ ไปสู่การเฝ้าระวังความเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจลุกลามสู่ความขัดแย้งระหว่างมวลชน

มิติด้านเทคโนโลยี (Technological)

ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ภัยคุกคามทางเทคโนโลยีสารสนเทศทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้หน่วยงานด้านการข่าวต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การทำงานจากระบบข่าวกรองดั้งเดิมไปสู่การเป็นองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data-Driven)

อย่างเต็มรูปแบบ นอกจากนี้ การตรวจการณ์พื้นที่ชายแดนที่เข้าถึงยากยังต้องพึ่งพาเทคโนโลยีขั้นสูง ไม่ว่าจะเป็นการใช้อากาศยานไร้คนขับ (UAV) เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวทางยุทธวิธี รวมถึงการใช้ภาพถ่ายดาวเทียมที่มีความละเอียดสูง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการระบุเป้าหมายและพิสูจน์ทราบความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ได้อย่างแม่นยำและทันท่วงที

มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

มิติทางเศรษฐกิจชายแดนมีความเชื่อมโยงอย่างแยกไม่ออกกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การขยายตัวของเขตเศรษฐกิจพิเศษและอุตสาหกรรมกาสิโนตามแนวชายแดน โดยเฉพาะในพื้นที่ปอยเปต ได้แปรสภาพเป็นฐานปฏิบัติการหลักของขบวนการหลอกลวงออนไลน์และกลายเป็นแหล่งบ่มเพาะเครือข่ายการฟอกเงินระดับภูมิภาค ซึ่งสร้างความสั่นคลอนต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของไทยอย่างมหาศาล ในขณะเดียวกัน นโยบายการปิดด่านถาวรของรัฐบาลไทยเพื่อเหตุผลด้านความมั่นคง กลับสร้างผลกระทบข้างเคียงให้เกิดการลักลอบขนส่งสินค้าหนีภาษีและยาเสพติดเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ขบวนการเหล่านี้ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งเพื่อหลบเลี่ยงการจับกุม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกระบบบริเวณชายแดน

มิติด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (Environmental)

สภาวะแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของแนวชายแดนตะวันออกได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เอื้อประโยชน์ต่อขบวนการกระทำผิดกฎหมาย ทั้งนี้ จากสถานการณ์ความตึงเครียดหรือความขัดแย้งบริเวณชายแดนที่นำไปสู่นโยบายการปิดจุดผ่านแดนถาวรบางแห่ง ทำให้กลุ่มอาชญากรข้ามชาติและขบวนการลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมาย ต้องเปลี่ยนเส้นทางไปใช้ช่องทางธรรมชาติแทนทั้งในพื้นที่ทางบกและทางทะเล ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เอื้อต่อการซ่อนพรางและหลบหนี ทำให้ต่อการเฝ้าตรวจและการลาดตระเวนด้วยกำลังพลเพียงอย่างเดียวประสบความยากลำบาก จึงเป็นความท้าทายอย่างมากต่อการรักษาความมั่นคงในพื้นที่

มิติด้านการเมือง (Political)

บริบทพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกถูกขับเคลื่อนด้วยการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์และอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจที่เข้ามามีบทบาทในประเทศเพื่อนบ้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนยุทโธปกรณ์ทางทหาร และการวางระบบเทคโนโลยี โดยปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลกระทบโดยตรงต่อสถานการณ์

ความมั่นคงในภูมิภาค รวมถึงทิศทางความร่วมมือด้านความมั่นคงในกรอบอาเซียน แม้ไทยและประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนจะมีความพยายามในการบริหารจัดการความสัมพันธ์ผ่านกลไกคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (RBC) และศูนย์ข้อมูลร่วม (Joint Information Center) แต่ความขัดแย้งในประเด็นการอ้างสิทธิ์เหนือเส้นเขตแดน และการตีความตามบันทึกความเข้าใจ (MOU 43) ยังคงเป็นประเด็นทางการทูตที่อ่อนไหวและเปราะบาง

มิติด้านการทหาร (Military)

สถานการณ์ความมั่นคงบริเวณชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน (พ.ศ. 2569) มีลักษณะเป็นความสงบที่แฝงไว้ด้วยความตึงเครียดอย่างมีนัยสำคัญ รัฐบาลไทยยังคงต้องดำเนินนโยบายปิดจุดผ่านแดนบางแห่งต่อเนื่องยาวนานกว่า 10 เดือน อันเนื่องมาจากความกังวลด้านความมั่นคงและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ในขณะเดียวกัน กรมข่าวทหารได้รับรายงานยืนยันถึงความเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้ามในการเสริมกำลังรบ ทั้งกำลังทางบกและทางทะเลในพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 1 และกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (กปช.จต.) ภายใต้สภาวะแวดล้อมทางทหารเช่นนี้ งานข่าวกรองจึงต้องมุ่งเน้นการผลิตข่าวกรองทางการรบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาได้อย่างทันท่วงที

กองทัพภาคที่ 2 ค่ายสุรนารี

มิติด้านสังคม (Social)

พลวัตทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 2 คือ ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายที่ทวีความรุนแรงและมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ จากสถิติในปี 2568 พบว่า มีการจับกุมผู้ลักลอบเข้าเมืองรวม 1,182 คน โดยเป็นสัญชาติกัมพูชาถึง 524 คน ประเด็นที่น่าสนใจ คือ สถิติการจับกุมดังกล่าวเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์จำนวนสูงถึง 489 คน พฤติการณ์เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึงวงจรการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดปกติ

มิติด้านเทคโนโลยี (Technological)

เทคโนโลยีได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือหลักของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) โดยเฉพาะขบวนการ Scammer และแก๊งคอลเซ็นเตอร์ที่ใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคมเข้ามา เพื่อใช้ในขบวนการกระทำความผิดข้ามชาติ

ซึ่งขบวนการเหล่านี้ อาศัยพื้นที่กาสิโนที่ตั้งอยู่บริเวณชายแดนไทย ได้แก่ ช่องสายตะกู (บุรีรัมย์), ช่องจอม (สุรินทร์), ช่องสะงำ (ศรีสะเกษ) และช่องอานม้า (อุบลราชธานี) เป็นฐานปฏิบัติการแฝง อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดสถานการณ์ความขัดแย้งที่นำไปสู่การปิดกาสิโนชายแดน ทำให้ขบวนการดังกล่าว มีการเคลื่อนย้ายที่ทำการแห่งใหม่ โดยเข้าไปแฝงตัวอยู่ในคาสิโนตอนในของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้การติดตามและกวาดล้างทางเทคนิคมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านมีความเชื่อมโยงกับนโยบายการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะการหลั่งไหลของเงินลงทุนโดยตรง (FDI) จากประเทศจีนที่มุ่งเน้นไปยังภาคอสังหาริมทรัพย์และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ภายใต้โครงการ Belt and Road Initiative (BRI) โยการเติบโตทางเศรษฐกิจรูปแบบนี้ยังเชื่อมโยงกับการขยายตัวอย่างก้าวกระโดดของอุตสาหกรรมกาสิโน ซึ่งปัจจุบันมียอดกาสิโนที่ได้รับใบอนุญาตอย่างเป็นทางการสูงถึง 195 แห่งทั่วประเทศ ทำให้เศรษฐกิจที่เติบโตบนฐานของการพนันและการลงทุนขนาดใหญ่นี้ได้สร้างระบบผลประโยชน์ทับซ้อนที่ดึงดูดทั้งนักลงทุนและขบวนการสีเทาให้เข้ามาใช้พื้นที่เป็นฐานปฏิบัติการ เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

มิติด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (Environmental)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ชายแดนอีสานตอนล่าง มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการตั้งถิ่นฐานและการลงทุนของกลุ่มทุนต่างชาติประชิดขอบพรมแดนไทย โดยทำเลที่ตั้งบริเวณจุดผ่อนปรนและจุดผ่านแดนสำคัญ 4 แห่ง ได้แก่ ช่องสายตะกู ช่องจอม ช่องสะงำ และช่องอานม้า ได้ถูกปรับสภาพภูมิประเทศให้กลายเป็นที่ตั้งของกาสิโนขนาดใหญ่ ซึ่งความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์นี้ไม่เพียงแต่อำนวยความสะดวกในการเดินทางข้ามแดนเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยแวดล้อมเชิงพื้นที่ที่สนับสนุนให้ขบวนการอาชญากรรมสามารถใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานบริเวณรอยต่อพรมแดนในการกระทำผิดกฎหมายได้

มิติด้านการเมือง (Political)

สภาวะแวดล้อมทางการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านมีอิทธิพลโดยตรงต่อสถานการณ์ความมั่นคงชายแดน โดยโครงสร้างทางการเมืองกัมพูชามีลักษณะของการรวมศูนย์อำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ ภายใต้การนำของ “พรรคประชาชนกัมพูชา” ที่สืบทอดอำนาจนำทางการเมืองมาอย่างยาวนานกว่า 30 ปี ปัจจุบันอยู่ภายใต้การบริหารของนายกรัฐมนตรี

ฮุน มาเนต ที่พยายามดำเนินความสัมพันธ์ในมิติการทูต ซึ่งผูกโยงเข้ากับผลประโยชน์แห่งชาติและผลประโยชน์ทางการเมืองภายในประเทศ จนนำไปสู่ความสับสนที่เปราะบาง

มิติด้านการทหาร (Military)

ในมิติทางทหาร กองทัพภาคที่ 2 ต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อมที่ประเทศเพื่อนบ้านมีการเสริมสร้างแสนยานุภาพอย่างต่อเนื่อง โดยกัมพูชาได้ดำเนินแผนปฏิรูปและเสริมสร้างศักยภาพกองทัพระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561-2581) ผ่านการพึ่งพาความร่วมมือทางยุทธศาสตร์กับประเทศจีน เช่น การจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์หลัก และการจัดการฝึกซ้อมรบร่วมภายใต้รหัส Golden Dragon อย่างต่อเนื่อง

สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

มิติด้านสังคม (Social)

สภาวะแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยาในพื้นที่ชายแดนตะวันออกมีผลอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในภารกิจของ นทพ. ทั้งนี้ โครงสร้างสังคมในพื้นที่มักยึดโยงกับระบบอุปถัมภ์และอิทธิพลของตัวบุคคล เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือนักธุรกิจท้องถิ่น บุคคลเหล่านี้ คือ “ผู้คุมประตูข่าวสาร” ที่กำหนดทิศทางความร่วมมือของมวลชน นอกจากนี้ อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น ข่าวลือเพียงเล็กน้อยสามารถทำลายความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐได้ นทพ. จึงต้องอาศัยงานกิจการพลเรือน (Civil Affairs) ลงพื้นที่สร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ถูกต้องผ่านโครงการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงชาวบ้านให้เป็นเครือข่ายข่าวกรองบุคคล (HUMINT)

มิติด้านเทคโนโลยี (Technological)

ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ที่ห่างไกลและการพัฒนาที่ยังเข้าไม่ถึง บีบบังคับให้งานข่าวกรองในพื้นที่ ต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อทดแทนการใช้กำลังพล ดังนั้น ข่าวกรองทางภาพถ่าย (IMINT) จากดาวเทียมและอากาศยานไร้คนขับ (UAV) กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพื้นที่ เช่น การสร้างเพิงพักใกล้แหล่งน้ำ ซึ่งอาจเป็นจุดพักคอยของขบวนการลักลอบกระทำผิดกฎหมายได้ ในขณะเดียวกันข่าวกรองจากแหล่งเปิด (OSINT) ได้ถูกนำมาใช้เพื่อเฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวทางความรู้สึกของมวลชนผ่านกลุ่มเฟซบุ๊กชุมชน เพื่อประเมินความเสี่ยงของการชุมนุมประท้วงและการถูกปั่นกระแสต่อต้านรัฐบาลอีกทางหนึ่ง

มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

สภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจบริเวณชายแดนมีความเปราะบางสูง โดยเฉพาะเมื่อมีการสั่งปิดด่านชายแดนชั่วคราวในห้วงปี 2568-2569 ซึ่งมาตรการดังกล่าว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อปากท้องและห่วงโซ่เศรษฐกิจของประชาชน ดังนั้น เมื่อเศรษฐกิจในระดับฐานรากหยุดชะงัก ความเครียดสะสมในสังคมอาจพุ่งสูงขึ้น ผลักดันให้ประชาชนบางส่วนเกิดการต่อต้านอำนาจรัฐ หรือจำยอมต้องหันไปพึ่งพากระบวนการกระทำผิดกฎหมายเพื่อความอยู่รอด เช่น การรับจ้างเป็นผู้นำพาแรงงานเถื่อนข้ามแดน ปัจจัยทางเศรษฐกิจนี้เองที่ทำให้สภาพแวดล้อมทางการข่าวของหน่วยทหารพัฒนามีความซับซ้อนและเต็มไปด้วยความขัดแย้งทางผลประโยชน์

มิติด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (Environmental)

สภาวะทางกายภาพและภูมิศาสตร์ของพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงภูมิประเทศที่เป็นป่าเขา ร่องน้ำ และช่องทางธรรมชาติ ยังเอื้อต่อการลักลอบกระทำผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่ นทพ. เข้าไปพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน เช่น ถนนยุทธศาสตร์ หรือแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร มักถูกกลุ่มขบวนการลักลอบขนของผิดกฎหมาย ยาเสพติด และแรงงานต่างด้าวใช้เป็นเส้นทางลำเลียง เนื่องจากเป็นเส้นทางที่สามารถเชื่อมต่อกับพื้นที่ชั้นในของประเทศได้อย่างรวดเร็ว ทำให้โครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ กลายเป็นดาบสองคมที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคง

มิติด้านการเมือง (Political)

เสถียรภาพความมั่นคงมีลักษณะข้ามพรมแดน กล่าวคือ มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการเมืองระดับท้องถิ่นในประเทศเพื่อนบ้าน ความเคลื่อนไหวทางการเมืองในกัมพูชาไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น หรือความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้ามมักก่อให้เกิดผลกระทบสืบเนื่อง (Spillover Effect) ข้ามพรมแดนมายังฝั่งไทย โดยผลกระทบเหล่านี้ มาในรูปแบบของการอพยพหนีภัย การขยายอิทธิพลของกลุ่มมาเฟียข้ามชาติ หรือการใช้พื้นที่ตะเข็บชายแดนเป็นฐานสนับสนุนทางการเมือง ดังนั้น กระบวนการของข่าวกรองเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อประเมินความเสี่ยงล่วงหน้า สำหรับวางแผนกระจายงบประมาณและการลงพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์จึงมีความจำเป็น

มิติด้านการทหาร (Military)

บริบทภัยคุกคามในพื้นที่รับผิดชอบของ สนภ.5 นทพ. ได้ปรับเปลี่ยนจากภัยคุกคามเชิงรูปแบบมาเป็นภัยคุกคามกึ่งรูปแบบและภัยคุกคามผสมผสาน ทั้งนี้ ปัจจุบันพื้นที่สระแก้ว จันทบุรี และตราด กลายเป็นจุดยุทธศาสตร์ของกลุ่มอาชญากรรมทางไซเบอร์ ซึ่งเปลี่ยนรูปแบบงานข่าวกรองจากการเฝ้าตรวจกำลังรบไปสู่การติดตามการเคลื่อนย้ายทางการเงิน ขณะที่ภัยคุกคามทางทหารไม่ได้มาในลักษณะกองกำลัง แต่แฝงมากับการรุกล้ำอธิปไตย เช่น การก่อสร้างในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนที่กระตุ้นความตึงเครียด รวมถึงการใช้มวลชน (Mobility) เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการตั้งฐานปฏิบัติการประชิดแนวชายแดน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยทหารพัฒนา

ส่วนราชการจังหวัดสุรินทร์

มิติด้านสังคม (Social)

ความขัดแย้งทางอาวุธได้สร้างบาดแผลทางสังคมจิตวิทยาอย่างรุนแรงต่อประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ ทั้งนี้ จากเหตุการณ์ปะทะส่งผลให้มวลชนต้องอพยพหนีภัยสงคราม รวมทั้งสิ้น 101,097 คน กระจายไปยังศูนย์พักพิง 166 แห่ง ทำให้ขวัญและกำลังใจของประชาชนในพื้นที่ 5 อำเภอกว่า 2.4 แสนคนได้รับผลกระทบอย่างหนัก อย่างไรก็ตาม จากสภาวะแวดล้อมที่วุ่นวายดังกล่าว ถือเป็นโอกาสของงานข่าวกรองในการคัดกรองบุคคลและหาข่าวเชิงลึกจากมวลชน แต่ในทางกลับกัน การมีศูนย์พักพิงขนาดใหญ่ที่รองรับผู้อพยพได้ 5,000-6,000 คน อาจกลับกลายเป็นจุดอ่อนที่เจ้าหน้าที่ข่าวกรองต้องเฝ้าระวังการแทรกซึมและการแฝงตัวของฝ่ายตรงข้ามเข้ามารวบรวมข่าวสาร

มิติด้านเทคโนโลยี (Technological)

จากความขัดแย้งในช่วงปลายปี 2568 ได้สะท้อนให้เห็นถึงการก้าวกระโดดทางเทคโนโลยีของยุทโธปกรณ์ที่ฝ่ายตรงข้ามนำมาใช้ โดยภัยคุกคามทางทหารไม่ได้จำกัดอยู่เพียงอาวุธเบา หรือปืนใหญ่ รวมถึง รถถังอีกต่อไป แต่ได้ยกระดับไปสู่การใช้อาวุธที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงและระยะยิงไกล เช่น ระบบจรวดหลายลำกล้อง BM-21 และ การปรากฏของการใช้โดรนสังหาร (Loitering Munition) เข้ามาสนับสนุนการระดมยิง ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้ก่อให้เกิดอำนาจการทำลายล้างสูงและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการรับมือของงานข่าวกรองและยุทธวิธีของฝ่ายไทย

มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

ผลกระทบจากการปะทะตามแนวชายแดนได้สร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจระดับฐานรากของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกเหนือจากความเสียหายของสิ่งปลูกสร้างแล้ว ภาคการเกษตรที่ถือว่าเป็นหัวใจทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสุรินทร์ได้รับผลกระทบโดยตรง โดยมีรายงานพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายมากกว่า 141 ไร่ ตลอดจนเกิดความสูญเสียทางปศุสัตว์ โดยมีชีวิตสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านล้มตายถึง 908 ตัว ซึ่งความสูญเสียทางทรัพย์สินและเครื่องมือทำกินเหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นความรู้สึกและสร้างความกดดันทางเศรษฐกิจต่อประชาชนในพื้นที่ประสบภัย

มิติด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (Environmental)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพและภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์ถึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเฝ้าตรวจทางการข่าว ทั้งนี้ จังหวัดสุรินทร์มีแนวชายแดนที่ยาวและซับซ้อนติดต่อกับจังหวัดอุดรมีชัย ประเทศกัมพูชา เป็นระยะทางยาวประมาณ 125 กิโลเมตร แม้จะมีจุดผ่านแดนถาวรสำหรับการข้ามแดนอย่างถูกกฎหมายเพียง 1 แห่ง คือ ด่านช่องจอม แต่กลับปรากฏช่องทางธรรมชาติจำนวนมาก ทำให้ลักษณะภูมิประเทศเช่นนี้เป็นสภาวะแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการแทรกซึม การลักลอบข้ามแดน และการเคลื่อนไหวที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะพื้นที่ 4 อำเภอชายแดน ได้แก่ พนมดงรัก กาบเชิง สังขะ และบัวเชด ที่กลายเป็นพื้นที่เป้าหมายหลักทางด้านข่าวกรอง

มิติด้านการเมือง (Political)

สถานการณ์ความตึงเครียดได้ขยายตัวนำไปสู่ปัญหาการละเมิดกฎแห่งการปะทะ (Rules of Engagement) และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ข้อมูลข่าวกรองเชิงยุทธศาสตร์ระบุชัดเจนว่า ฝ่ายตรงข้ามได้กำหนดเป้าหมายโจมตีทางยุทธศาสตร์ที่ก้าวล่วงจากการทำลายเป้าหมายทางทหาร ไปสู่การเล็งเป้าหมายที่เป็นสถานที่สำคัญเชิงสัญลักษณ์และสถานที่ของพลเรือนโดยตรง เช่น การโจมตีโรงพยาบาล ปราสาท วัด ที่พักสงฆ์ และกลุ่มบ้านเรือนประชาชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ทางการเมืองที่ต้องการสร้างความหวาดกลัวและกดดันรัฐบาลไทยผ่านความสูญเสียของพลเรือน

มิติด้านการทหาร (Military)

ภัยคุกคามทางทหาร (Military Threats) ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์มีลักษณะของการใช้กำลังรบตามแบบ (Conventional Warfare) ที่มีความรุนแรงและเด็ดขาด โดยรูปแบบ

การปะทะแสดงให้เห็นถึงการระดมยิงด้วยอาวุธหนักอย่างต่อเนื่อง ระบบข่าวกรองที่สามารถแจ้งเตือนจะเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ต่อความสำเร็จของภารกิจล่วงหน้าและประเมินขีดความสามารถของอาวุธยุทโธปกรณ์ฝ่ายตรงข้ามได้อย่างรวดเร็ว

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 (ค่ายสุรินทร์ภักดี)

มิติด้านสังคม (Social)

ระบบข่าวกรองของ ตชด.21 ถูกสร้างขึ้นบนรากฐานของความไว้วางใจจากมวลชน ดังนั้น การอยู่ในพื้นที่มาอย่างยาวนานผ่านโครงการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและโครงการพระราชดำริ ทำให้ ตชด. ไม่ได้มีสถานะเป็นเพียงผู้บังคับใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่เป็น “ครู” และผู้พัฒนาที่สร้างเครือข่ายความเชื่อใจกับผู้นำชุมชน นอกจากนี้ การที่กำลังพลส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ และมีความสามารถในการสื่อสารภาษาท้องถิ่น เช่น ภาษาเขมรสูงและภาษาส่วย ได้ช่วยทลายกำแพงความหวาดระแวงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับชาวบ้าน ทำให้ข้อมูลข่าวกรองเชิงลึก (Insight) เช่น ความผิดปกติในหมู่บ้าน หรือแหล่งพักยาเสพติดได้ถูกส่งต่อให้เจ้าหน้าที่ด้วยความสมัครใจและมีความแม่นยำสูง

มิติด้านเทคโนโลยี (Technological)

จากสภาวะแวดล้อมของอาชญากรรมที่ทวีความซับซ้อน ทำให้ ตชด.21 ต้องยกระดับกระบวนการสืบสวนไปสู่การใช้ข่าวกรองเชิงเทคนิค (TECHINT) มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เข้าถึงเครือข่ายระดับสั่งการ เจ้าหน้าที่ต้องอาศัยข้อมูลการใช้โทรศัพท์พื้นฐาน ข้อมูลทางดิจิทัล และร่องรอยทางไซเบอร์ สำหรับนำมาประกอบกับพยานบุคคลและวัตถุพยานอื่น ๆ การบูรณาการข้อมูลทางเทคโนโลยีเหล่านี้เป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้พยานหลักฐานมีน้ำหนักแน่นหนาเพียงพอที่จะสามารถขออนุมัติศาลเพื่อสั่งฟ้องและดำเนินคดีกับผู้บงการ (Mastermind) ที่อยู่เบื้องหลังขบวนการผิดกฎหมายได้

มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

พื้นที่ชายแดนความรับผิดชอบของ ตชด.21 เป็นพื้นที่ที่มีผลประโยชน์แอบแฝงทางเศรษฐกิจสูง การดำรงอยู่ของช่องว่างทางธรรมชาติและความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนเป็นช่องทางให้กลุ่มอาชญากรแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจนอกระบบ ไม่ว่าจะเป็นขบวนการลักลอบค้าของเถื่อน การลักลอบตัดไม้มีค่าข้ามพรมแดน หรือเครือข่ายการค้ายาเสพติด ซึ่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้มักมีโครงสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับ

กลุ่มอิทธิพลทั้งในและนอกพื้นที่ ทำให้งานข่าวกรองต้องมุ่งเป้าไปที่การทลายท่อน้ำเลี้ยงและการสกัดกั้นเส้นทางการเงินของขบวนการ

มิติด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (Environmental)

ความซับซ้อนทางภูมิศาสตร์ก่อให้เกิดปัญหาพื้นที่ทับซ้อนที่ยังไม่มีความชัดเจน ซึ่งสภาวะแวดล้อมที่คลุมเครือนี้ ถึงเป็นข้อจำกัดสำคัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ หากขบวนการตัดไม้ หรือลักลอบขนสินค้าเถื่อนใช้พื้นที่เหล่านี้เป็นฐานปฏิบัติการ ดังนั้น การพิจารณาเขตอำนาจทางภูมิศาสตร์จึงต้องกระทำด้วยความรอบคอบสูงสุด เพื่อป้องกันข้อขัดแย้งเรื่องการรุกล้ำดินแดน

มิติด้านการเมือง (Political)

ความท้าทายหลักของ ตชด.21 คือ ข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่และข้อกฎหมาย โดย ตชด. ต้องนำข้อมูลที่ได้เพื่อเปลี่ยนเป็น “พยานหลักฐาน” ที่ยอมรับได้ในชั้นศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลไม่ชอบด้วยกฎหมาย ข้อมูลนั้นจะกลายเป็นพยานหลักฐานที่เสียเปล่า (Inadmissible Evidence) นอกจากนี้ การเข้าจับกุมในพื้นที่ทับซ้อน ตชด. จะต้องแม่นยำในเรื่องเขตอำนาจศาล (Jurisdiction) เพื่อหลีกเลี่ยงข้อพิพาทระหว่างประเทศ อีกทั้งความหนาแน่นของหน่วยงาน (High Agency Density) ทำให้เกิดการแข่งขันด้านงบประมาณ/KPI และเกิดปัญหาแหล่งข่าวซ้ำซ้อน ที่ชาวบ้านนำข้อมูลชุดเดียวกันไปแจ้งหลายหน่วยงาน

มิติด้านการทหาร (Military)

ในบริบทการปฏิบัติการร่วม (Joint Operations) สภาวะแวดล้อมในพื้นที่เอื้อให้ ตชด.21 กลายเป็นข้อต่อสำคัญที่เชื่อมประสานระหว่างหน่วยงานความมั่นคง เพื่อด้วยคุณลักษณะพิเศษที่บุคลากรของ ตชด. มีความเข้าใจทั้งยุทธวิธีแบบทหารและข้อกฎหมายแบบตำรวจ ตชด. จึงมีบทบาทเป็นหน่วยประสานกลางในการแปลงข่าวกรองทางยุทธวิธีของหน่วยทหารให้กลายเป็นการปฏิบัติการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายที่รัดกุม ทำให้การจัดการกับภัยคุกคามในพื้นที่มีความสอดคล้องทั้งมิติความมั่นคงและมิติกระบวนการยุติธรรม

กองกำลังสุรนารี, หน่วยเฉพาะกิจที่ 2 (ฉก.2) กองกำลังสุรนารี และหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 26

มิติด้านสังคม (Social)

กระบวนการข่าวกรองของกองกำลังสุรนารีพึ่งพากลไกของหน่วยทหารพราน ซึ่งเป็นกำลังกึ่งทหารที่ถือคติ “รู้อยู่ รู้พื้นที่ รู้ตัวบุคคล” จากภารกิจของทหารพรานทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลจากชุดปฏิบัติการสกัดกั้นและนำมาแปลงเป็นฐานข้อมูลดิจิทัลได้ทันที อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่สำคัญในมิติทางสังคม คือ การบริหารจัดการข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ที่ได้รับจากมวลชนตามแนวชายแดน ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวต้องใช้กระบวนการสำหรับกลั่นกรอง เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับมักถูกผสมกับความขัดแย้งส่วนบุคคล หรือมีอคติจากแหล่งข่าวท้องถิ่นที่ต้องการใช้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นเครื่องมือในการกำจัดฝ่ายตรงข้ามได้

มิติด้านเทคโนโลยี (Technological)

กองกำลังสุรนารีกำลังเปลี่ยนผ่านหน่วยไปสู่การเป็นศูนย์กลางข่าวกรองชายแดน (Border Intelligence Hub) โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยี เพื่อลดความเสี่ยงของกำลังพล ทั้งนี้ การตรวจการณ์ในพื้นที่ล่อแหลมจะอาศัยโดรนทางยุทธวิธี (Tactical UAV) เพื่อสร้างภาพสนามรบแบบ Real-time นอกจากนี้ ยังมีการบูรณาการระบบกล้องเฝ้าตรวจระยะไกล (CCTV) และการติดตั้งเซนเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหว (Sensors) ตามช่องทางธรรมชาติที่สำคัญ โดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกส่งกลับมารวบรวมและวิเคราะห์พฤติการณ์ภัยคุกคามที่ศูนย์ปฏิบัติการ (TOC) ของหน่วยอย่างเป็นระบบ

มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

สภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่ซ่อนเร้นตามแนวชายแดนถูกขับเคลื่อนด้วยภัยคุกคามลูกผสม (Hybrid Threats) ซึ่งดำเนินการโดยกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่น หรือกองกำลังไม่ทราบฝ่ายที่แสวงหาประโยชน์จากส่วนต่างของราคาสินค้า ขบวนการเหล่านี้ใช้ยุทธวิธีแบบกองโจรในการหลบเลี่ยงการตรวจการณ์ของทหาร เพื่อลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมายเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจมืด ไม่ว่าจะเป็นขบวนการค้ายาเสพติด การลักลอบตัดไม้พะยูงเพื่อส่งออก หรือแม้กระทั่งการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ธุรกิจมืดเหล่านี้เป็นท่อน้ำเลี้ยงสำคัญที่หล่อเลี้ยงความขัดแย้งในพื้นที่

มิติด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (Environmental)

ภูมิประเทศของชายแดนด้านตะวันออกในเขตพื้นที่สุรินทร์-ศรีสะเกษ-บุรีรัมย์ สร้างข้อจำกัดต่อขีดความสามารถในการรวบรวมข่าวสาร ทั้งนี้ แนวเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติได้สร้างอุปสรรคต่อการสื่อสารทางวิทยุและการใช้เรดาร์เฝ้าตรวจ ทำให้เกิด “พื้นที่บอด” ทางสัญญาณ ทำให้ขบวนการอาชญากรรมมักฉวยโอกาสใช้เป็นเส้นทางผ่าน นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในฤดูฝน ประกอบกับลักษณะพื้นที่ที่เป็นป่าทึบและทางลาดชัน ทำให้การลาดตระเวนด้วยเท้ามีความยากลำบากและเสี่ยงอันตราย ด้วยเหตุนี้ ทำให้ระบบข่าวกรองทางอากาศจึงกลายเป็นเครื่องมือหลักที่ขาดไม่ได้

มิติด้านการเมือง (Political)

กลไกการข่าวของกองกำลังสุรนารีไม่ได้มีเป้าหมาย สำหรับทางการทหารเพียงอย่างเดียว แต่ยังถูกนำมาใช้เพื่อสนับสนุนกลไกการเจรจาทางการทูตผ่านคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (RBC) ซึ่งการประสานงานผ่านคณะกรรมการดังกล่าว จะกระทำเพื่อการประสานสำหรับการจัดการปัญหาทุ่นระเบิด และปราบปรามภัยคุกคามด้านความมั่นคงระหว่างกัน นอกจากนี้ การเข้าถึงความสัมพันธ์ในระดับบุคคล การรู้ลึกถึงตัวตนและอิทธิพลของผู้นำท้องถิ่นในฝั่งเพื่อนบ้าน จะช่วยให้กองกำลังสามารถประเมินแนวโน้มสถานการณ์ทางการเมืองและป้องกันเหตุบานปลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มิติด้านการทหาร (Military)

ภัยคุกคามทางทหาร (Traditional Defense) ในพื้นที่รับผิดชอบมีลักษณะของการเผชิญหน้ากันในลักษณะคลุมเครือ (Gray Zone) แม้สถานการณ์ภายนอกจะดูสงบ แต่ความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนในพื้นที่ทับซ้อนยังคงเป็นภัยคุกคามที่แฝง ดังนั้น งานข่าวกรองทางยุทธวิธีต้องทำหน้าที่เฝ้าตรวจการขยายอิทธิพล การปรับกำลังของทหารฝ่ายตรงข้าม และการลักลอบสร้างสิ่งปลูกสร้างที่รุกล้ำอธิปไตย ควบคู่ไปกับการเฝ้าระวังอันตรายจากทุ่นระเบิดตกค้างที่ยังคงเป็นข้อจำกัดสำคัญในการเคลื่อนกำลังทหารของฝ่ายไทย

กองกำลังบูรพา และ กอ.รมน.ภาค 1 ส่วนแยก 1

มิติด้านสังคม (Social)

สภาวะความตึงเครียดตามแนวชายแดนและการปิดด่านในช่วงปี 2568-2569

ได้สร้างผลกระทบต่อจิตวิทยาของมวลชนชาวสระแก้วเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ประชาชนในพื้นที่ต้องตกอยู่ท่ามกลางภาวะสงครามข้อมูลข่าวสารที่มีการแพร่กระจายของข่าวปลอม (Fake News) เกี่ยวกับการเคลื่อนกำลังรบ หรือการประชิดรถถังของฝ่ายตรงข้าม สร้างความตื่นตระหนกให้กับประชาชน นอกจากนี้ ผลกระทบทางเศรษฐกิจยังทำให้แหล่งข่าวภาคประชาชนมีความเปราะบาง บางครั้งอาจให้ข้อมูลที่เบี่ยงเบนหรือถูกปั่นกระแส ทำให้งานข่าวกรองบุคคลจึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษรวมถึงการใช้เทคโนโลยีกล้องวงจรปิดหรือโดรนเข้ามายืนยันความถูกต้องเสมอ

มิติด้านเทคโนโลยี (Technological)

ภัยคุกคามในพื้นที่สระแก้วได้ก้าวข้ามจากปัญหาชายแดนดั้งเดิมไปสู่อาชญากรรมไซเบอร์และขบวนการแก๊งคอลเซ็นเตอร์อย่างเต็มรูปแบบ กลุ่มทุนสีเทาข้ามชาติได้ใช้เมืองปอยเปตเป็นฐานปฏิบัติการหลัก โดยมีการลักลอบส่งสัญญาณข้ามแดน ลากสายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และต่อสายไฟฟ้าข้ามพรมแดนอย่างผิดกฎหมายจากฝั่งไทย จากสภาวะดังกล่าวทำให้ของกองกำลังบูรพาต้องรวบรวมข่าวสารการกระทำความผิดดังกล่าว พร้อมแชร์ข้อมูลพิกัดเสาสัญญาณเถื่อน หรือปริมาณการใช้ข้อมูลอินเทอร์เน็ตแบบ Real-time ร่วมกับหน่วยงานพลเรือนอย่าง กสทช. อย่างใกล้ชิด

มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

พื้นที่จังหวัดสระแก้ว โดยเฉพาะอำเภออรัญประเทศ ถือเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจชายแดนขนาดใหญ่ผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึกที่ตั้งอยู่ตรงข้ามกับเมืองปอยเปตอันเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมกาสิโนและเขตเศรษฐกิจพิเศษของกัมพูชา การที่กองกำลังบูรพาต้องดำเนินมาตรการควบคุมความมั่นคงและการสั่งปิดด่าน จึงส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจปากท้องของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งภาวะกดดันทางเศรษฐกิจนี้ไม่เพียงแต่ทำให้การบริหารจัดการมวลชนทำได้ยากยิ่งขึ้น แต่ยังเป็นแรงผลักดันให้เกิดขบวนการลักลอบกระทำผิดกฎหมายเพิ่มมากขึ้นเพื่อชดเชยรายได้ที่สูญเสียไป

มิติด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (Environmental)

บริบททางกายภาพของชายแดนตะวันออกตอนล่างในพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบและช่องเขาเตี้ย ซึ่งเป็นสภาวะแวดล้อมที่เปราะบางและง่ายต่อการรุกล้ำหรือลักลอบผ่านเข้า-ออก นอกจากความท้าทายทางภูมิประเทศแล้ว พื้นที่ชายแดนสระแก้ว

ยังต้องเผชิญกับภัยคุกคามทางกายภาพจากปัญหาทุ่นระเบิดตกค้าง โดยเฉพาะพื้นที่ต้องสงสัยว่ามีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลชนิด PMN หนาแน่น ดังนั้น งานข่าวกรองทางภูมิศาสตร์จึงต้องทำงานร่วมกับหน่วยเก็บกู้ทุ่นระเบิด เพื่อเคลียร์พื้นที่ให้ประชาชนเข้าทำกินและลดความเสี่ยงในการลาดตระเวน

มิติด้านการเมือง (Political)

สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของกองกำลังบูรพา คือ การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 1 ส่วนแยก 1 (กอ.รมน.ภาค 1 สย.1) โดยโครงสร้างนี้มอบอำนาจบริหารจัดการพิเศษ (Executive Power) ตามกฎหมายความมั่นคง ทำให้ผู้บัญชาการมีอำนาจในการประกาศมาตรการจำกัดเวลาเข้า-ออกพื้นที่ชายแดน หรือการประกาศเคอร์ฟิว ซึ่งทำให้การบังคับใช้กฎหมายแบบเบ็ดเสร็จและรวดเร็ว ส่งผลให้การบูรณาการร่วมกับฝ่ายปกครองและตำรวจภูธรภาค 2 ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

มิติด้านการทหาร (Military)

ปัจจุบัน กองกำลังบูรพากำลังเผชิญกับภัยคุกคามด้านอธิปไตยและการเผชิญหน้าทางทหารที่มีความตึงเครียดสูงในทุกมิติ นอกจากการซักซ้อมแผนอพยพประชาชนใน 4 อำเภอชายแดน (ตาพระยา โคกสูง วัฒนานคร และคลองหาด) แล้ว ยังต้องเตรียมการรับมือกับข้อพิพาทในพื้นที่ทับซ้อนและคลุมเครือ (Gray Zone) ที่มีปัญหาแนวเขตแดนไม่ชัดเจน เช่น บริเวณบ้านหนองจานและบ้านหนองหญ้าแก้วที่ฝ่ายข่าวกรองตรวจพบการปรับปรุงที่มั่นและการวางกำลังของฝ่ายตรงข้ามอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ข่าวกรองทางยุทธวิธีจึงมีความจำเป็นอย่างสำหรับการเฝ้าตรวจสถานการณ์แบบ Real-time เพื่อรักษาสถานะและป้องกันการสูญเสียดินแดน

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (กปช.จต.) หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี (ฉก.นย.จันทบุรี) และหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน (ฉก.ทพ.นย.) ค่ายเทวาพิทักษ์

มิติด้านสังคม (Social)

สภาวะแวดล้อมทางสังคมในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีและตราดมีความเคลื่อนไหวของประชากรสูง ทั้งจากภาคการท่องเที่ยวทางทะเลและภาคเกษตรกรรมสวนผลไม้ที่ต้องการแรงงานกัมพูชาจำนวนมากในฤดูเก็บเกี่ยว อย่างไรก็ตาม ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่แทรกซึม

เข้ามาในปี 2569 คือ ปรากฏของการย้ายถิ่นฐานแบบใหม่ ซึ่งเป็นขบวนการลักลอบขนคนจีนหรือชาวต่างชาติข้ามแดนผ่านช่องทางธรรมชาติบนเทือกเขาบรรทัด เพื่อนำไปส่งเป็นแรงงานในแก๊งคอลเซ็นเตอร์ หรือกาสิโนในเมืองสีหนุวิลล์หรือปอยเปต ซึ่งการรับมือกับปัญหานี้ ต้องอาศัยการสร้างความใกล้ชิดกับเครือข่ายราษฎรอาสาป้องกันชายแดน จนได้รับ “ข้อมูล” เกี่ยวกับเส้นทางเดินเท้าของขบวนการค้ามนุษย์ที่เครื่องมือทางอากาศมองไม่เห็น

มิติด้านเทคโนโลยี (Technological)

ในฐานะหน่วยบัญชาการระดับยุทธบริเวณที่รับผิดชอบโดยกองทัพเรือ กปช.จต. ต้องบริหารจัดการระบบข่าวกรองที่มีความท้าทายทางยุทธวิธีขั้นสูง คือ การบูรณาการข้อมูลข่าวกรอง 2 มิติ ระหว่างมิติทางบกและทางทะเล ทั้งนี้ ระบบจะต้องสามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากเรดาร์เฝ้าตรวจชายฝั่งของกองทัพเรือ ให้ทำงานสอดประสานกับข้อมูลเทคโนโลยีตรวจการณ์ภาคพื้นดิน เช่น กล้องตรวจการณ์ความร้อนระยะไกล (TECHINT) ของหน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธิน ซึ่งการประมวลผลข้อมูลผสมผสานนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างภาพสถานการณ์ร่วม (Common Operational Picture) ให้ผู้บังคับบัญชาสามารถมองเห็นภาพรวมของภัยคุกคามและตัดสินใจสั่งการได้อย่างรวดเร็ว

มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดจันทบุรีและตราดพึ่งพาอาศัยด่านการค้าสำคัญ เช่น จุดผ่านแดนถาวรบ้านแหลม บ้านผักกาด และด่านหาดเล็ก ซึ่งมีความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจสูง อย่างไรก็ตาม พื้นที่ทางทะเลกลับกลายเป็นช่องโหว่ของอาชญากรรมข้ามชาติและการบ่อนทำลายทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีการใช้เรือประมงขนาดเล็กดัดแปลงและเรือเร็ว (Speedboat) ในการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน หรือแม้กระทั่งยาเสพติดข้ามพรมแดนทางทะเลในเวลากลางคืนเพื่อหลบเลี่ยงการตรวจจับ

มิติด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (Environmental)

พื้นที่รับผิดชอบของ กปช.จต. มีภูมิศาสตร์ที่ครอบคลุมตั้งแต่ภูมิประเทศป่าทึบและเทือกเขา สลับกับชายฝั่งทะเลที่ยาวตลอดพื้นที่ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาตินี้ไม่เพียงแต่เอื้อต่อการซ่อนพรางของขบวนการผิดกฎหมาย แต่ยังนำมาซึ่งภัยคุกคามต่อทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง ตามรายงานการลักลอบตัดไม้มีค่า เช่น ไม้พะยูงและไม้กฤษณาในอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบนเทือกเขาบรรทัด นอกจากนี้ในแนวเทือกเขาบรรทัดยังมีทุ่นระเบิดตกค้างจากสงครามในอดีต ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อกำลังพล

มิติด้านการเมือง (Political)

ประเด็นที่มีความอ่อนไหวระดับยุทธศาสตร์ทางการเมืองและการทูตในพื้นที่นี้ คือ ปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเล (Overlapping Claims Area: OCA) บริเวณอ่าวไทยตอนบนรอยต่อระหว่างตราดกับเกาะกงของกัมพูชา โดยพื้นที่ดังกล่าวยังไม่มีการตกลงแบ่งเส้นเขตแดนที่ชัดเจน ทำให้งานข่าวกรองทางยุทธวิธีจึงต้องปฏิบัติภารกิจด้วยความระมัดระวัง เพื่อเฝ้าตรวจการปฏิบัติการของเรือรบ หรือเรือสำรวจทรัพยากรจากต่างชาติ เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติโดยไม่ให้ลุกลามเป็นความขัดแย้งทางการทูตระหว่างประเทศ

มิติด้านการทหาร (Military)

ภัยคุกคามทางทหารในพื้นที่รับผิดชอบของ กปช.จต. คือ ภัยคุกคามด้านอธิปไตยแบบผสมผสาน (Maritime & Land Gray Zone) ซึ่งนอกจากปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลแล้ว ในมิติทางบกยังปรากฏข้อพิพาทแนวเขตแดนบริเวณสันปันน้ำของเทือกเขาบรรทัด ดังนั้น ฝ่ายข่าวกรองระดับยุทธวิธีของนาวิกโยธิน และทหารพรานต้องใช้ความพยายามในการเฝ้าตรวจการลักลอบสร้างสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำ หรือการรุกคืบเข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการของกำลังทหารฝั่งตรงข้ามในลักษณะเขตพื้นที่สีเทา (Gray Zone)

4.2 วิเคราะห์ภารกิจและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานด้านการข่าวในพื้นที่ภาคตะวันออก ผู้วิจัยขออธิบายด้วยรูปแบบโครงสร้างของหน่วยงานโดยสังเขป และข้อจำกัดหรือความท้าทายที่แต่ละหน่วยงานเผชิญกับการปฏิบัติงานด้านการข่าว ผ่านปัจจัยด้านกำลังพล (People) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านเทคโนโลยี (Technology) เป็นหลัก รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

สำหรับโครงสร้างภารกิจของการปฏิบัติงานด้านการข่าว กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทยปฏิบัติหน้าที่ในฐานะฝ่ายอำนวยการหลักที่รับผิดชอบภารกิจด้านข่าวกรองระดับยุทธศาสตร์และยุทธการร่วม โดยมีภารกิจสำคัญมุ่งเน้นไปที่การรวบรวม

วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่มีผลกระทบต่ออธิปไตยของประเทศในทุกมิติอย่างรอบด้าน ทั้งด้านการทหาร การเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ข้อมูลเหล่านี้ถูกนำมาใช้เป็นฐานรากสำคัญเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาระดับสูง ในการกำหนดนโยบายความมั่นคง ทิศทางการใช้กำลัง แนวทางป้องกันประเทศ ตลอดจนการบริหารจัดการสถานการณ์ชายแดนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับพลวัตของสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ในปัจจุบัน นอกจากนี้ หน่วยยังมีภารกิจเร่งด่วนในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาระบบบูรณาการข่าวกรอง (Integrated Intelligence) เพื่อนำไปสู่การจัดตั้งศูนย์บูรณาการข่าวกรองร่วมกองบัญชาการกองทัพไทย (Joint Information Fusion Centre : JIFC) ให้เป็นกลไกศูนย์กลางในการดำเนินกรรมวิธีต่อข่าวตามวงรอบข่าวกรองอย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงความต้องการข่าวสารสำคัญของผู้บังคับบัญชา (CCIR และ RFI) เข้ากับหน่วยปฏิบัติ ผ่านการผสานข้อมูลจากแหล่งข่าวทุกรูปแบบ ทั้ง HUMINT, SIGINT, GEOINT, OSINT, TECHINT, CYBINT และ MASINT เพื่อผลิตรายงานสรุปสถานการณ์ที่ครอบคลุมมิติความมั่นคง รวมถึงการเฝ้าติดตามสถานการณ์กับความมั่นคงในทุกพื้นที่และภูมิภาค

การวิเคราะห์ข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน

ด้านกำลังพล (People) การปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยเผชิญความท้าทายจากความขาดแคลนบุคลากรนักวิเคราะห์ข่าวกรองที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงลึก ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ และการสังเคราะห์ข้อมูลจำนวนมหาศาล (Big Data) ให้กลายเป็นข่าวกรองเชิงยุทธศาสตร์ ข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคลผู้มีความเข้าใจในกระบวนการข่าวกรองอย่างเป็นระบบนี้ส่งผลให้การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่มีอยู่ยังไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทำให้การประเมินสถานการณ์ระดับยุทธศาสตร์อาจขาดความรอบด้าน ความแม่นยำ และความรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาระบบการศึกษาและยกระดับประสบการณ์ของกำลังพลอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพงานข่าวกรอง

ด้านกระบวนการ (Process) การบูรณาการศูนย์ข้อมูลร่วม (JIFC) บทบาทของ Fusion Center ในการบูรณาการงานด้านข่าวกรองที่จัดตั้งขึ้นเพื่อประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ในระยะเริ่มต้นยังคงพบอุปสรรคเชิงโครงสร้างในการเชื่อมโยงระบบปฏิบัติงาน ทำให้ต้องอาศัยการปรับตัวด้านกระบวนการทำงาน

การเชื่อมโยงฐานข้อมูล และการสร้างความเข้าใจร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงาน หากกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารยังไม่เป็นระบบ จะส่งผลกระทบต่อความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูล และลดทอนความแม่นยำของการประเมินสถานการณ์ร่วมเพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามในระยะยาว

ด้านเทคโนโลยีและงบประมาณ (Technology & Budget) การปฏิบัติการด้านข่าวกรองทางทหารในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นต้องพึ่งพาอุปกรณ์และเครื่องมือที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น ระบบตรวจการณ์ระยะไกล ระบบสื่อสารเฉพาะทาง และอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้ล้วนมีต้นทุนที่สูงทั้งในขั้นตอนการจัดหา การบำรุงรักษา และการลงทุนพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ทั้งนี้ ข้อจำกัดด้านงบประมาณส่งผลให้การลงทุนด้านเทคโนโลยีข่าวกรองไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มรูปแบบ ทำให้ขีดความสามารถในการลาดตระเวน เฝ้าตรวจ และรวบรวมข่าวสารในพื้นที่เป้าหมายไม่อาจครอบคลุมได้อย่างสมบูรณ์

ด้านกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ (Law) การบริหารจัดการสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลตามระดับชั้นความลับ (Need-to-know principle) เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบงานข่าวกรอง เนื่องจากข้อมูลด้านการเมืองของชาติมีความอ่อนไหว ทว่าขั้นตอนนี้ได้กลายเป็นอุปสรรคทางระเบียบปฏิบัติที่ลดทอนความคล่องตัวในการแลกเปลี่ยนข่าวกรองระหว่างหน่วยงาน แม้ว่าระเบียบนี้จะช่วยเพิ่มความปลอดภัยและป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล แต่ในทางตรงกันข้าม อาจทำให้การดำเนินการต่อข่าวเกิดความล่าช้า และอาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจได้อย่างทันเวลา ดังนั้น หน่วยงานจึงต้องเร่งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและมาตรการควบคุมภายในเพื่อรักษาสมดุลระหว่างความมั่นคงปลอดภัยและทันเวลา

กองทัพภาคที่ 2 ค่ายสุรนารี

สำหรับโครงสร้างภารกิจของการปฏิบัติงานด้านการข่าว **กองทัพภาคที่ 2** ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการอำนวยการและบริหารจัดการข่าวกรองระดับยุทธการ ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงข้อมูลจากระดับยุทธวิธีของหน่วยระดับกองพล หน่วยเฉพาะกิจชายแดน และหน่วยข่าวพลเรือนเข้าสู่กระบวนการประเมินสถานการณ์ในภาพรวม พิจารณาดำเนินกรรมวิธีที่เกี่ยวกับความมั่นคง

ในพื้นที่ รวมถึงความเคลื่อนไหวทางการทหารของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น โครงสร้างกำลัง การหมุนเวียนกำลัง การเคลื่อนย้ายยุทโธปกรณ์ การปรับกำลังในพื้นที่พิพาท และการประเมินแนวโน้มกิจกรรมทางทหาร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำมาจัดทำเป็นเอกสารรายงานสถานการณ์รายวัน รายสัปดาห์ และประมาณการข่าวกรองเพื่อสนับสนุนการวางแผนยุทธการ การเตรียมกำลัง และการจัดทำแผนเผชิญเหตุ ทั้งนี้ ภารกิจดังกล่าวยังครอบคลุมถึงงานด้านการต่อต้านข่าวกรอง การรักษาความปลอดภัยทางทหาร และการจัดทำข่าวกรองภูมิประเทศอย่างละเอียด โดยเฉพาะบริเวณแนวเทือกเขาพนมดงรักและช่องทางผ่านแดนธรรมชาติ ในส่วนของ**กองกำลังสุรนารี** มีภารกิจหลักในการเฝ้าระวังพื้นที่อ่อนไหวเชิงยุทธศาสตร์บริเวณพื้นที่ปราสาทพระวิหาร ภูมะเขือ ช่องบก และตามแนวสันปันน้ำ เพื่อติดตามสถานการณ์และประเมินเจตนารมณ์ของฝ่ายตรงข้าม รวมถึงการติดตามภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น เครือข่ายลักลอบขนสินค้าและอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อสร้างภาพสถานการณ์ปฏิบัติการร่วมทางดิจิทัล (Common Operational Picture: COP) ให้ผู้บัญชาการสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว

การวิเคราะห์ข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน

ด้านกำลังพล (People) หน่วยประสบปัญหาการขาดแคลนกำลังพลในส่วนนักวิเคราะห์ข่าวกรองที่มีความเชี่ยวชาญ และข้อจำกัดด้านทักษะภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ที่จำเป็นต่อการเข้ารับการฝึกอบรมวิทยาการสมัยใหม่ ส่งผลให้การสังเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากให้เป็นข่าวกรองยังไม่สามารถกระทำได้อย่างรวกเร็ว ทำให้การวิเคราะห์ขีดความสามารถและเจตนารมณ์ของฝ่ายตรงข้ามต้องพึ่งพาทักษะส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติเป็นหลัก

ด้านกระบวนการ (Process) การบูรณาการด้านการข่าว การปฏิบัติงานด้านการข่าวยังเผชิญอุปสรรคจากการขาดศูนย์กลางในการบูรณาการข้อมูลและการประสานงานอย่างเป็นระบบ แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการประชุมร่วมกันตามวงรอบ แต่การดำเนินงานยังมีลักษณะแยกการตามภารกิจและหน้าที่ของแต่ละหน่วย ทำให้ขาดกลไกกลางในการรวบรวม สังเคราะห์ และกระจายข่าวกรองอย่างเป็นเอกภาพ ทั้งนี้ การขาดระบบที่เชื่อมโยงฐานข้อมูล ส่งผลให้การแลกเปลี่ยนข่าวสารไม่ต่อเนื่อง ทำให้การประเมินสถานการณ์เกิดความล่าช้า ขาดความครบถ้วน และไม่สามารถสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาในสภาวะวิกฤตได้อย่างทันเวลา

ด้านเทคโนโลยี (Technology) ประเด็นที่ 1 เทคโนโลยีสนับสนุนด้านการข่าว หน่วยเผชิญข้อจำกัดด้านเครื่องมือสนับสนุนการประเมินค่าภัยคุกคามตามกระบวนการเตรียมสนามรบด้านการข่าว โดยขาดระบบวิเคราะห์ภาพถ่ายดาวเทียมและฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ ทำให้กระบวนการวิเคราะห์ขาดความแม่นยำ นอกจากนี้ การใช้เรดาร์ระบุพิกัดเป้าหมายระยะไกลยังมีค่าความคลาดเคลื่อนสูงเมื่อระยะตรวจจับเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเมื่อได้รับผลกระทบจากภูมิประเทศ สิ่งกีดขวาง สภาพอากาศ และการรบกวนสัญญาณ ทำให้ข้อมูลพิกัดไม่สอดคล้องกับความต้องการในการควบคุมการยิงระยะไกล

ด้านเทคโนโลยี (Technology) ประเด็นที่ 2 ระบบเฝ้าตรวจและสงครามไซเบอร์ การเข้าถึงเทคโนโลยีเฝ้าตรวจสมัยใหม่เผชิญข้อจำกัดด้านงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะระยะการบินของโดรนที่จำกัด และการขาดแคลนระบบตรวจจับและต่อต้านอากาศยานไร้คนขับ (Anti-Drone) ที่ทำให้การเฝ้าระวังภัยคุกคามทางอากาศระดับต่ำมีข้อจำกัด เพิ่มความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของพื้นที่ตั้งหน่วย ในขณะเดียวกัน หน่วยยังขาดขีดความสามารถเชิงรุกทางไซเบอร์ในการแสวงหาข้อมูลจากระบบสารสนเทศของฝ่ายตรงข้าม ทำให้การรับรู้สถานการณ์ล่วงหน้า (Early Warning) ยังคงต้องพึ่งพาข่าวกรองแบบดั้งเดิมเป็นหลัก

ด้านกฎหมายและสภาพแวดล้อม (Law & Environment พื้นที่รับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 2 มีลักษณะภูมิประเทศที่กว้างขวางและซับซ้อน โดยพื้นที่ยุทธศาสตร์บางส่วนตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติและเขตมรดกโลก ซึ่งถูกกำกับดูแลด้วยกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด ทำให้การติดตั้งระบบเทคโนโลยีเฝ้าตรวจทางทหารในบางพื้นที่ จำเป็นต้องขออนุญาตทำให้เกิดความล่าช้า และบั่นทอนความคล่องตัวในการปฏิบัติการ นอกจากนี้ การกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลและภาพถ่ายดาวเทียมตามระดับชั้นความลับยังทำให้การประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลมีความล่าช้า

สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

สำหรับโครงสร้างภารกิจของการปฏิบัติงานด้านการข่าว สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ปฏิบัติภารกิจสำคัญในการจัดทำข่าวกรองเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยมีภารกิจที่มุ่งเน้นการสำรวจ รวบรวม และปรับปรุงฐานข้อมูลด้านภูมิประเทศเชิงลึก โครงสร้างพื้นฐาน

เส้นทางยุทธศาสตร์รอง เส้นทางส่งกำลัง รวมถึงแหล่งน้ำและจุดข้ามทางธรรมชาติ เพื่อส่งต่อข้อมูลเชิงวิเคราะห์ให้กองทัพภาคที่ 2 และกองกำลังสุรนารีใช้ประกอบการวางแผนทางยุทธการ รวมไปถึง การพัฒนาเส้นทางคมนาคม และการสนับสนุนการปฏิบัติการด้านมนุษยธรรมในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความสามารถในการควบคุมพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ หน่วยยังมีหน้าที่ติดตามสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยตามแนวชายแดน ความเคลื่อนไหวของแรงงานข้ามแดน และเครือข่ายเศรษฐกิจท้องถิ่นที่อาจเชื่อมโยงกับการลักลอบขนสินค้า การตัดไม้ผิดกฎหมาย และยาเสพติด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้หน่วยงานสามารถประเมินระดับความเปราะบาง รวมถึงการกำหนดแนวทางพัฒนาเชิงป้องกันในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานีได้อย่างตรงจุด

การวิเคราะห์ข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน

ด้านกำลังพล (People) ข้อจำกัดสำคัญของการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงในพื้นที่ คือ การขาดข้อมูลข่าวกรองเชิงลึกเกี่ยวกับขีดความสามารถ โครงสร้าง และเจตนารมณ์ของฝ่ายตรงข้าม เนื่องจากการรวบรวมข่าวกรองทางด้านบุคคล (HUMINT) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของงานข่าวกรองที่ต้องอาศัยประสบการณ์ ความเข้าใจบริบทพื้นที่อย่างถ่องแท้ และใช้ระยะเวลายาวนานถึง 5–10 ปี ในการสร้างเครือข่ายและความไว้วางใจกับแหล่งข่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ข้อจำกัดดังกล่าว ทำให้หน่วยสามารถประเมินสถานการณ์ได้ระดับหนึ่ง แต่อาจไม่เพียงพอต่อการตอบสนองต่อวิกฤตการณ์เร่งด่วนในระยะสั้นได้อย่างทันท่วงที

ด้านกระบวนการ (Process) การประสานการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ยังคงยึดโยงกับภารกิจและหน้าที่เฉพาะของแต่ละหน่วยเป็นหลัก เนื่องจากการขาดหน่วยงานกลางในการบูรณาการข้อมูลและอำนวยการร่วม ทำให้การทำงานมีลักษณะแยกส่วนและไม่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ความแตกต่างด้านระบบข้อมูล แนวทางปฏิบัติ และโครงสร้างของแต่ละหน่วย ยิ่งเพิ่มความซับซ้อนในการประสานงาน ทำให้ข้อมูลไม่ถูกแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การประเมินสถานการณ์ในภาพรวมขาดความเป็นเอกภาพ

ด้านกฎหมายและระเบียบ (Law) การกำหนดชั้นความลับในการเข้าถึงข้อมูลข่าวกรองตามหลักความจำเป็นต้องรู้ (Need-to-know principle) อาจกลายมาเป็นอุปสรรคทางระเบียบปฏิบัติที่ลดความคล่องตัวในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการวิเคราะห์ร่วม

ส่วนราชการจังหวัดสุรินทร์

สำหรับโครงสร้างส่วนราชการจังหวัดสุรินทร์ รับผิดชอบภารกิจงานข่าวกรองเชิงพื้นที่ในลักษณะการบูรณาการความร่วมมือ ระหว่างฝ่ายปกครอง หน่วยทหาร และหน่วยงานด้านความมั่นคง เพื่อเฝ้าระวังสถานการณ์ตามแนวชายแดนด้านอำเภอกาบเชิง พนมดงรัก และบัวเชด โดยมีภารกิจหลักคือการติดตามความเคลื่อนไหวที่อาจส่งผลต่อความมั่นคง ทั้งทางด้านการทหาร สังคม เศรษฐกิจ และกิจกรรมการข้ามแดนของประชาชนบริเวณช่องทางผ่านแดนถาวร (เช่น ช่องจอม) และช่องทางธรรมชาติ ทั้งนี้ ข้อมูลที่รวบรวมได้จะถูกนำมาวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ เพื่อจัดทำเป็นภาพสถานการณ์ระดับจังหวัด เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ในการกำหนดมาตรการเฝ้าระวังเชิงพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม อนึ่ง ในมิติความร่วมมือทางทหาร ส่วนราชการจังหวัดทำหน้าที่เป็นฐานข้อมูลและกลไกสนับสนุนต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวของกองกำลังสุรนารีและกองทัพภาคที่ 2 โดยอาศัยเครือข่ายฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ชุมชน เส้นทางสัญจรในระดับหมู่บ้าน และพื้นที่เสี่ยงต่อการลักลอบผ่านแดน โดยข้อมูลข่าวกรองระดับพื้นฐานเหล่านี้จะช่วยเสริมสำหรับการประเมินสถานการณ์เชิงยุทธการของหน่วยทหาร และยกระดับความพร้อมในการรองรับเหตุการณ์ฉุกเฉินบริเวณชายแดน

การวิเคราะห์ข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน

ด้านกำลังพลและกระบวนการ (People & Process) การขับเคลื่อนงานข่าวในพื้นที่ระดับชุมชนพึ่งพากลไกชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ในการสนับสนุนการรับรู้สถานการณ์ระดับฐานราก (Local Situational Awareness) ทว่าการปฏิบัติงานดังกล่าวยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือและประสบการณ์ส่วนบุคคลในพื้นที่ โดยขาดการฝึกอบรมเชิงลึกและขาดระบบฐานข้อมูลกลไกข่าวกรองที่เป็นมาตรฐานรองรับ ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเฝ้าระวังบุคคลแปลกหน้าไม่ถูกเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบความมั่นคงของรัฐ อนึ่ง การขาดกระบวนการจัดการข้อมูลที่ชัดเจนนี้ ทำให้ศักยภาพของเครือข่ายภาคประชาชนไม่ถูกนำมาใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ด้านเทคโนโลยี (Technology) พื้นที่ระดับจังหวัดขาดแคลนระบบฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรแบบเชื่อมโยงและเครื่องมือตรวจสอบเอกสารอัตลักษณ์ชีวมิติ (Biometric Identification) ทำให้การตรวจสอบสัญชาติและควบคุมแรงงานต่างชาติที่เคลื่อนย้าย

อย่างต่อเนื่องทำได้ยาก ยิ่งไปกว่านั้น หน่วยงานในพื้นที่ยังขาดแคลนอุปกรณ์และระบบป้องกันอากาศยานไร้คนขับ (Anti-Drone) ทำให้ตกเป็นรองด้านเทคโนโลยีการถ่ายภาพทางอากาศและการส่งข้อมูลแบบเรียลไทม์ของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการเปิดเผยที่ตั้งกำลังพลและโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในพื้นที่

ด้านกฎหมาย (Law) ประเด็นที่ 1 การป้องปรามภัยคุกคามทางอากาศในพื้นที่ปฏิบัติการประสบปัญหาจากข้อจำกัดทางกฎหมาย หรือช่องว่างทางกฎหมายจากการบังคับควบคุมการใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในภาวะความขัดแย้งบริเวณแนวชายแดน ทั้งนี้ การไม่มีกรอบกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน ทำให้การดำเนินการตรวจจับ สกัดกั้น หรือดำเนินการตอบโต้ทางกฎหมายต่อผู้ครอบครองโดรน หรือผู้กระทำผิดเป็นไปอย่างจำกัด ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยทางอากาศ และป้องกันการสอดแนมลดลง

ด้านกฎหมาย (Law) ประเด็นที่ 2: การกำกับดูแลสื่อมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์ ปัญหาการขาดกฎระเบียบ แนวทาง และมาตรการคัดกรองที่ชัดเจนในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน และอินฟลูเอนเซอร์ในเขตพื้นที่ความมั่นคง ถือเป็นความท้าทาย เนื่องจากการเข้าพื้นที่เพื่อเผยแพร่ภาพถ่าย การบริจาคสิ่งของ หรือรายงานความเคลื่อนไหวโดยขาดการกำกับดูแลที่เหมาะสม อาจทำให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลเชิงยุทธวิธี แผนการปฏิบัติ และข้อมูลความลับทางทหารโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งฝ่ายตรงข้ามสามารถนำข้อมูลสาธารณะเหล่านี้ไปวิเคราะห์ต่อได้

ด้านความซับซ้อนของภัยคุกคาม (Complex Threat) การประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงในระดับพื้นที่ประสบข้อจำกัดสำคัญจากการขาดข้อมูลข่าวกรองเชิงลึกของฝ่ายตรงข้าม ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านขีดความสามารถ เจตนารมณ์ วิธีปฏิบัติ หรือแนวโน้มการเคลื่อนไหว การขาดฐานข้อมูลสนับสนุนและกระบวนการรวบรวมข่าวสารที่เจาะลึก ทำให้หน่วยงานในพื้นที่ไม่สามารถวิเคราะห์ภัยคุกคามได้อย่างรอบด้าน ส่งผลให้การวางแผนและการตัดสินใจทางยุทธวิธีมีความเสี่ยง ขาดความแม่นยำ และเป็นอุปสรรคต่อการคาดการณ์สถานการณ์ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 (ค่ายสุรินทร์ภักดี)

สำหรับโครงสร้างภารกิจของการปฏิบัติงานด้านการข่าว กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหน่วยข่าวกรองในพื้นที่ด้านหน้า (Forward Area Intelligence) ที่เฝ้าระวัง และติดตามสถานการณ์ร่วมกับชุมชนชายแดนอย่างใกล้ชิด โดยมีภารกิจที่มุ่งเน้นไปที่การเฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มอิทธิพล การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ช่องทางธรรมชาติ การเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมาย เครือข่ายค้ายาเสพติด สินค้าหนีภาษี และอาวุธเถื่อน โดยข้อมูลสถานการณ์เหล่านี้จะถูกประมวลผล วิเคราะห์ และรายงานเข้าสู่ระบบข่าวกรองของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดมาตรการลาดตระเวนเชิงป้องกันและรักษาความปลอดภัยของประชาชน ทั้งนี้ หน่วยได้นำกลไกมวลชนสัมพันธ์มาประยุกต์ใช้เพื่อจัดตั้งเครือข่ายแหล่งข่าวภาคประชาชน ประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชน ครู และอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ในการเฝ้าระวังพื้นที่ช่องทางธรรมชาติ เส้นทางภูเขา และแนวป่าที่ยากต่อการควบคุม อนึ่ง หน่วยยังมีบทบาทสำคัญในการสำรวจช่องทางยุทธศาสตร์รอง จุดข้ามแดนตามฤดูกาล และพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ ควบคู่ไปกับการทำหน้าที่เป็นข่าวกรองเชิงเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning Intelligence) ในการติดตามสัญญาณบ่งชี้ความผิดปกติ เช่น การรวมกลุ่มของบุคคลแปลกหน้า เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางยุทธวิธีร่วมกับหน่วยทหารในการระงับยับยั้งเหตุความไม่สงบ

การวิเคราะห์ข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน

ด้านกระบวนการและยุทธวิธีฝ่ายตรงข้าม (Process & Adversary Tactics) การปฏิบัติงานด้านการข่าวและการสกัดกั้นเผชิญความท้าทาย เมื่อฝ่ายตรงข้ามปรับเปลี่ยนยุทธวิธีมาใช้รูปแบบการรบที่โฉบฉวย เช่น การยิงแล้วถอนกำลังทันที (Hit-and-Run) และกระจายการซ่อนพรางคลังอาวุธหรือกระสุนไว้ในเขตชุมชน ทำให้กระบวนการเฝ้าระวังการติดตามเป้าหมาย และการประเมินขีดความสามารถจึงมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การใช้ชุมชนเป็นเกราะกำบังดังกล่าว ถือเป็นข้อจำกัดของฝ่ายเราในการตอบโต้ทางยุทธวิธี เนื่องจากต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านกฎหมายและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน

ด้านเทคโนโลยี (Technology) ประเด็นที่ 1 หน่วยงานประสบข้อจำกัดด้านงบประมาณส่งผลให้เครื่องมือและระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการข่าวมีความล้าสมัย ทำให้ขีดความสามารถในการตรวจจับ เฝ้าตรวจ และวิเคราะห์ภัยคุกคามกระทำได้อย่างจำกัด

โดยเฉพาะเมื่อฝ่ายตรงข้ามมีการลงทุนพัฒนาขีดความสามารถของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ให้มีระยะปฏิบัติการ ความสูงในการบิน และความสามารถในการส่งข้อมูลแบบเรียลไทม์เพิ่มขึ้น ทำให้ความเสียเปรียบด้านยุทโธปกรณ์นี้เพิ่มความเสี่ยงต่อการถูกเปิดเผยข้อมูลทางยุทธวิธี

ด้านเทคโนโลยี (Technology) ประเด็นที่ 2 การปฏิบัติงานในลักษณะภูมิประเทศที่เป็นป่า ภูเขา และพื้นที่ห่างไกล จำเป็นต้องพึ่งพาระบบการติดต่อสื่อสารที่ต้องผ่านจุดวิกฤต (Choke Point) เช่น สถานีทวนสัญญาณหลักและโครงข่ายวิทยุเฉพาะพื้นที่ หากจุดยุทธศาสตร์ดังกล่าวเกิดความขัดข้อง ถูกจำกัดการใช้งาน หรือถูกรบกวนสัญญาณจะส่งผลให้เครือข่ายการประสานงานระหว่างหน่วยในพื้นที่ขาดความต่อเนื่อง การไม่มีเส้นทางสื่อสารสำรองที่เพียงพอยังเป็นข้อจำกัดขีดความสามารถในการควบคุมกำลังและรายงานเหตุการณ์ในภาวะวิกฤต

ด้านกฎหมาย (Law) ประเด็นที่ 1 ช่องวางทางกฎหมายที่รัดกุมและเป็นระบบในการกำกับดูแลโดรนเชิงความมั่นคง เช่น การบังคับขึ้นทะเบียนผู้ครอบครอง การกำหนดพื้นที่ห้ามบิน (No-Fly Zone) และเงื่อนไขการใช้งานในพื้นที่อ่อนไหว ถือเป็นอุปสรรคสำคัญ ดังนั้น การไม่มีระบบตรวจจับ และกลไกการประสานงานทางกฎหมายที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานความมั่นคง ฝ่ายปกครอง และหน่วยงานกำกับดูแลการบิน โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณชายแดน ส่งผลให้การตอบสนองหรือสกัดกั้นโดรนที่ไม่ได้รับอนุญาตเป็นไปอย่างล่าช้า

ด้านกฎหมาย (Law) ประเด็นที่ 2 ในยุคปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์และผู้ใช้งานทั่วไปสามารถเข้าถึงพื้นที่ปฏิบัติการหรือพื้นที่อ่อนไหวทางความมั่นคงได้อย่างง่ายดาย ดังนี้ การขาดระเบียบและกฎหมายควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลที่รัดกุม นำไปสู่ปัญหาการกระจายภาพถ่ายหรือคลิปวิดีโอที่ไม่ผ่านการตรวจสอบข้อเท็จจริง ข้อมูลที่บิดเบือนหรือความเคลื่อนไหวของกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ อาจถูกฝ่ายตรงข้ามนำไปใช้เป็นเครื่องมือในปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร เพื่อทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนและสร้างอุปสรรคในการควบคุมสถานการณ์

กองกำลังสุรนารี, หน่วยเฉพาะกิจที่ 2 (ฉก.2) กองกำลังสุรนารี และหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 26

สำหรับโครงสร้างภารกิจของการปฏิบัติงานด้านการข่าว กองกำลังสุรนารี และหน่วยเฉพาะกิจ รวมถึงหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานในพื้นที่ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบภารกิจงานข่าวกรองระดับยุทธวิธีและยุทธการเพื่อสนับสนุนการป้องกันอธิปไตยและการควบคุมสถานการณ์ตามแนวชายแดน โดยมีภารกิจหลักที่มุ่งเน้นการติดตามโครงสร้างกำลัง (Order of Battle) ความเคลื่อนไหว ขีดความสามารถ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งฐานที่มั่นและจุดตรวจการณ์ของหน่วยทหารฝั่งตรงข้ามในพื้นที่ ข้อมูลเชิงยุทธวิธีเหล่านี้ถูกนำมาวิเคราะห์ประเมินค่า เพื่อจัดทำประมาณการสถานการณ์ และสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาในการเตรียมกำลังเผชิญเหตุ นอกจากนี้ หน่วยยังมีภารกิจด้านข่าวกรองภูมิประเทศเชิงลึก ผ่านการสำรวจและประเมินลักษณะภูมิประเทศตามแนวเทือกเขาพนมดงรัก ช่องทางผ่านแดนถาวร เส้นทางยุทธศาสตร์รอง และพื้นที่สูงที่มีความได้เปรียบเชิงยุทธวิธี ควบคู่ไปกับการทำข่าวกรองเตือนภัยล่วงหน้า โดยเฝ้าสังเกตความผิดปกติ เช่น การผลัดเปลี่ยนกำลัง หรือการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างทางทหารใหม่ ทั้งนี้ การวิเคราะห์เจตนารมณ์เชิงยุทธศาสตร์จากข้อมูลเหล่านี้ ช่วยให้ฝ่ายเราสามารถกำหนดมาตรการตอบสนองและปรับกำลังป้องกันพื้นที่ชายแดนได้อย่างทันท่วงที

การวิเคราะห์ข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน

ด้านกำลังพล (People) กำลังพลบางส่วนยังขาดข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เครือข่ายชุมชน และความคุ้นเคยกับภูมิประเทศในฝั่งตรงข้าม (รู้เขา) นอกจากนี้ การขาดกระบวนการส่งเสริมระบบถ่ายทอดบทเรียน (Lessons Learned) ที่อิงสภาพแวดล้อมการปฏิบัติการรบจริง ส่งผลให้กำลังพลรุ่นใหม่ขาดความเข้าใจในรูปแบบภัยคุกคามร่วมสมัย การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางยุทธวิธีเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์จริงจึงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ด้านกระบวนการ (Process) ประเด็นที่ 1 กระบวนการวางแผนปฏิบัติการในระดับยุทธการและยุทธวิธี ขาดยุทธศาสตร์ในการสนับสนุน โดยมักขาดความเชื่อมโยงกับประเมินข่าวกรองระดับยุทธศาสตร์เชิงลึก เช่น ข้อมูลด้านนโยบายความมั่นคง เป้าหมายทางการเมือง หรือการสนับสนุนจากต่างประเทศของฝ่ายตรงข้าม ทั้งนี้ การขาดระบบเชื่อมโยง

ข้อมูลดังกล่าว (ยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี) แบบองค์รวม ทำให้การประเมินเจตนารมณ์ของหน่วยปฏิบัติถูกจำกัดอยู่เพียงกรอบพื้นที่ปฏิบัติการ

ด้านกระบวนการ (Process) ประเด็นที่ 2 การปรับตัวต่อสงครามโดรนและเทคโนโลยีเผชิญข้อจำกัดในด้านการปรับแนวคิดทางยุทธวิธี แม้เทคโนโลยีจะสำคัญ แต่รูปแบบการรบแบบดั้งเดิม เช่น การควบคุมพื้นที่และการใช้กำลังภาคพื้น ยังคงมีความจำเป็นในภูมิประเทศเฉพาะ ดังนั้น การปฏิบัติการทางยุทธวิธีจึงต้องการการผสมผสานระหว่างยุทธวิธีอย่างเหมาะสม เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการรับมือภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้ทันต่อสถานการณ์

ด้านเทคโนโลยี (Technology) ประเด็นที่ 1 การประสานความสอดคล้องระหว่างเหล่าทัพ การใช้เครื่องมือและระบบสนับสนุนการติดต่อสื่อสารบางส่วนที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงการขาดแพลตฟอร์มดิจิทัลและระบบเครือข่ายข้อมูลแบบบูรณาการ (Network Centric) ทำให้การแลกเปลี่ยนข่าวกรองแบบเรียลไทม์ถูกจำกัด ส่งผลให้การสร้างภาพสถานการณ์ร่วม (Common Operating Picture) ขาดความเป็นเอกภาพ

ด้านเทคโนโลยี (Technology) ประเด็นที่ 2 ฝ่ายตรงข้ามได้นำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาประยุกต์ใช้ในการตรวจการณ์และสนับสนุนยุทธวิธีอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ฝ่ายเรายังขาดแคลนเทคโนโลยีระบบตรวจจับ ป้องกันโดรน และเครื่องมือสนับสนุนด้านสงครามอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้การรับรู้สถานการณ์ทางอากาศมีข้อจำกัด ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงให้กับการปฏิบัติการของกำลังพลในพื้นที่

ด้านกฎหมาย (Law) บทบาทของสื่อมวลชนที่เพิ่มขึ้นสร้างความท้าทายอย่างยิ่งต่อระเบียบการควบคุมการปฏิบัติงานด้านความมั่นคง การที่นักข่าวหรืออินฟลูเอนเซอร์สามารถเข้าถึงและถ่ายทอดสดความเคลื่อนไหว ข้อมูล หรือภาพถ่ายของกำลังพลในพื้นที่ความขัดแย้งอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการตรวจสอบตามหลักความมั่นคง อาจส่งผลให้แผนการปฏิบัติรั่วไหล ซึ่งฝ่ายตรงข้ามสามารถนำไปวิเคราะห์เป็นข่าวกรองได้ หน่วยจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนากลไกทางกฎหมายเพื่อประสานงานและกำหนดแนวทางเข้าพื้นที่ของสื่อ

กองกำลังบูรพา และ กอ.รมน.ภาค 1 ส่วนแยก 1

สำหรับโครงสร้าง ซึ่งหน่วยเป็นหน่วยกำลังหลักของกองทัพบกในการรับผิดชอบภารกิจด้านความมั่นคงและจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว โดยมีภารกิจครอบคลุมในหลายมิติ ได้แก่ การป้องกันอธิปไตย การรักษาความมั่นคงปลอดภัย และการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบ อาทิ การสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมือง การค้ายาเสพติด การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอย่างแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ตลอดจนภารกิจเก็บกู้ทุ่นระเบิดเพื่อความปลอดภัย นอกจากนี้ ยังมีบทบาทในการประสานความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ การปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยถือเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญในการประมวลผลข้อมูลความเคลื่อนไหวเชิงซ้อน ทั้งจากภัยคุกคามทางทหารและเครือข่ายอาชญากรรม เพื่อจัดทำบทวิเคราะห์และเผยแพร่ข่าวกรองเชิงลึก ซึ่งข้อมูลข่าวกรองที่มีความถูกต้อง ทันเวลา และรอบด้าน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นสามารถวางแผนปฏิบัติการ กำหนดมาตรการสกัดกั้น และบริหารจัดการความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

การวิเคราะห์ข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน

ด้านกำลังพล (People) หน่วยเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้างจากการไม่มีหน่วยรองที่ปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง การใช้ระบบหมุนเวียนหรือสับเปลี่ยนกำลังพลทำให้การปฏิบัติขาดความต่อเนื่องในการสะสมองค์ความรู้ บริบทพื้นที่ และเครือข่ายความสัมพันธ์กับประชาชน นอกจากนี้ การรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น เครือข่ายแก๊งคอลเซ็นเตอร์และแรงงานผิดกฎหมาย หน่วยยังขาดกำลังพลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการวิเคราะห์เครือข่ายอาชญากรรม และการจัดการประมวลผลข้อมูลจำนวนมาก

ด้านกระบวนการ (Process) การทำงานร่วมกันของหน่วยงานด้านความมั่นคงหลายสังกัดประสบปัญหาการจัดเก็บข้อมูลแบบแยกส่วน ทั้งนี้ การขาดระบบฐานข้อมูลกลางและมาตรฐานชั้นความลับที่แตกต่างกัน ทำให้การแลกเปลี่ยนข่าวกรองมีข้อจำกัด และต้องผ่านขั้นตอนประสานงานหลายระดับ ดังนั้น ในสถานการณ์เร่งด่วน จะทำให้การรายงานข่าวแก่ผู้บังคับบัญชาเกิดความล่าช้า ส่งผลให้การสร้างภาพสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (COP)

ด้านเทคโนโลยี (Technology) ลักษณะพื้นที่ปฏิบัติที่กว้างและประกอบด้วยพื้นที่ป่าไม้ และภูเขา เป็นอุปสรรคต่อโครงสร้างพื้นฐานการสื่อสาร ทำให้สัญญาณโทรคมนาคมในพื้นที่ห่างไกลไม่เสถียร และเป็นข้อจำกัดต่อการรายงานข่าวในวงกว้าง

นอกจากนี้ แม้จะมีการนำโดรนหรือระบบเฝ้าตรวจมาใช้ แต่ระบบฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ยังไม่สามารถประมวลผลและเชื่อมโยงเข้าสู่ฐานข้อมูลกลางแบบเรียลไทม์ (Real-Time) ทำให้การสนับสนุนข้อมูลประกอบการตัดสินใจในยามฉุกเฉินยังมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่

ด้านกฎหมาย (Law) ประเด็นที่ 1 การรวบรวมข่าวสารเชิงลึกเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวและแกะรอยเครือข่ายภัยคุกคาม ถูกตีกรอบด้วยระเบียบกฎหมายระหว่างประเทศและหลักอธิปไตยของรัฐ ทำให้หน่วยไม่สามารถปฏิบัติการเฝ้าตรวจได้อย่างเสรี ดังนั้น ข้อจำกัดทางกฎหมายและอำนาจหน้าที่นี้ ทำให้การติดตามภัยคุกคามมีข้อจำกัด ส่งผลให้การตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ไม่รวดเร็วในบางสถานการณ์

ด้านกฎหมาย (Law) ประเด็นที่ 2 หน่วยเผชิญความท้าทายด้านกฎระเบียบในการควบคุมการใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตและช่องทางสื่อสารดิจิทัลในพื้นที่ ทั้งนี้ การขาดอำนาจทางกฎหมายและกลไกในการตรวจสอบหรือบล็อกข้อมูลเท็จบนอินเทอร์เน็ต ทำให้ข่าวลวงและข้อมูลที่คลาดเคลื่อนสามารถแพร่กระจายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสร้างความปั่นป่วน กระทบต่อความสงบเรียบร้อย และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อหน่วยข่าวที่จะต้องออกมาชี้แจง เพื่อรักษาภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่รัฐ

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (กปช.จต.) หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี (ฉก.นย.จันทบุรี) และหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน (ฉก.ทพ.นย.) ค่ายเทวาพิทักษ์

โครงสร้างการปฏิบัติงานของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (กปช.จต.) หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี (ฉก.นย.จันทบุรี) และหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน (ฉก.ทพ.นย.) ค่ายเทวาพิทักษ์เป็นกลไกหลักของกองทัพเรือในการปฏิบัติภารกิจป้องกันอธิปไตยและรักษาความมั่นคง ครอบคลุมทั้งมิติทางบกและทางทะเลบริเวณพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออก โดยมีภารกิจสำคัญมุ่งเน้นไปที่การเฝ้าระวังภัยคุกคามทางทหาร การติดตามสถานการณ์ความมั่นคง การปราบปรามการกระทำผิดกฎหมาย และการสนับสนุนการปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติและสร้างความปลอดภัยให้แก่ประชาชน ทั้งนี้ ระบบการปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยดำเนินการในลักษณะเชิงรุก เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ และเผยแพร่ข่าวกรองที่ครอบคลุมพื้นที่ป่าเขา ชุมชน และแนวชายฝั่งทะเล ทั้งนี้ การสร้างการรับรู้สถานการณ์ (Situational Awareness)

ที่ถูกต้อง ถือเป็นหัวใจสำคัญในการอำนวยการยุทธ ดังนั้น ข้อมูลเหล่านี้จึงมีความสำคัญเพื่อการวางแผนลาดตระเวน กำหนดมาตรการป้องกัน และรับมือกับภัยคุกคามข้ามชาติและปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน

ด้านกำลังพล (People) หน่วยประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทางในยุคปัจจุบัน เช่น การวิเคราะห์ภาพถ่าย การใช้ระบบโดรน และการวิเคราะห์สื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ ต้องพึ่งพาข่าวกรองบุคคล (HUMINT) เป็นหลัก สำหรับการรวบรวมข่าวสารในพื้นที่ทางลึก คือ เป็นข้อจำกัดอีกประการหนึ่ง ส่งผลให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับข้าศึกมักไม่สมบูรณ์

ด้านกระบวนการ (Process) ปริมาณข้อมูลข่าวสารที่ไหลเข้ามาจากแหล่งต่าง ๆ มีความหลากหลายและขาดกระบวนการคัดกรองที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากหน่วยไม่มีระบบตรวจสอบที่ดีอาจทำให้ประเมินสถานการณ์มีความผิดพลาด และเป็นอุปสรรคต่อการบูรณาการภาพสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (COP) ที่ครอบคลุมทุกมิติ

ด้านเทคโนโลยีและงบประมาณ (Technology & Budget) หน่วยเผชิญความท้าทายใหม่ทางเทคโนโลยีจากการรับมือกับข่าวปลอมและปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (IO) ข้อมูลบิดเบือนจะทำลายความเชื่อมั่นของประชาชน นอกจากนี้ งบประมาณที่จำกัดและต้องกระจายไปยังหลายภารกิจ ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการจัดหา บำรุงรักษาโดรน กล้องความร้อน และอุปกรณ์ไซเบอร์ ทำให้หน่วยต้องพึ่งพาวิธีการดั้งเดิมที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ช้า

ด้านกฎหมายและอธิปไตย (Law & Sovereignty) อุปสรรคต่อการลาดตระเวนเชิงลึก การปฏิบัติงานด้านการข่าวและการรวบรวมข่าวสารเผชิญข้อจำกัดร้ายแรงจากระเบียบกฎหมายระหว่างประเทศ ข้อตกลงชายแดน และหลักการเคารพอธิปไตย ซึ่งมีข้อบังคับห้ามใช้เครื่องมือเทคโนโลยีลาดตระเวน โดรน หรือระบบเซ็นเซอร์ล้ำเข้าไปในเขตแดนของประเทศเพื่อนบ้านอย่างเด็ดขาด ข้อจำกัดทางอธิปไตยและกฎหมายนี้บังคับให้การเฝ้าตรวจความเคลื่อนไหวทางยุทธวิธีของฝ่ายตรงข้ามต้องดำเนินการผ่านข้อมูลทางอ้อมภายในเขตแดนตนเอง ทำให้ขาดความลึกซึ้งและไม่ต่อเนื่อง

ด้านสภาพแวดล้อมและภูมิประเทศ (Environment & Geography) ความกว้างและซับซ้อนของพื้นที่โดยพื้นที่รับผิดชอบของ กปช.จต. มีลักษณะความกว้างขวางและมีความซับซ้อนทางภูมิศาสตร์อย่างมาก เนื่องจากครอบคลุมทั้งแนวพื้นที่ชายแดนทางบก พื้นที่ป่าเขา พื้นที่ชุมชนชายแดน และพื้นที่ชายฝั่งทะเล ความซับซ้อนทางกายภาพเหล่านี้ทำให้การเข้าถึงแหล่งข่าวหรือพื้นที่เป้าหมายสำหรับการเฝ้าตรวจทำได้ยากลำบาก โดยเฉพาะในพื้นที่ทุรกันดารหรือมีเส้นทางคมนาคมจำกัด ซึ่งเป็นอุปสรรคโดยตรงต่อการสื่อสารและการรายงานข่าวสารภาคสนามให้ทันเวลา

4.3 แนวทางและยุทธศาสตร์การบูรณาการข่าวกรองที่เหมาะสมในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก

สำหรับข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการบูรณาการงานด้านข่าวกรองที่เหมาะสมเพื่อเตรียมการและรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก โดยหน่วยงานต่าง ๆ ได้เสนอแนะแนวทาง และยุทธศาสตร์ต่อการบูรณาการด้านการข่าว ดังนี้

กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทยได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ/แนวทางและยุทธศาสตร์ต่อการบูรณาการด้านการข่าว ดังนี้

1. การพัฒนาทุนมนุษย์และยกระดับทักษะเฉพาะทางด้านการข่าวกรอง กรมข่าวทหารมองว่า ควรให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (Capacity Building) ผ่านการออกแบบและจัดตั้งหลักสูตรการฝึกอบรมร่วมระหว่างเหล่าทัพ โดยมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง (Structured Analytic Techniques: SATs) เพื่อลดความลำเอียงทางวิชญาณ (Cognitive Bias) ของตัวบุคคล และเพิ่มประสิทธิภาพในการคาดการณ์ทางยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ ควรมีการบูรณาการเครือข่ายทางวิชาการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญสหสาขาวิชา ทั้งทางด้านกฎหมายเศรษฐกิจดิจิทัล ความมั่นคงทางไซเบอร์ และภาษาศาสตร์ ในฐานะที่ปรึกษาเชิงวิเคราะห์ ตลอดจนการเสริมสร้างทักษะการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Data Management) นั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้เจ้าหน้าที่ข่าวกรองสามารถขับเคลื่อนระบบปฏิบัติการข่าวกรองที่อาศัยข้อมูลเป็นฐาน (Data-Driven Intelligence) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอุบัติใหม่เพื่อสนับสนุนงานข่าวกรอง องค์กรหรือหน่วยงานด้านการข่าว ควรบูรณาการการใช้งานอากาศยานไร้คนขับ (UAV) ควบคู่กับภาพถ่ายดาวเทียมความละเอียดสูง โดยปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การบริหารจัดการสินทรัพย์สู่รูปแบบการให้บริการเชิงพาณิชย์ (As-a-Service) เพื่อลดภาระผูกพันด้านงบประมาณการซ่อมบำรุงในระยะยาว และรับประกันการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนี้ ควรเร่งรัดการพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจจับและวิเคราะห์ข้อมูลบิดเบือน (Disinformation) ตลอดจนปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations: IO) บนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์แบบเรียลไทม์ ซึ่งจะช่วยในการประเมินพลวัตของกระแสสังคมคนในชาติ อีกทั้งควรสนับสนุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบสถาปัตยกรรมแบบเปิด (Open Architecture) ที่เอื้อต่อการพัฒนาเทคโนโลยีและลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ

3. การบริหารจัดการองค์กรแบบบูรณาการและการสร้างระบบนิเวศข้อมูลร่วม การปฏิรูประบบการบริหารจัดการองค์กรควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาสถาปัตยกรรมข้อมูลส่วนกลาง (Centralized Data Architecture) เพื่อให้ทุกหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง อาทิ ศูนย์รักษาความปลอดภัย (ศรภ.) กรมสื่อสารทหาร (สส.ทหาร) และกรมแผนที่ทหาร สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ได้ตามสิทธิการเข้าถึง (Access Control) ซึ่งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติภารกิจได้ ทั้งนี้ สำหรับระยะเริ่มต้นของการขับเคลื่อนศูนย์บูรณาการข่าวกรอง (Fusion Center) ควรมีการจัดตั้งพื้นที่ทดสอบนวัตกรรมเชิงนโยบาย (Regulatory Sandbox) ผ่านการเชิญบุคลากรจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) หรือกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายทหาร เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการรับมือกับภัยคุกคามจากอาชญากรรมข้ามชาติอย่างเป็นระบบ

4. การทบทวนยุทธศาสตร์ชาติด้านการข่าวเพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ การประเมินภัยคุกคามในปัจจุบัน จำเป็นต้องก้าวข้ามกระบวนทัศน์ความมั่นคงแบบดั้งเดิมที่เน้นความขัดแย้งระหว่างรัฐ ไปสู่การตระหนักถึงภัยคุกคามในพื้นที่สีเทา (Grey Zone) อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ หน่วยงานงานด้านการข่าวจำเป็นต้องเร่งพัฒนาขีดความสามารถ

ด้านข่าวกรองเชิงรุก (Proactive Intelligence) เพื่อตอบโต้ปฏิบัติการบิดเบือนข้อมูลที่อาจบ่อนทำลายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการกระตุ้นกระแสชาตินิยม นอกจากนี้ ภาครัฐควรบูรณาการยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศเข้ากับนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมความมั่นคง โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสองทาง (Dual-use Technology) ที่ตอบสนองทั้งภารกิจทางทหารและพลเรือน ซึ่งแนวทางเชิงยุทธศาสตร์นี้ไม่เพียงแต่เพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ แต่ยังทำหน้าที่เป็นกลไกกระตุ้นเศรษฐกิจมหภาค อันจะเป็นข้อได้เปรียบในการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล

กองทัพภาคที่ 2 ค่ายสุรนารี

กองทัพภาคที่ 2 ค่ายสุรนารีได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ/แนวทาง และยุทธศาสตร์ต่อการบูรณาการด้านการข่าว ดังนี้

1. การยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการข่าวกรองในระดับภูมิภาค โดยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีสมรรถนะในการบูรณาการข้อมูลจากหลากหลายแพลตฟอร์ม ทั้งเรดาร์ตรวจการณ์ภาคพื้นดิน อากาศยานไร้คนขับ และภาพถ่ายดาวเทียม เพื่อลดอัตราความคลาดเคลื่อนในการระบุพิกัดเป้าหมายระยะไกลเชิงยุทธวิธี พร้อมกันนี้ ควรพิจารณาจัดหาซอฟต์แวร์วิเคราะห์สภาพภูมิประเทศและประเมินขีดความสามารถของข้าศึก (Intelligence Preparation of the Battlefield: IPB) ที่ประยุกต์ใช้ระบบวิเคราะห์เชิงคาดการณ์ (Predictive Analytics) ด้วย AI เพื่อทดแทนการพึ่งพาดุลยพินิจของบุคคลเพียงอย่างเดียว รวมทั้งควรดำเนินการติดตั้งระบบสงครามอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Warfare) เพื่อตรวจจับและรบกวนสัญญาณโดรนในพื้นที่เปราะบางทางภูมิรัฐศาสตร์ เช่น บริเวณปราสาทพระวิหาร เพื่อสกัดกั้นการสอดแนมจากฝ่ายตรงข้าม

2. การจัดตั้งศูนย์กลางการบูรณาการข่าวกรองระดับภูมิภาค เพื่อแก้ไขปัญหาความทับซ้อนและลักษณะการปฏิบัติงานแบบไซโล (Silo Mentality) ควรจัดตั้งศูนย์กลางการบูรณาการข่าวกรองที่มีเอกภาพ โดยริเริ่มจากการพัฒนาฐานข้อมูลส่วนกลางที่อนุญาตให้หน่วยปฏิบัติการในพื้นที่สามารถเข้าถึงและปรับปรุงข้อมูลสถานการณ์ได้แบบตามเวลาจริง (Real-time) ภายใต้มาตรฐานการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล พร้อมทั้งพัฒนากลไกความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานพลเรือน เช่น กรมป่าไม้ และหน่วยงานความมั่นคงอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านภัยคุกคามอุบัติใหม่ อาทิเช่น เครือข่ายอาชญากรรม

ทางเทคโนโลยีและขบวนการลักลอบเข้าเมือง ตลอดจนพัฒนาระบบแผนที่สถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (Common Operational Picture: COP) ที่แสดงผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างการวางกำลังทางทหารและกิจกรรมอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์

3. การพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงทางไซเบอร์และการเฝ้าระวังภัยคุกคามดิจิทัล หน่วยงานมีความจำเป็นต้องกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางไซเบอร์เพื่ออุดช่องโหว่ทางสารสนเทศและป้องกันการจารกรรมข้อมูลจากฝ่ายตรงข้าม โดยควรพิจารณาจัดตั้งหรือยกระดับหน่วยปฏิบัติการไซเบอร์ระดับกองทัพภาค เพื่อดำเนินภารกิจเฝ้าระวังและวิเคราะห์พลวัตบนสื่อสังคมออนไลน์รวมถึงเครือข่ายสารสนเทศของเป้าหมาย ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างระบบแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) ที่มีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการยกระดับขีดความสามารถของกำลังพลในการใช้เครื่องมือรวบรวมข่าวกรองจากแหล่งข้อมูลเปิด (Open-Source Intelligence: OSINT) เชิงลึก เพื่อเฝ้าระวังและติดตามเครือข่ายอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลังอาชญากรรมข้ามชาติและธุรกิจสีเทาตามแนวชายแดนได้อย่างเป็นระบบ

4. การพัฒนาทุนมนุษย์และทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง ความเป็นเลิศของงานข่าวกรองย่อมตั้งอยู่บนฐานของคุณภาพบุคลากร ดังนั้น จึงควรมียุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคลที่มุ่งเน้นการสร้างเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Path) ที่มีความชัดเจนสำหรับนักวิเคราะห์ข่าวกรอง เพื่อธำรงรักษาบุคลากรผู้มีความสามารถ (Talent Retention) นอกจากนี้ ควรบูรณาการหลักสูตรการฝึกอบรมขั้นสูงที่สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และหลักการจิตวิทยาสงคราม (Psychological Warfare) เพื่อส่งเสริมให้นักวิเคราะห์สามารถตีความชุดข้อมูลที่ซับซ้อน และประเมินเจตนารมณ์ตลอดจนยุทธวิธีทางจิตวิทยาของฝ่ายตรงข้ามได้อย่างแม่นยำ

5. การปรับปรุงยุทธวิธีการปฏิบัติงานในพื้นที่อ่อนไหวและพื้นที่อนุรักษ์ การดำเนินภารกิจด้านความมั่นคงในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดทางสภาพแวดล้อม เช่น พื้นที่มรดกโลกและอุทยานแห่งชาติ จำเป็นต้องมีการปรับกระบวนทัศน์ทางยุทธวิธี โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly Technologies) ทดแทนการใช้กำลังทหารรูปแบบดั้งเดิม อาทิเช่น การบูรณาการเครือข่ายเซนเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหว

ระยะไกล (Remote Sensors) หรือการประยุกต์ใช้อากาศยานไร้คนขับขนาดเล็กที่มีการปล่อยคลื่นเสียงต่ำ เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ยิ่งไปกว่านั้น ควรส่งเสริมกลไกการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า เพื่อนำข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ได้จากการลาดตระเวนเชิงป้องกันมาหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของการบูรณาการระบบข่าวกรองความมั่นคงชายแดน

สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ/แนวทาง และยุทธศาสตร์ต่อการบูรณาการด้านการข่าว ดังนี้

1. การบูรณาการยุทธศาตร์ความมั่นคง 3 ระดับ เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดด้านการแยกส่วนและชั้นความลับ ควรเริ่มจาก (1) บูรณาการระบบ (System Integration) เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลข่าวกรองกลาง (Intelligence Cloud) ที่เชื่อมโยงข้อมูลจากภาพถ่าย (IMINT) และข่าวกรองแหล่งเปิด (OSINT) เข้าด้วยกัน โดยใช้ระบบกำหนดสิทธิ์เข้าถึงตามภารกิจ เพื่อแก้ปัญหาการกักเก็บข้อมูลไว้เฉพาะระดับผู้บังคับบัญชา (2) บูรณาการหน่วยงาน (Agency Integration) เพื่อยกระดับบทบาท บก.ทท. ให้เป็น “Intelligence Fusion Center” ในระดับภูมิภาค ไม่ใช่เพียงผู้ประสานงาน แต่เป็นผู้กำหนดมาตรฐานการส่งต่อข้อมูลระหว่าง นทพ., กองกำลังสุรนารี และฝ่ายปกครองต่าง ๆ (3) บูรณาการทรัพยากร (Resource Integration) ใช้ภารกิจทางการช่างและงานพัฒนาของ นทพ. (เช่น การเจาะบ่อบาดาล/ทำถนน) ที่เปรียบเสมือนเป็น “หน้าด่าน” ในการเก็บข้อมูลเชิงลึกทางสังคม (Social Mapping) ซึ่งหน่วยข่าวกรองหลักอาจเข้าไม่ถึงพื้นที่ ประกอบกับงานด้านการข่าวหัวใจสำคัญคือ “ความไว้เนื้อ เชื่อใจ” คือ สินทรัพย์ที่มีมูลค่า เพราะการได้ข่าวมาแต่ละครั้งย่อมแลกมาด้วยต้นทุนที่สูง ดังนั้น จะเห็นได้ว่า นทพ. ต้องใช้โครงการพัฒนา (ถนน/น้ำ) เป็นการ “ลงทุนล่วงหน้า” เพื่อสร้างเกราะป้องกันทางสังคมและวัฒนธรรมอีกทางหนึ่ง

2. การยกระดับข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ภายใต้กระบวนทัศน์ “มิตรภาพนำการข่าว” การประยุกต์ใช้แนวคิดข่าวกรองแบบผสมผสาน (Hybrid Intelligence) ควรได้รับการผลักดันอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากการนำข้อมูลภาพถ่ายเชิงพื้นที่ (IMINT) จากอากาศยานไร้คนขับมาเป็นปัจจัยนำเข้าทางยุทธวิธี จากนั้นจึงบูรณาการกำลังพลชุดพัฒนาลงพื้นที่เพื่อดำเนินกรรมวิธี “พิสูจน์ทราบ” ผ่านปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับประชาชน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ จะช่วยเพิ่มความแม่นยำและลดวงรอบระยะเวลาในการผลิตข่าวกรอง

ในขณะเดียวกัน หากปรากฏสถานการณ์การแพร่กระจายข้อมูลบิดเบือนข้ามพรมแดน ควรใช้เครือข่ายภาคประชาชนของ นทพ. เป็นกลไกเชิงรุกในการสื่อสารตอบโต้ทางยุทธศาสตร์ (Strategic Communication) ตลอดจนใช้ความพยายามในการเฝ้าระวังกลุ่มที่มีอุดมการณ์ต่อต้านทางวัฒนธรรม โดยใช้ข่าวกรองทางสังคม (SOCIAL-INT) ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ทัศนคติของมวลชนในพื้นที่อย่างเป็นระบบ

3. การบูรณาการเทคโนโลยีโทรคมนาคมดาวเทียมและภูมิสารสนเทศเพื่อสนับสนุนภารกิจ เพื่อเอาชนะข้อจำกัดทางภูมิรัฐศาสตร์ในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนทางภูมิประเทศและเป็นจุดบอดทางสัญญาณ ดังนั้น ควรเร่งดำเนินการนำเอาเทคโนโลยีโครงข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านดาวเทียมวงโคจรต่ำ (Low Earth Orbit: LEO) เช่น ระบบ Starlink เข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติการทางยุทธวิธี เพื่อประกันเสถียรภาพในการส่งผ่านข้อมูลภาพจาก UAV หรือข้อมูลจากเซนเซอร์ตรวจจับกลับสู่ศูนย์บัญชาการแบบตามเวลาจริง นอกจากนี้ควรมีการประยุกต์ใช้ระบบข่าวกรองภูมิสารสนเทศ (GEOINT) ในการวิเคราะห์พลวัตการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพบริเวณพื้นที่ชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การขยายตัวของโครงสร้างพื้นฐานหรือธุรกิจสีเทา เพื่อช่วยกำหนดพิกัดความเสี่ยงและสนับสนุนการวางแผนแทรกซึมเพื่อรวบรวมข่าวกรองทางบุคคล (HUMINT) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

ส่วนราชการจังหวัดสุรินทร์

ส่วนราชการจังหวัดสุรินทร์ได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ/แนวทาง และยุทธศาสตร์ต่อการบูรณาการด้านการข่าว ดังนี้

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและยกระดับศักยภาพเครือข่ายข่าวกรองภาคประชาชน ด้วยบริบททางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์ซึ่งปรากฏช่องทางผ่านแดนตามธรรมชาติจำนวนมาก การพึ่งพากำลังพลของรัฐเพียงฝ่ายเดียวจึงมิอาจสร้างความครอบคลุมในการเฝ้าระวังทางยุทธวิธีได้ ภาครัฐจึงควรกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ “การข่าวภาคประชาชน” โดยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการรายงานข่าวกรองเบื้องต้นตามมาตรฐานสากล (หลักการ 5W1H) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) และผู้นำชุมชน การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยยกระดับคุณภาพของข้อมูลข่าวสารจากภาคประชาชนให้มีระเบียบวิธีที่เชื่อถือได้ และมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะถูกบูรณาการเข้าสู่ฐานข้อมูลความมั่นคงส่วนกลางเพื่อการวิเคราะห์ในระดับนโยบายต่อไป

2. การบูรณาการเทคโนโลยีความมั่นคงเชิงรุกและเชิงรับในการบริหารจัดการพรมแดน เพื่อเป็นการรับมือกับข้อจำกัดด้านยุทโธปกรณ์ในการต่อต้านอากาศยานไร้คนขับ (Anti-Drone) และการพิสูจน์ทราบตัวบุคคล จังหวัดควรริเริ่มการบูรณาการฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชีวมิติ (Biometrics) ข้ามหน่วยงาน ระหว่างฝ่ายปกครอง ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และฝ่ายความมั่นคง พร้อมทั้งประยุกต์ใช้ระบบตรวจสอบอัตลักษณ์เคลื่อนที่ (Mobile Verification Units) ในการคัดกรองบุคคลบริเวณจุดผ่านแดนธรรมชาติ นอกจากนี้ ในระยะเวลาระหว่างรอการจัดสรรงบประมาณ ควรมีนโยบายผลักดันการจัดตั้ง “เครือข่ายเฝ้าตรวจทางอากาศระดับชุมชน” โดยนำเทคโนโลยีกล้องวงจรปิดที่ประมวลผลด้วย AI ซึ่งมีขีดความสามารถในการตรวจจับวัตถุบินต่ำ (Low-altitude Detection) มาติดตั้งบริเวณโครงสร้างพื้นฐานวิกฤต (Critical Infrastructure) ควบคู่ไปกับการสื่อสารทำความเข้าใจกับมวลชน เพื่อสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของรัฐ

3. การพัฒนายุทธศาสตร์ “รู้เขา รู้เรา” และการพิทักษ์ความลับทางราชการในระดับพื้นที่ การจัดการกับความคลุมเครือของข้อมูลทางยุทธศาสตร์และการบริหารพื้นที่ขัดแย้งจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการข่าวกรองทางบุคคล (HUMINT) จากเครือข่ายข้ามแดนผสมผสานเข้ากับข่าวกรองทางเทคนิค (TECHINT) อาทิเช่น การดักรับสัญญาณวิทยุโทรคมนาคม เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการประเมินศักยภาพระบบอาวุธยิงสนับสนุนระยะไกลของฝ่ายตรงข้ามได้อย่างเป็นรูปธรรม ยิ่งไปกว่านั้น คณะกรรมการความมั่นคงระดับจังหวัดควรพิจารณาจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานข่าวสารยามวิกฤต” เพื่อทำหน้าที่ในฐานะกลไกควบคุมและบริหารจัดการสารสนเทศ โดยมีอำนาจในการประกาศกำหนด “เขตหวงห้ามทางสารสนเทศ” แก่สื่อมวลชนและผู้มีอิทธิพลทางความคิดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Influencers) เพื่อป้องกันปัญหาการรั่วไหลของข้อมูลพิกัดทางทหารซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของกำลังพล

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 (ค่ายสุรินทร์ภักดี)

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 (ค่ายสุรินทร์ภักดี) ได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ/แนวทาง และยุทธศาสตร์ต่อการบูรณาการด้านการข่าว ดังนี้

1. การพัฒนาระบบข่าวกรองแบบผสมผสาน (Hybrid Intelligence) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่าย กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 ควรพิจารณาปรับปรุง

กระบวนทัศน์ด้านการรวบรวมข่าวกรอง จากเดิมที่พึ่งพาสมรรถนะของแหล่งข่าวบุคคลเพียงมิติเดียว ไปสู่การประยุกต์ใช้ยุทธวิธีข่าวกรองแบบผสมผสาน โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเสริมศักยภาพการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือช่องทางการสื่อสารที่มีเทคโนโลยีการเข้ารหัสลับขั้นสูง (End-to-End Encryption) เพื่อมอบหมายให้แก่เครือข่ายแหล่งข่าวที่มีสถานภาพทางสังคมในพื้นที่ (อาทิ บุคลากรทางการศึกษา หรือผู้นำชุมชน) ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการส่งมอบข้อมูลเชิงพื้นที่และพิกัดภูมิศาสตร์แบบทันท่วงที ลดอัตราความคลาดเคลื่อนของสารสนเทศ ตลอดจนควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์ในการติดตั้งระบบต่อต้านโดรนและสถานีตรวจจับสัญญาณในพื้นที่เปราะบางทางความมั่นคง

2. การพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมทางยุทธวิธีที่มีความยืดหยุ่นและต้านทานต่ออุปสรรค เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงอันเกิดจากจุดคอขวดทางการสื่อสาร (Choke Points) และอุปสรรคทางภูมิประเทศ หน่วยงานควรลดการพึ่งพิงโครงสร้างพื้นฐานสถานีทวนสัญญาณภาคพื้นดินแบบดั้งเดิม โดยเปลี่ยนผ่านไปสู่การบูรณาการระบบโครงข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านดาวเทียมวงโคจรต่ำ และระบบวิทยุโทรคมนาคมแบบเครือข่ายใยแมงมุม (Mesh Network) ที่มีคุณสมบัติในการรับส่งสัญญาณแบบจุดต่อจุด (Point-to-Point) ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งกับการปฏิบัติการในสภาพแวดล้อมป่าภูเขา นอกจากนี้ การพัฒนาชุดปฏิบัติการสื่อสารเคลื่อนที่ทางยุทธวิธี ที่สามารถเข้าวางตัวและสถาปนาข่ายการสื่อสารชั่วคราวในพื้นที่วิกฤตได้อย่างรวดเร็ว จะเป็นหลักประกันสำคัญที่ทำให้ระบบการรายงานข่าวกรองและการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) ดำเนินไปอย่างมีเสถียรภาพ

3. การบริหารจัดการพลวัตของสื่อสังคมออนไลน์และมาตรการตอบโต้ข้อมูลบิดเบือน ในยุคที่ข้อมูลข่าวสารดิจิทัลมีอิทธิพลต่อความมั่นคงแห่งชาติ หน่วยงานต้องบูรณาการชุดปฏิบัติการเพื่อเฝ้าระวัง (Monitor) พลวัตของสื่อสังคมออนไลน์ในระดับท้องถิ่น เพื่อป้องปรามพฤติกรรมการถ่ายทอดสด (Live Streaming) หรือการเผยแพร่ข้อมูลที่อาจละเมิดหลักการรักษาความปลอดภัยทางการปฏิบัติการ (Operations Security: OPSEC) ในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ข้อมูลบิดเบือน (Disinformation) หน่วยงานจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมผ่าน “เครือข่ายความไว้วางใจ” เช่น กลุ่มการสื่อสารของชุมชน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเชิงรุกในการกระจายข้อเท็จจริง (Fact-check) เพื่อควบคุมวาทกรรม (Narrative Control) ให้ทันท่วงที ควบคู่ไปกับการรณรงค์สร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนถึงภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชุมชนท้องถิ่น

กองกำลังสุรนารี, หน่วยเฉพาะกิจที่ 2 (ฉก.2) กองกำลังสุรนารี และหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 26

กองกำลังสุรนารี, หน่วยเฉพาะกิจที่ 2 (ฉก.2) กองกำลังสุรนารี และหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 26 ได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ/แนวทาง และยุทธศาสตร์ต่อการบูรณาการด้านการข่าว ดังนี้

1. การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการข่าวกรองระดับพื้นที่และกลไกการสอบทานข้อมูลข้ามแหล่ง หน่วยปฏิบัติการในพื้นที่ควรปฏิรูประบบการรายงานข่าวกรองจากรูปแบบสายการบังคับบัญชาแนวดิ่ง (Hierarchical Reporting) มาเป็นการจัดตั้งสถาปัตยกรรมเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการข่าวกรองร่วมในระดับพื้นที่ เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากชุดปฏิบัติการแนวหน้า ตลอดจนข้อมูลทางเทคนิคเข้าไว้ในแพลตฟอร์มเดียว เพื่อให้กลไกทางยุทธศาสตร์สามารถประเมินภาพสถานการณ์ร่วมแบบเรียลไทม์ ทั้งนี้ การดำเนินงานในรูปแบบดังกล่าว จะต้องหลีกเลี่ยงการพึ่งพาข่าวกรองบุคคล (HUMINT) เพียงแหล่งเดียว เพื่อป้องกันอคติในเชิงการรับรู้ แต่ควรนำการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากข่าวกรองภาพถ่าย (IMINT) และข่าวกรองสัญญาณ (SIGINT) มาร่วมด้วย เพื่อให้เกิดบูรณาการของกลไกการสอบทานข้อมูลข้ามแหล่ง (Cross-check Validation) ซึ่งจะช่วยยกระดับความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของข้อมูลข่าวกรองก่อนกระบวนการตัดสินใจ

2. การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้เซนเซอร์อัจฉริยะ เพื่อขจัดข้อจำกัดทางยุทธวิธีอันเกิดจากอุปสรรคทางภูมิรัฐศาสตร์ กองกำลังต้องผลักดันยุทธศาสตร์การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมสมัยใหม่ โดยเร่งรัดการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบวิทยุโทรคมนาคมระบบดิจิทัลที่มีขีดความสามารถในการส่งผ่านสัญญาณแบบทอดประสาน (Relay Network) ควบคู่กับการนำเทคโนโลยีดาวเทียมวงโคจรต่ำ (LEO) เข้ามาสนับสนุนการสื่อสารในพื้นที่ทุรกันดาร สำหรับการบริหารจัดการช่องทางผ่านแดนธรรมชาตินั้น ควรนำเทคโนโลยีเซนเซอร์อัจฉริยะมาบูรณาการร่วมกับระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยมุ่งเน้นอัลกอริทึมที่สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างอัตลักษณ์ของมนุษย์และสัตว์ป่าได้อย่างแม่นยำ เพื่อลดสถิติการแจ้งเตือนผิดพลาด (False Alarms) และยกระดับประสิทธิภาพในการเฝ้าตรวจพื้นที่ชายแดนให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น

3. การบูรณาการยุทธวิธีอากาศยานไร้คนขับอย่างครบวงจรในมิติเชิงรุกและเชิงรับ กองกำลังต้องยกระดับหลักนิยมการปฏิบัติการด้านอากาศยานไร้คนขับแบบเต็มขีดความสามารถ

(Full-spectrum UAV Operations) ในมิติเชิงรับ ควรเร่งดำเนินการสถาปนาระบบต่อต้านอากาศยานไร้คนขับ (C-UAS) ซึ่งรวมถึงระบบรบกวนสัญญาณ (Jamming) ควบคู่กับเซนเซอร์ตรวจจับตามจุดศูนย์ดุลทางยุทธศาสตร์ (Center of Gravity) และฐานปฏิบัติการแนวหน้า ในมิติเชิงรุก ระดับนโยบายควรพิจารณากระจายอำนาจ (Decentralization) ให้แก่หน่วยปฏิบัติการทางยุทธวิธีสามารถอนุมัติการใช้งานโดรนขนาดเล็กในการลาดตระเวนทางอากาศได้โดยอิสระ เพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบทางยุทธวิธีในการหยั่งรู้สถานการณ์ (Situational Awareness) และลดความล่าช้าในสายการบังคับบัญชาเมื่อเผชิญสภาวะวิกฤต

4. การพัฒนาเครือข่ายข่าวกรองภาคประชาชนควบคู่กับการวิเคราะห์มิติทางมานุษยวิทยา โดยควรส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบข่าวกรองภาคประชาชน โดยการออกแบบของเครือข่าย “สายข่าวอาสาสมัคร” รูปแบบใหม่ ที่ได้รับการฝึกอบรมให้มีศักยภาพในการรวบรวมข้อมูลเชิงลึก ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และพลวัตที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้าน มากกว่าจำกัดขอบเขตเพียงมิติความมั่นคงทางทหารเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ องค์กรต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลด้านมานุษยวิทยาความมั่นคงและการจัดทำแผนที่ทางสังคม (Social Mapping) เพื่อสร้างความเข้าใจต่อบริบททางวัฒนธรรมและโครงสร้างอำนาจในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สามารถจำแนกผู้มีอิทธิพลออกจากประชาชนทั่วไปได้ เพื่อนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายและสร้างความร่วมมือกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติและการจัดการองค์ความรู้ด้านความมั่นคงดิจิทัล เพื่อให้การบริหารจัดการด้านความมั่นคงมีเอกภาพ ควรมุ่งเน้นการประสานสอดคล้องระหว่างนโยบายระดับชาติและการปฏิบัติระดับพื้นที่ ผ่านการกำหนดหลักนิยมในการปฏิบัติการร่วม (Joint Doctrine) ระหว่างเหล่าทัพและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจน โดยเฉพาะประเด็นการปฏิรูประเบียบว่าด้วยการรักษาความลับทางราชการเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแบ่งปันข้อมูล (Information Sharing) ข้ามหน่วยงาน นอกจากนี้ ควรริเริ่มการจัดตั้งระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ในรูปแบบคลังข้อมูลดิจิทัลที่รวบรวมกรณีศึกษาเชิงลึก (Case Studies) เกี่ยวกับรูปแบบการปะทะ หรือยุทธวิธีการลักลอบในอดีต เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับกระบวนการถอดบทเรียน (After Action Review: AAR) และบ่มเพาะประสบการณ์เชิงยุทธวิธีให้แก่กำลังพลรุ่นต่อไป

6. การปฏิรูปปฏิบัติการข่าวสารเชิงรุกและการสร้างภูมิคุ้มกันทางความมั่นคงดิจิทัล ท่ามกลางสภาวะแวดล้อมความมั่นคงที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ กองกำลังต้องปรับตัวโดยการยกระดับปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations: IO) ให้มีลักษณะเชิงรุกมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจัดตั้งชุดปฏิบัติการสารสนเทศเฉพาะกิจที่มีขีดความสามารถเทียบเท่าผู้ผลิตเนื้อหามืออาชีพ (Content Creators) เพื่อดำเนินกลยุทธ์การสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ในการชี้แจงข้อเท็จจริงและตอบโต้วาทกรรมของฝ่ายตรงข้ามได้อย่างทันท่วงที ป้องกันการขยายผลสู่สงครามจิตวิทยาระดับมวลชน ในขณะเดียวกัน ระดับผู้บังคับบัญชาต้องกำหนดมาตรการควบคุมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกำลังพล (Social Media Policy) อย่างรัดกุม เพื่อป้องกันการละเมิดหลักความปลอดภัยทางการปฏิบัติการ (OPSEC) ซึ่งอาจนำไปสู่การเผยแพร่ความลับทางราชการ ไม่ว่าจะเป็นด้านยุทโธปกรณ์ หรือที่ตั้งทางยุทธวิธีอันก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อประเทศได้

กองกำลังบูรพา และ กอ.รมน.ภาค 1 ส่วนแยก 1 (กกล.บูรพา)

กองกำลังบูรพา และ กอ.รมน.ภาค 1 ส่วนแยก 1 (กกล.บูรพา) ได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ/แนวทาง และยุทธศาสตร์ต่อการบูรณาการด้านการข่าว ดังนี้

1. การพัฒนาระบบข่าวกรองเพื่อรับมือภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เพื่อสกัดกั้นเครือข่ายอาชญากรรมไซเบอร์ แก๊งคอลเซ็นเตอร์ และกลุ่มทุนสีเทา โดยมุ่งเน้นการผสมผสานระหว่างข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ในระดับพื้นที่เข้ากับข่าวกรองจากแหล่งข้อมูลเปิด (OSINT) เพื่อติดตามร่องรอยทางดิจิทัลและวิเคราะห์เครือข่ายความเชื่อมโยงทางการเงิน ควบคู่ไปกับการเสนอโครงสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทหาร ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และฝ่ายปกครอง เพื่อรับมือกับอาชญากรรมที่ใช้พื้นที่ชายแดนเป็นฐานปฏิบัติการได้อย่างเบ็ดเสร็จ

2. สนับสนุนกลไกการประสานและแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อแก้ปัญหาการทำงานแบบแยกส่วน (Silos) เสนอให้มีสถาปัตยกรรมการแบ่งปันข้อมูล (Information Sharing Framework) ที่มีระเบียบและกฎหมายรองรับอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้หน่วยงานความมั่นคงต่าง ๆ สามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลเชิงลึกเข้าด้วยกันได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเพียงการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งจะช่วยลดข้อจำกัดด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมองค์กรและนำไปสู่การจัดทำภาพสถานการณ์ความมั่นคงร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3 การยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ สนับสนุนบทบาทของคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee: RBC) และส่วนท้องถิ่น (Township Border Committee: TBC) ให้ก้าวข้ามจากการเป็นเพียงกลไกการสื่อสารทางยุทธวิธี เพื่อระงับเหตุ ไปสู่การสร้างความไว้วางใจทางยุทธศาสตร์ (Strategic Trust) โดยเสนอโมเดลการแลกเปลี่ยนข่าวกรองเชิงรุกกับประเทศเพื่อนบ้านที่คำนึงถึงความซับซ้อนของโครงสร้างอำนาจและอิทธิพลของกลุ่มทุนข้ามชาติในพื้นที่ เพื่อให้การสกัดกั้นภัยคุกคามร่วมกันเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

4 การลดช่องว่างทางยุทธวิธีและการบริหารจัดการกำลังพลสายข่าว ปัจจุบันหน่วยปฏิบัติการด้านการข่าวยังคงเผชิญข้อจำกัดด้านจุดบอด (Blind Spots) ทางภูมิประเทศ ดังนั้น ควรสำรวจและสนับสนุนความต้องการเทคโนโลยีเฝ้าตรวจที่ทันสมัย เช่น กล้องตรวจจับความร้อน (Thermal Imaging) หรือเรดาร์เฝ้าตรวจภาคพื้นดิน เพื่อเสริมประสิทธิภาพการแจ้งเตือนล่วงหน้า (Early Warning) นอกจากนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาความขาดตอนในการรักษาเครือข่ายข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ควรแสวงหาแนวทางเพื่อลดการหมุนเวียนกำลังพลตามวงรอบของทางราชการ

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (กปช.จต.) หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี (ฉก.นย.จันทบุรี) และหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน (ฉก.ทพ.นย.) ค่ายเทวาพิทักษ์

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (กปช.จต.) หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี (ฉก.นย.จันทบุรี) และหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน (ฉก.ทพ.นย.) ค่ายเทวาพิทักษ์ ได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ/แนวทาง และยุทธศาสตร์ต่อการบูรณาการด้านการข่าว ดังนี้

1. การพัฒนาระบบตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเลและการอุดช่องโหว่ทางกายภาพ การยกระดับการตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness: MDA) เป็นความจำเป็นเร่งด่วนในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนเชิงทวิภาคทั้งทางบกและทางทะเล การอุดช่องโหว่ทางกายภาพและช่องว่างทางข่าวกรอง (Blind Spots) บริเวณพื้นที่หมู่เกาะที่คลื่นวิทยุถูกบดบัง หรือในกรณีที่เรือเป้าหมายจงใจปิดระบบติดตามตัว สามารถดำเนินการได้ผ่านการบูรณาการข้อมูลเชิงระบบ (Sensor Fusion) ซึ่งเป็นการผสาน

มิติทางเทคโนโลยีจากเรดาร์ตรวจการณ์ชายฝั่ง และระบบติดตามเรือ (VMS/AIS) เข้ากับมิติข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ผ่านเครือข่ายวิทยุมดดำของกลุ่มชาวประมงท้องถิ่น แนวทางดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างภาพสถานการณ์ที่ครอบคลุม และเพิ่มขีดความสามารถในการเฝ้าระวังภัยคุกคามข้ามชาติ ทั้งการลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมาย ยาเสพติด และการทำประมงผิดกฎหมาย (IUU Fishing) ได้อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น

2. การจัดตั้งสถาปัตยกรรมข้อมูลความมั่นคงส่วนกลางและระบบปฏิบัติการร่วม การพัฒนาระบบปฏิบัติการร่วมและสถาปัตยกรรมข้อมูลความมั่นคงส่วนกลาง ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขจัดอุปสรรคด้านมาตรฐานระบบสื่อสารที่แตกต่างกันและข้อจำกัดของระเบียบการรักษาความลับทางราชการ การจัดตั้งระบบคลาวด์ความมั่นคงร่วม (Joint Security Cloud) ที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการประมวลผลข้อมูลหลากมิติ จะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับศูนย์ปฏิบัติการร่วม (Joint Operations Center) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) การปรับปรุงโครงสร้างการแลกเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าว จะนำไปสู่การสร้างภาพตระหนักรู้ร่วมทางยุทธการจากสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (Common Operational Picture: COP) ที่เชื่อมโยงฐานข้อมูลข้ามหน่วยงานได้อย่างไร้รอยต่อ และลดการพึ่งพานายทหารติดต่อ (Liaison Officer) ให้เป็นเพียงกลไกสนับสนุนเชิงยุทธวิธีในยามวิกฤต

3. การสร้างภูมิคุ้มกันทางข้อมูลข่าวสารเพื่อรับมือภัยคุกคามแบบผสมผสาน (Hybrid Threats) การรับมือกับภัยคุกคามแบบผสมผสานมีความสำคัญอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวทางภูมิรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณเขตพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล (Overlapping Claims Area: OCA) การประยุกต์ใช้การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (Strategic Communication) และการปฏิบัติการกิจการพลเรือนเชิงรุก เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations) และข่าวลวงที่มุ่งบิดเบือนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อพิพาทชายแดน หรือการบริหารจัดการทรัพยากร การดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนเชิงข้อมูล (Information Environment) จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน ลดทอนความหวาดระแวงของภาคประชาชน และป้องกันมิให้ประเด็นเปราะบางลุกลามสู่ความขัดแย้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

4. การบริหารจัดการภัยคุกคามที่ข้ามมิติ การบริหารจัดการภัยคุกคามที่มีความคล่องตัวถือเป็นความท้าทายหลัก เนื่องจากลักษณะของภัยคุกคามในปัจจุบันมีความยืดหยุ่นและสามารถเปลี่ยนผ่านแนวเขตระหว่างพื้นที่ทางบกและทางทะเลได้อย่างรวดเร็ว การบูรณาการเครื่องมือตรวจการณ์และกำลังพลให้มีความสอดคล้องกันระหว่างมิติทางบกและทางน้ำจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การทบทวนและปรับปรุงระเบียบปฏิบัติร่วม (Joint Standard Operating Procedures) ระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทางทะเลและหน่วยบนฝั่ง จะช่วยอุดช่องโหว่ทางเขตอำนาจความรับผิดชอบ ส่งผลให้การติดตามเป้าหมายและการบังคับใช้กฎหมายมีความต่อเนื่อง ป้องกันมิให้เกิดสภาวะสูญญากาศทางความมั่นคงเมื่อผู้กระทำผิดเคลื่อนย้ายหลบหนีข้ามมิติพื้นที่

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เอกสารวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษา เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” โดยศึกษาสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าว วิเคราะห์ภารกิจและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออก จนนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางของการบูรณาการด้านข่าวกรอง เพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออกที่เหมาะสม ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 สามารถสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุป และอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย ประกอบด้วย (1) เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน (2) เพื่อวิเคราะห์ภารกิจและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (3) เพื่อเสนอแนวทางและยุทธศาสตร์การบูรณาการข่าวกรองที่เหมาะสมในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก โดยสามารถอธิบายได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบันมีความซับซ้อนและมีพลวัตการเปลี่ยนแปลงสูง โดยบริบทด้านความมั่นคงได้เปลี่ยนผ่านจากภัยคุกคามรูปแบบดั้งเดิมไปสู่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) และภัยคุกคามแบบผสมผสาน (Hybrid Threats) ดังนั้น ผู้วิจัยขอสรุปและอภิปรายผลผ่าน**กรอบแนวคิด STEEP-M** เพื่อแสดงถึงสภาวะแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการข่าวในมิติต่าง ๆ ดังนี้

มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social)

สภาวะแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) ภัยคุกคามจากการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations)** ปัจจุบันมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อแพร่กระจายข่าวปลอม (Fake News) เช่น การสร้างข่าวลือเรื่องการเคลื่อนกำลังรบประชิดชายแดน ซึ่งปัญหาดังกล่าวมุ่งสร้างความตื่นตระหนก หวาดระแวง และบั่นทอนความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ส่งผลให้หน่วยข่าวกรองต้องรับภาระหนักขึ้นในการคัดกรองข้อเท็จจริง และต้องปรับบทบาทสำหรับการเฝ้าระวังผลกระทบทางจิตวิทยาของมวลชนอย่างใกล้ชิด **(2) การย้ายถิ่นฐานและอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบใหม่** ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองได้แปรสภาพเป็นขบวนการค้ามนุษย์ เพื่อส่งต่อแรงงานต่างด้าวเข้าสู่พื้นที่กาสิโนและแก๊งคอลเซ็นเตอร์ การที่กลุ่มเป้าหมายแฝงตัวปะปนไปกับการเคลื่อนย้ายของมวลชน ส่งผลให้งานข่าวกรองเผชิญกับความยากลำบากในการติดตาม แยกแยะ และระบุตัวตนผู้กระทำผิด **(3) ผลกระทบจากการอพยพลี้ภัย** จากเหตุการณ์ความไม่สงบและความกดดันทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการอพยพหนีภัยจำนวนมาก ศูนย์พักพิงผู้อพยพจึงกลายเป็นพื้นที่เปราะบางที่ฝ่ายข่าวต้องเฝ้าระวังการแทรกซึมจากฝ่ายตรงข้าม นอกจากนี้ ในสภาวะวิกฤตยังทำให้แหล่งข่าวภาคประชาชนมีความเปราะบางสูง ทำให้ข้อมูลที่เจ้าหน้าได้รับอาจมีความคลาดเคลื่อน และ **(4) ข้อจำกัดการเข้าถึงประชาชนและการสร้างความไว้วางใจต่อเครือข่ายข่าวกรองบุคคล (HUMINT)** ในพื้นที่ชายแดนโครงสร้างสังคมมักยึดโยงกับระบบอุปถัมภ์ โดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้ควบคุมการรับรู้ข่าวสาร ทำให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงข้อมูลเชิงลึกได้ยาก การแก้ปัญหานี้จำเป็นต้องอาศัยการสร้างความไว้วางใจโดยตรงกับชาวบ้าน ผ่านการลงพื้นที่ทำงานด้านมวลชนและการพัฒนาชุมชน รวมถึงการสื่อสารด้วยภาษาถิ่น (เช่น ภาษาเขมรสูง ภาษาส่วย) เพื่อลดความหวาดระแวง นำไปสู่การสร้างแนวร่วมภาคประชาชน

มิติด้านเทคโนโลยี (Technological)

สภาวะแวดล้อมทางเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) ปัญหาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีของขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ** กลุ่มทุนสีเทาได้อาศัยช่องโหว่บริเวณแนวชายแดน ลักลอบเชื่อมต่อโครงสร้างพื้นฐานจากฝั่งไทยทั้งกระแสไฟฟ้าและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อนำไปใช้เป็นฐานปฏิบัติการของแก๊งคอลเซ็นเตอร์และเครือข่ายหลอกลวง สภาพปัญหาดังกล่าวบีบบังคับให้หน่วยงานความมั่นคง

ไม่สามารถทำงานตามลำพังได้ แต่ต้องเร่งบูรณาการร่วมกับหน่วยงานพลเรือน (เช่น กสทช.) เพื่อตัดวงจรและแกะรอยทางดิจิทัลแบบ Real-time ให้ทันต่อเหตุการณ์ **(2) ภัยคุกคามจากการยกระดับเทคโนโลยีทางการทหารของฝ่ายตรงข้าม** รูปแบบของภัยคุกคามได้ก้าวข้ามจากการใช้อาวุธตามแบบไปสู่อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงและมีระยะยิงไกลขึ้น เช่น ระบบจรวดหลายลำกล้อง (BM-21) และโดรนสังหาร โดยพัฒนาการทางยุทโธปกรณ์เหล่านี้ส่งผลให้ระยะเวลาในการแจ้งเตือนภัยสั้นลงอย่างมาก ซึ่งสร้างแรงกดดันให้ระบบข่าวกรองของไทยต้องยกระดับความเร็วในการประเมินสถานการณ์และการปรับยุทธวิธี **(3) ข้อจำกัดในการนำข่าวกรองเชิงเทคนิค (TECHINT) ให้เป็นพยานหลักฐาน** ในการทลายเครือข่ายอาชญากรรม การพึ่งพาเพียงพยานบุคคลนั้นไม่เพียงพออีกต่อไป เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องสืบสวนผ่านร่องรอยทางไซเบอร์ และฐานข้อมูลดิจิทัล แต่ปัญหาและอุปสรรคสำคัญคือข้อจำกัดในการวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลเชิงเทคนิคเหล่านี้ให้กลายเป็น “พยานหลักฐาน” ที่มีความน่าเชื่อถือ รัดกุม และมีน้ำหนักเพียงพอที่จะใช้ดำเนินคดีในชั้นศาลได้ และ **(4) การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อสร้างภาพสถานการณ์ร่วม (Common Operational Picture)** สภาพพื้นที่ชายแดนที่มีความซับซ้อนก่อให้เกิด “พื้นที่ตาบอด” จำนวนมากที่กำลังพลไม่สามารถเข้าถึงได้ การเฝ้าตรวจจึงจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีขั้นสูงมาอุดช่องโหว่ เช่น อากาศยานไร้คนขับ (UAV) ภาพถ่ายดาวเทียม (IMINT) เซนเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหว ตลอดจนการเชื่อมโยงระบบเรดาร์ชายฝั่งกับกล้องตรวจการณ์ความร้อน เพื่อให้ศูนย์ปฏิบัติการสามารถมองเห็นภาพรวมของปัญหาทั้งในมิติทางบกและทางทะเลได้อย่างครบถ้วน

มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

สภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) ปัญหาการขยายตัวของเศรษฐกิจสีเทาจากการลงทุนข้ามชาติ** นโยบายการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค (เช่น โครงการ BRI ของจีน) ได้กระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของเขตเศรษฐกิจพิเศษและอุตสาหกรรมกาสิโนในประเทศเพื่อนบ้านอย่างก้าวกระโดด พื้นที่เหล่านี้ได้กลายสภาพเป็นศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจสีเทา แหล่งฟอกเงิน และฐานปฏิบัติการของเครือข่ายหลอกลวงออนไลน์ ซึ่งสร้างผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างมหาศาลบริเว105ณแนวชายแดน **(2) การหยุดชะงักของระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ส่งผลักดันให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการทำผิดกฎหมาย** การใช้มาตรการความมั่นคงของรัฐ เช่น

การปิดจุดผ่านแดนเพื่อสกัดกั้นภัยคุกคาม ได้ส่งผลกระทบทำให้ระบบเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นหยุดชะงัก เมื่อปากท้องของประชาชนได้รับความเดือดร้อน ความเครียดและแรงกดดันในการดำรงชีพ จึงกลายมาเป็นผลักดันให้ชาวบ้านบางส่วนจำยอมต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับขบวนการผิดกฎหมาย เช่น การรับจ้างขนสินค้าเถื่อนหรือเป็นผู้นำพาแรงงานต่างด้าวเพื่อหาเงินมาชดเชยรายได้ที่สูญเสียไป **(3) การสูญเสียทางทรัพย์สิน (โดยเฉพาะการเกษตร) บั่นทอนความร่วมมือของภาคประชาชน** จากเหตุการณ์การปะทะตามแนวชายแดนได้สร้างความเสียหายโดยตรงต่อพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรและปศุสัตว์ที่ล้มตาย ความสูญเสียทางเครื่องมือทำกินเหล่านี้ นอกจากจะสร้างแรงกดดันที่ทำให้การฟื้นฟูเสถียรภาพในพื้นที่เป็นไปได้ยากแล้ว ยังส่งผลกระทบเชิงลบต่อความรู้สึกของประชาชน ซึ่งอาจบั่นทอนความเต็มใจในการให้ความร่วมมือหรือการแจ้งเบาะแสข่าวสารแก่ภาครัฐ และ **(4) ความซับซ้อนของเครือข่ายธุรกิจสีเทา** ขบวนการอาชญากรรมมักฉวยโอกาสจากสภาพภูมิประเทศที่ซับซ้อนในการดำเนินธุรกิจผิดกฎหมายอย่างครบวงจร ทั้งยาเสพติด อาวุธสงคราม และสินค้าหนีภาษี โดยอาศัยเส้นทางลำเลียงทั้งทางบกและทางน้ำ ซึ่งเม็ดเงินมหาศาลจากธุรกิจเหล่านี้กลายเป็น “ท่อน้ำเลี้ยง” สำคัญที่หล่อเลี้ยงกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ การที่หน่วยงานความมั่นคงจะเข้าไปสกัดกั้นหรือหาข่าวทลายเครือข่ายจึงทำได้ยาก เนื่องจากองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้มีความสลับซับซ้อน และมักมีผู้มีอิทธิพลทั้งในและนอกพื้นที่คอยให้ความคุ้มครองอยู่เบื้องหลัง

มิติด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (Environmental)

สภาวะแวดล้อมทางทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์** สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ประกอบด้วยแนวเทือกเขา ป่าทึบ และร่องน้ำ ก่อให้เกิด “พื้นที่บอด” ทางสัญญาณวิทยุและเรดาร์ ช่องทางธรรมชาติที่มีอยู่เป็นจำนวนมากตลอดแนวชายแดน ซึ่งเอื้อให้ขบวนการอาชญากรรมใช้ในการซ่อนพรางและหลบหลีกการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ **(2) โครงสร้างพื้นฐานของรัฐที่แปรสภาพเป็นเส้นทางหลบหลีกการเฝ้าตรวจ** ถนนยุทธศาสตร์ เส้นทางขนส่ง และเส้นทางการเกษตรที่รัฐบาลสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน กลับถูกกลุ่มอาชญากรนำมาใช้เป็นเส้นทางคมนาคมเพื่อร่นระยะเวลาในการลำเลียงสิ่งผิดกฎหมายเข้าสู่พื้นที่ชั้นในของประเทศ **(3) อันตรายจากทุ่นระเบิดตกค้าง** พื้นที่ชายแดนหลายแห่งยังคงเผชิญกับอันตรายจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นอุปสรรคสำคัญที่จำกัดเสรีภาพ

ในการเคลื่อนกำลังและลาดตระเวนของทหาร แต่ยังกีดกันประชาชนจากการเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกิน และ **(4) การลักลอบใช้พื้นที่ป่าเป็นฐานสนับสนุนเครือข่ายอาชญากรรม** พื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตป่าสงวนตามแนวชายแดน (เช่น เทือกเขาบรรทัด) ไม่เพียงแต่เป็นเป้าหมายของการลักลอบตัดไม้หวงห้ามมูลค่าสูง (เช่น ไม้พะยูง ไม้กฤษณา) แต่ยังถูกใช้เป็นจุดพักคอยและเชื่อมโยงกับเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ

มิติด้านการเมือง (Political)

สภาวะแวดล้อมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) ความอ่อนไหวทางการเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน** จากการเมืองประเทศเพื่อนบ้านและภูมิรัฐศาสตร์ การรวมศูนย์อำนาจทางการเมือง การแข่งขันของกลุ่มอำนาจท้องถิ่นในประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ มักส่งผลกระทบข้ามพรมแดนมายังประเทศไทยในรูปแบบของการอพยพหนีภัยและการแผ่ขยายอิทธิพลของกลุ่มอิทธิพลข้ามชาติ **(2) ความคลุมเครือของพื้นที่ทับซ้อน** ปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อน (Overlapping Claims Area : OCA) ความคลุมเครือของเส้นเขตแดนทั้งในบริเวณสันปันน้ำทางบกและรอยต่อทางทะเลเป็นประเด็นทางการทูตที่ละเอียดอ่อน การปฏิบัติการทางทหารจึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังภายใต้กลไกคณะกรรมการชายแดน (RBC) เพื่อป้องกันไม่ให้การรักษาสิทธิลุกลามกลายเป็นชนวนเหตุความขัดแย้งระหว่างประเทศ **(3) ความท้าทายด้านกลไกทางกฎหมายและอำนาจบริหารจัดการ** การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานความมั่นคง ต่างเผชิญกับข้อจำกัดด้านเขตอำนาจศาลในพื้นที่ทับซ้อน และการมีหน่วยงานความมั่นคงจำนวนมากในพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาแหล่งข่าวซ้ำซ้อนและการแย่งชิงผลงาน (KPI) ระหว่างกันได้ และ **(4) การใช้มวลชนเป็นเครื่องมือทางการเมืองทำให้การแยกแยะเป้าหมายทำได้ยาก** ฝ่ายตรงข้ามมีเจตนารมณ์ยกระดับการโจมตีจากเป้าหมายทางทหารไปสู่เป้าหมายพลเรือนอย่างจงใจ (เช่น โรงพยาบาล วัด บ้านเรือน) รวมไปถึงการใช้ประชาชนเป็นโล่กำบังทางการเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ที่ต้องการสร้างความหวาดกลัวและใช้มวลชนเป็นเครื่องมือกดดันรัฐบาลไทย

มิติด้านการทหาร (Military)

สภาวะแวดล้อมทางทหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการข่าวมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ **(1) การเปลี่ยนผ่านสู่ภัยคุกคามในพื้นที่สีเทา (Gray Zone)** ภัยคุกคามด้านอธิปไตยในปัจจุบันไม่ได้มาในรูปแบบการยกกำลังเข้าปะทะอย่างเปิดเผย แต่แฝงมากับการลักลอบ

ก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำ การขยายอิทธิพลทีละน้อย และการใช้มวลชนเป็นโล่กำบังทางการเมืองเพื่อตั้งฐานปฏิบัติการประชิดชายแดน **(2) การสะสมกำลังและเสริมสร้างแสนยานุภาพของฝ่ายตรงข้าม** แม้สถานการณ์ภายนอกจะดูผ่อนคลาย แต่ประเทศเพื่อนบ้านยังคงเดินหน้าแผนพัฒนากองทัพระยะยาวอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดหายุทโธปกรณ์สมัยใหม่และการซ้อมรบร่วมกับประเทศมหาอำนาจ ทำให้จำเป็นต้องดำเนินมาตรการเฝ้าตรวจเชิงรุกเพื่อประเมินขีดความสามารถและติดตามการวางกำลังของฝ่ายตรงข้ามอย่างใกล้ชิด **(3) ความรุนแรงของการปะทะ** ในสภาวะสงครามตามแบบ (Conventional Warfare) ที่มีการใช้อาวุธหนัก ความอยู่รอดของกำลังพลขึ้นอยู่กับการประเมินขีดความสามารถของฝ่ายตรงข้าม และการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำของระบบข่าวกรองสำหรับการตรวจจับ การชี้เป้าหมาย และการประเมินความเสียหายจากการรบ (BDA) แบบ Real-time และ **(4) การประสานข่าวกรองสู่การปฏิบัติการร่วม (Joint Operations)** สภาพแวดล้อมที่ภัยคุกคามทางทหารผสมผสานกับอาชญากรรม ส่งผลให้หน่วยปฏิบัติการในพื้นที่แนวหน้า (เช่น ตชด. หรือ ทหารพราน) ต้องรับบทเป็น “ข้อต่อ” สำคัญที่เชื่อมโยงการทำงาน ในการประสานยุทธวิธีทางการทหาร ข้อกฎหมายและข้อบังคับของตำรวจ และการบริหารของฝ่ายพลเรือน เพื่อช่วยให้สามารถร่วมมือกันในการป้องกันและปราบปรามภัยคุกคามได้อย่างเบ็ดเสร็จและเด็ดขาด

อย่างไรก็ตาม การอธิบายถึงสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน ตาม STEEP-M ในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกนั้น มีความความสอดคล้องกับแนวคิดสำนักโคเปนเฮเกน (Copenhagen School) ของ Barry Buzan และคณะ ที่ได้ขยายกรอบความมั่นคงออกเป็น 5 มิติ (การทหาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม) ได้อธิบายไว้ว่า ภัยคุกคามในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการทหารตามทฤษฎีความมั่นคงรูปแบบเดิม (Traditional Security) แต่ได้ผนวกรวมกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security) ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากการเปลี่ยนผ่านสู่ภัยคุกคามข้ามชาติ เช่น แก๊งคอลเซ็นเตอร์ และเครือข่ายธุรกิจสีเทา และมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความมั่นคงเชิงภูมิภาค (Regional Security Complex Theory: RSCT) และแนวคิดการจัดการความเสี่ยงข้ามพรมแดน (Transboundary Risk Management) ของ Nils Gilman ที่ระบุว่าภัยคุกคามเหล่านี้ขับเคลื่อนโดยตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-State Actors) และสามารถก้าวข้ามพรมแดนได้อย่างเสรี ทำให้เส้นแบ่งระหว่าง “ความมั่นคงภายใน” และ “ความมั่นคงภายนอก”

พังทลายลง นอกจากนี้ พฤติกรรมการใช้พื้นที่ทับซ้อนและช่องโหว่ทางภูมิศาสตร์ตลอดแนวชายแดน ยังมีความสอดคล้องกับวรรณกรรมของ Peter Andreas (2000) เรื่อง Border Games ที่ชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนของพื้นที่ชายแดนยุคโลกาภิวัตน์ บริบทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 2 และกองกำลังสุรนารี ที่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามแบบผสมผสาน ทั้งความตึงเครียดด้านอธิปไตยและการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติ ทำให้การรักษาความมั่นคงชายแดนจำเป็นต้องพึ่งพาการบูรณาการพลังอำนาจแห่งชาติในทุกมิติ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ภารกิจและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แม้ว่าปัจจุบันจะมีการบูรณาการขีดความสามารถระหว่างหน่วยงานทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี แต่ว่าในทางปฏิบัติยังคงมีข้อจำกัดและอุปสรรคเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการประเมินสถานการณ์และการตอบสนองต่อวิกฤตการณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอวิเคราะห์และอธิบายถึงภารกิจและข้อจำกัดผ่านกรอบการวิเคราะห์**ด้านกำลังพล ด้านกระบวนการ ด้านเทคโนโลยี และด้านกฎหมาย** ดังนี้

ด้านกำลังพล (People)

1. ด้านทักษะเชิงลึกและขีดความสามารถเฉพาะทาง บุคลากรด้านการข่าวยังเผชิญความท้าทายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก (Deep Analysis) โดยเฉพาะการสังเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว และการวิเคราะห์ภาพถ่ายดาวเทียม นอกจากนี้ ข้อจำกัดด้านทักษะภาษาต่างประเทศยังเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงวิทยาการสมัยใหม่ ส่งผลให้การประเมินขีดความสามารถและเจตนารมณ์ของฝ่ายตรงข้ามต้องพึ่งพาทักษะส่วนบุคคลเป็นหลัก ยิ่งไปกว่านั้น การรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรมทางเทคโนโลยี (แก๊งคอลเซ็นเตอร์) และสงครามไซเบอร์ ส่งผลให้นักวิเคราะห์ที่มีความเชี่ยวชาญจึงมีความสำคัญยิ่ง

2. สภาวะข้อมูลสารสนเทศจำนวนมาก กับความเหนื่อยล้าทางการวิเคราะห์ สืบเนื่องจากความขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ประกอบกับพลวัตของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้มีข้อมูลดิบ (Raw Data) หลั่งไหลเข้าสู่ระบบอย่างมหาศาล

ตลอดเวลา ทั้งจากข่าวกรองเปิดเผย (OSINT) ภาพถ่ายทางอากาศยานไร้คนขับ และรายงานจากเครือข่ายภาคพื้นดิน สภาวะดังกล่าวทำให้บุคลากรข่าวกรองต้องเผชิญกับภาระงานล้นเกิน (Cognitive Overload) ในการคัดกรองและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล เมื่อนักวิเคราะห์ต้องปฏิบัติงานภายใต้ความกดดันของเวลาและปริมาณข้อมูลที่เกินขีดความสามารถในการประมวลผลของมนุษย์ จึงส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้า ซึ่งอาจนำไปสู่อคติทางการวิเคราะห์ (Analytical Bias) ความคลาดเคลื่อนในการประเมินเจตนารมณ์ของฝ่ายตรงข้าม และทำให้การรายงานข่าวกรองเชิงยุทธการล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น

3. ความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน/ข้อจำกัดของงานข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ข่าวกรองทางด้านบุคคลถือเป็นหัวใจสำคัญของการหยั่งรู้สถานการณ์ในพื้นที่ทางลึก ขณะที่การสร้างเครือข่ายข่าวกรองทางบุคคลและความไว้วางใจจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลายาวนานถึง 5-10 ปี นอกจากนี้ ข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ระบบการหมุนเวียน หรือสับเปลี่ยนกำลังพลตามวงรอบ ซึ่งทำให้การสะสมองค์ความรู้ความเข้าใจในบริบทพื้นที่ และความสัมพันธ์กับเครือข่ายประชาชนขาดความต่อเนื่อง ส่งผลให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับฝ่ายตรงข้ามมักไม่สมบูรณ์ และไม่อาจตอบสนองต่อภารกิจอย่างเร่งด่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การบูรณาการเครือข่ายภาคประชาชน แม้หน่วยงานจะมีการใช้กลไกมวลชนสัมพันธ์ เช่น ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ผู้นำชุมชน และครูในพื้นที่เพื่อเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง (Local Situational Awareness) แต่การทำงานยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานความร่วมมือส่วนบุคคล ทั้งนี้ หากขาดการฝึกอบรมเชิงลึกและ อาจทำให้ศักยภาพของภาคประชาชนไม่สามารถถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ จึงนำไปสู่การขาดกระบวนการจัดการความรู้และถ่ายทอดบทเรียน (Lessons Learned) จากการปฏิบัติการจริง

5. ขีดความสามารถด้านข่าวกรองทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Intelligence: SOCINT) การปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนที่มีความซับซ้อนของกลุ่มชาติพันธุ์ แรงงานข้ามชาติ และเครือข่ายเศรษฐกิจท้องถิ่น (ทั้งถูกและผิดกฎหมาย) กำลังพลส่วนใหญ่ยังคงคุ้นเคยกับการประเมินภัยคุกคามทางทหารแบบดั้งเดิม แต่ขาดแคลนความเข้าใจเชิงลึกในมิติทางสังคมวิทยา มนุษยวิทยา และโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ฝั่งตรงข้าม การขาดองค์ความรู้เชิงพฤติกรรมศาสตร์นี้ ทำให้การวิเคราะห์เครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ (เช่น แก๊งคอลเซ็นเตอร์ หรือเครือข่ายยาเสพติด)

ขาดความเชี่ยวชาญ และไม่สามารถพยากรณ์พฤติกรรม หรือแนวโน้มการเคลื่อนไหวของภัยคุกคามล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ

ด้านกระบวนการ (Process)

1. การจัดการข้อมูลแบบแยกส่วนและการจัดทำภาพสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (Common Operational Picture : COP) แม้มีความพยายามจัดตั้งศูนย์บูรณาการข่าวกรองร่วม (Fusion Center) แต่การดำเนินการดังกล่าว ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นซึ่งทำให้การปฏิบัติการด้านการข่าวในปัจจุบัน ยังคงพบอุปสรรคจากการปฏิบัติงานที่แยกส่วนตามภารกิจและหน้าที่เฉพาะ (Siloed Operations) ขาดกลไกกลางที่มีประสิทธิภาพในการรวบรวม สังเคราะห์ และกระจายข่าวอย่างเป็นเอกภาพ ทำให้ข้อมูลข่าวสารจำนวนมากจากหลากหลายแหล่งขาดกระบวนการคัดกรองอย่างเป็นระบบ โดยการไม่มีฐานข้อมูลกลางนี้ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อน ล่าช้า และอาจนำไปสู่การประเมินสถานการณ์ที่ผิดพลาด ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างภาพสถานการณ์ปฏิบัติการร่วมทางดิจิทัล (COP) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในภาวะวิกฤต

2. ช่องว่างระหว่างยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี กระบวนการวางแผนปฏิบัติการในระดับยุทธการและยุทธวิธี มักขาดความเชื่อมโยงกับข่าวกรองระดับยุทธศาสตร์ เช่น นโยบายความมั่นคง เป้าหมายทางการเมือง หรือการสนับสนุนจากต่างประเทศของฝ่ายตรงข้าม ทั้งนี้ การขาดระบบเชื่อมโยงข้อมูลแบบองค์รวม ทำให้การประเมินเจตนารมณ์ถูกจำกัดอยู่เพียงกรอบของพื้นที่ปฏิบัติการระดับล่าง ทำให้มีข้อจำกัดต่อการวางแผนระยะยาว

3. การปรับตัวทางยุทธวิธีต่อภัยคุกคามแบบอสมมาตร กระบวนการปฏิบัติงานด้านการข่าวเผชิญความท้าทายเมื่อฝ่ายตรงข้ามปรับเปลี่ยนยุทธวิธีมาใช้รูปแบบการรบที่โฉบฉวย (Hit-and-Run) และกระจายการซ่อนพรางยุทโธปกรณ์ไว้ในเขตชุมชน ทำให้การเฝ้าระวังและการประเมินขีดความสามารถมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น หน่วยปฏิบัติต้องเผชิญกับข้อจำกัดในการปรับแนวคิดทางยุทธวิธีที่ต้องผสมผสานระหว่างการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ควบคู่ไปกับการรักษารูปแบบการรบแบบดั้งเดิมในการควบคุมพื้นที่

4. คอขวด (Bottleneck) ในวงรอบข่าวกรองและการขาดมาตรฐานการปฏิบัติงานร่วม แม้การรวบรวมข่าวสาร (Collection) จากหน่วยงานต่าง ๆ จะกระทำได้อย่างกว้างขวาง แต่กระบวนการ “การดำเนินกรรมวิธี (Processing)” และ “การกระจายและการใช้ประโยชน์ (Dissemination and Use)” กลับกลายเป็นคอขวดที่สำคัญ

ทั้งนี้สาเหตุหลักมาจากการขาดระเบียบปฏิบัติประจำร่วม (Joint Standard Operating Procedures: Joint SOPs) ที่ชัดเจนระหว่างหน่วยทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครอง เมื่อแต่ละหน่วยงานมีกระบวนทัศน์และวงรอบการรายงานข่าว (Reporting Cycle) ที่แตกต่างกัน ข้อมูลดิบที่มีศักยภาพจึงไม่ถูกแปลงสภาพให้เป็น “ข่าวกรองที่นำไปใช้ปฏิบัติการได้จริง (Actionable Intelligence)” อย่างทันเวลา การขาดกระบวนการบูรณาการในพื้นที่ปฏิบัติการ (Tactical Fusion) ทำให้เมื่อเกิดเหตุวิกฤต หน่วยปฏิบัติต้องรอคอยการอนุมัติ หรือการตีความจากส่วนกลาง ซึ่งสวนทางกับยุทธวิธีที่โฉบฉวยของฝ่ายตรงข้าม

ด้านเทคโนโลยี (Technology)

1.โครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและการขาดมาตรฐานในการปฏิบัติการร่วมกัน (Interoperability) การปฏิบัติงานในพื้นที่ภูมิประเทศกว้างขวาง ป่าเขา และห่างไกล ทำให้ระบบการสื่อสารมีข้อจำกัด ซึ่งหากเกิดความขัดข้องหรือถูกรบกวนสัญญาณ จะทำให้เครือข่ายการประสานงานขาดความต่อเนื่อง นอกจากนี้ หน่วยงานด้านความมั่นคงหลายสังกัดยังคงใช้ระบบติดต่อสื่อสารที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ขาดแพลตฟอร์มดิจิทัลและระบบเครือข่ายข้อมูลแบบบูรณาการ (Network Centric) ส่งผลให้การแลกเปลี่ยนข่าวกรองแบบเรียลไทม์ (Real-Time) ทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

2. ความเสียเปรียบด้านเทคโนโลยีเฝ้าตรวจทางอากาศและไซเบอร์ ฝ่ายตรงข้ามมีการพัฒนาขีดความสามารถของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ทั้งในด้านระยะปฏิบัติการและความสามารถในการส่งข้อมูลแบบเรียลไทม์ ในขณะที่ฝ่ายเราเผชิญปัญหาขาดแคลนเทคโนโลยีระบบตรวจจับและป้องกันโดรน (Anti-Drone) รวมถึงเครื่องมือสนับสนุนด้านสงครามอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ การใช้เรดาร์ระบุพิกัดเป้าหมายระยะไกลยังมีค่าความคลาดเคลื่อนสูงเมื่อเผชิญสภาพอากาศและภูมิประเทศที่เป็นสิ่งกีดขวาง ยิ่งไปกว่านั้น หน่วยงานยังขาดขีดความสามารถเชิงรุกทางไซเบอร์ในการแสวงหาข้อมูลจากระบบสารสนเทศของฝ่ายตรงข้าม ทำให้การแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) ยังคงมีความล่าช้า

3. ข้อจำกัดด้านเครื่องมือวิเคราะห์เชิงพื้นที่ และระบบอัตลักษณ์บุคคล หน่วยปฏิบัติการในระดับพื้นที่เผชิญข้อจำกัดด้านเครื่องมือวิเคราะห์ภาพถ่ายดาวเทียมและฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ รวมถึงการขาดแคลนระบบตรวจสอบเอกสารอัตลักษณ์ชีวมิติ (Biometric Identification) และฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรแบบเชื่อมโยง ทำให้การตรวจสอบสัญชาติ

ควบคุมแรงงานต่างชาติ และคัดกรองบุคคลต้องสงสัยตามแนวชายแดน ขาดความแม่นยำและมีความล่าช้า

4. ความเชื่อมต่อ/เชื่อมโยงของระบบเทคโนโลยีแบบเก่าและแบบใหม่ ความพยายามในการนำเทคโนโลยีเฝ้าตรวจสมัยใหม่เข้ามาใช้ มักประสบปัญหาความไม่เข้ากัน (Incompatibility) กับระบบปฏิบัติการหรือโครงสร้างพื้นฐานเดิม (Legacy Systems) ที่หน่วยงานใช้งานอยู่ การเชื่อมต่อระบบใหม่เข้ากับสถาปัตยกรรมสารสนเทศแบบเก่านั้น ไม่เพียงแต่ทำให้การประมวลผลข้อมูลไม่สมบูรณ์ แต่ยังสร้างช่องโหว่ด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cybersecurity Vulnerabilities) ยิ่งไปกว่านั้น ในพื้นที่ห่างไกลที่หน่วยปฏิบัติต้องพึ่งพาโครงข่ายโทรคมนาคมสาธารณะหรือช่องทางสื่อสารเชิงพาณิชย์ในการส่งผ่านข้อมูลข่าวกรอง ย่อมเพิ่มความเสี่ยงอย่างมากต่อการถูกดักรับสัญญาณ (Interception) การรบกวนสัญญาณ (Jamming) หรือการเจาะระบบจากฝ่ายตรงข้ามที่มีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีที่เหนือกว่า ซึ่งอาจนำไปสู่การรั่วไหลของความลับทางยุทธการได้

ด้านกฎหมาย และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ (Law and other Factors)

1. ระเบียบการรักษาความปลอดภัยและข้อจำกัดทางอธิปไตย การกำหนดชั้นความลับในการเข้าถึงข้อมูลตามหลักความจำเป็นต้องรู้ (Need-to-know principle) แม้จะเป็นเพียงเพื่อป้องกันข้อมูลรั่วไหล แต่ในทางปฏิบัติกลับกลายเป็นอุปสรรคที่ลดทอนความคล่องตัวในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข้ามหน่วยงาน นอกจากนี้ การรวบรวมข่าวสารเชิงลึกข้ามพรมแดน ยังถูกจำกัดด้วยระเบียบกฎหมายระหว่างประเทศ ข้อตกลงชายแดน และหลักการเคารพอธิปไตย ซึ่งห้ามการใช้เครื่องมือลาดตระเวนหรือโดรนล้ำเขตแดน ทำให้การติดตามภัยคุกคามทางยุทธวิธีของฝ่ายตรงข้ามต้องกระทำในขอบเขตที่จำกัด

2. สุญญากาศทางกฎหมายในการกำกับดูแลโดรนและพื้นที่ไซเบอร์ ปัจจุบันยังขาดกรอบกฎหมายที่รัดกุมในการกำกับดูแลการใช้อากาศยานไร้คนขับในพื้นที่ความมั่นคง เช่น การกำหนดพื้นที่ห้ามบิน (No-Fly Zone) ทำให้การตอบสนองต่อโดรนต้องสงสัยเป็นไปอย่างจำกัด ในขณะเดียวกัน การขาดอำนาจทางกฎหมายในการควบคุมสื่อสังคมออนไลน์ทำให้หน่วยข่าวเผชิญความท้าทายจากปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (IO) ข้อมูลบิดเบือน และข่าวลวงที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำลายความเชื่อมั่นของรัฐอย่างรุนแรง

3. การจัดการข้อมูลเปิดเผย (OPSEC) และสื่อมวลชน การเข้าถึงพื้นที่ปฏิบัติการของสื่อมวลชน อินฟลูเอนเซอร์ หรือประชาชนทั่วไป ผ่านการถ่ายทอดสดหรือเผยแพร่

ภาพถ่ายบนสื่อสังคมออนไลน์โดยขาดการตรวจสอบคัดกรอง ได้ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการรั่วไหลของข้อมูลเชิงยุทธวิธี แผนการปฏิบัติ และที่ตั้งกำลังพล ซึ่งฝ่ายตรงข้ามสามารถเก็บรวบรวมและนำไปวิเคราะห์เป็นข่าวกรองเปิดเผย (OSINT) ได้

4. ข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชน พื้นที่ปฏิบัติการหลายแห่งมีลักษณะภูมิประเทศซับซ้อน ทุรกันดาร และครอบคลุมทั้งทางบก ทางทะเล และป่าเขา ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเฝ้าตรวจ ยิ่งไปกว่านั้น พื้นที่ยุทธศาสตร์บางแห่งทับซ้อนกับเขตอุทยานแห่งชาติและเขตมรดกโลก ส่งผลให้การติดตั้งเทคโนโลยีเฝ้าตรวจทางทหารต้องเผชิญกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด ทำให้เกิดความล่าช้า นอกจากนี้ การที่ฝ่ายตรงข้ามซ่อนพรางตัวอยู่ในเขตชุมชน ยังเป็นข้อจำกัดของฝ่ายเราในการตอบโต้ทางยุทธวิธี เนื่องจากต้องคำนึงถึงข้อจำกัดทางกฎหมายและกฎการปะทะ (ROE) ที่เกี่ยวเนื่องกับสิทธิมนุษยชนและความปลอดภัยของพลเรือนเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ จากสภาพปัญหาและข้อจำกัดด้านกระบวนการที่ค้นพบ เช่น ปัญหาคอขวดในวงรอบข่าวกรอง (Intelligence Cycle) และการจัดการข้อมูลแบบแยกส่วน (Siloed Operations) มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Arthur Hulnick ที่วิจารณ์ว่าวัฏจักรข่าวกรองแบบเส้นตรง (Linear) ไม่ตอบสนองต่อพลวัตภัยคุกคามยุคใหม่ และต้องการการวิเคราะห์โดยมีเป้าหมายเป็นศูนย์กลาง (Target-Centric Approach) นอกจากนี้ วัฒนธรรมองค์กรที่ยึดติดกับหลักการ “ความจำเป็นต้องรู้” (Need to Know) จนส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการแลกเปลี่ยนข้อมูลนั้น มีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับข้อค้นพบในรายงานคณะกรรมการ 9/11 (9/11 Commission Report, 2004) และแนวคิดของ Loch K. Johnson ที่ระบุว่า “ความล้มเหลวในการแบ่งปันข้อมูล” และวัฒนธรรมการปกป้องข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดในการบูรณาการข่าวกรอง ในด้านขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและกำลังพล รวมถึง ข้อจำกัดในการผลิตข่าวกรองจากแหล่งเปิด (OSINT) และการขาดแคลนระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของธราเทพ ไชยกาญจน์ (2564) และ กนกวรรณ อุตเมืองเพีย (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่า ระบบงานข่าวกรองไทยยังขาดโครงสร้างรองรับ OSINT และระบบฐานข้อมูลกลางที่สมบูรณ์ ทำให้เกิดช่องว่าง (Intelligence Gap) ระหว่างระดับยุทธศาสตร์ที่ต้องการวิสัยทัศน์ในภาพรวม กับระดับยุทธวิธีที่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามแบบอสมมาตร ซึ่งสอดคล้องกับวรรณกรรมของ Mark M. Lowenthal (2019) ที่กล่าวถึงความท้าทายในการปิดช่องว่างทางข่าวกรองระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้งาน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางและยุทธศาสตร์การบูรณาการข่าวกรองที่เหมาะสมในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ภัยคุกคามตามแนวชายแดนด้านตะวันออกที่ทวีความซับซ้อนและพัฒนารูปแบบสู่ภัยคุกคามแบบผสมผสาน (Hybrid Threats) การรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยการหลอมรวมขีดความสามารถด้านการข่าวจากทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน ดังนั้น จากการลงพื้นที่ปฏิบัติการและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวทางในการบูรณาการงานด้านข่าวกรองที่เหมาะสม เพื่อสร้างความพร้อมในการเผชิญเหตุและรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าว โดยแบ่งการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างออกเป็น 3 ระดับหลัก ได้แก่ **ระดับยุทธศาสตร์ ระดับยุทธการ และระดับยุทธวิธี ตลอดจนข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม** เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาระบบข่าวกรองที่ครอบคลุมและสามารถนำไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ข้อเสนอแนะระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Level)

1. การปฏิรูปสถาปัตยกรรมข้อมูลส่วนกลางและการปรับปรุงระเบียบความมั่นคง รัฐบาลและหน่วยงานระดับนโยบายต้องเร่งรัดการสร้างศูนย์บูรณาการข่าวกรอง (Intelligence Fusion Center) และระบบคลาวด์ความมั่นคงส่วนกลาง (Joint Security Cloud) โดยนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาประมวลผลข้อมูลหลากมิติ เพื่อให้ทุกหน่วยงานความมั่นคงสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์แบบบูรณาการได้ตามสิทธิการเข้าถึง (Access Control) ซึ่งจะช่วยลดการทำงานแบบไซโล (Silo Mentality) และลดความซ้ำซ้อนของภารกิจ นอกจากนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทบทวนและแก้ไขระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับทางราชการ เพื่อสร้างสถาปัตยกรรมการแบ่งปันข้อมูล (Information Sharing Framework) ที่มีกฎหมายรองรับอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้ามหน่วยงานได้อย่างไร้รอยต่อ และสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามในพื้นที่สีเทา (Grey Zone) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาทุนมนุษย์และการยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (Capacity Building) โดยออกแบบและจัดตั้งหลักสูตรการฝึกอบรมร่วมระหว่างเหล่าทัพที่มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง (Structured Analytic Techniques: SATs)

เพื่อลดความลำเอียงหรือเกิดอคติ (Cognitive Bias) ของนักวิเคราะห์ พร้อมทั้งสร้างเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Path) เพื่อรักษาบุคลากรผู้มีความสามารถตลอดจนในมิติระหว่างประเทศ ควรยกระดับบทบาทของคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (RBC) และส่วนท้องถิ่น (TBC) ให้ก้าวข้ามจากการเป็นเพียงกลไกการระงับเหตุทางยุทธวิธีไปสู่การสร้างความไว้วางใจทางยุทธศาสตร์ (Strategic Trust) ในระยะยาว ผ่านกลไกการแลกเปลี่ยนข่าวกรองเชิงรุกกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสกัดกั้นกลุ่มทุนข้ามชาติและอาชญากรรมไซเบอร์ได้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะระดับยุทธการ (Operational Level)

1. การบูรณาการระบบปฏิบัติการร่วม และแผนที่สถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (COP) ในระดับกองทัพภาคและพื้นที่รับผิดชอบควรจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการข่าวกรองร่วมระดับภูมิภาค เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากหลากหลายมิติ (IMINT, OSINT และ SIGINT) ให้อยู่ในแพลตฟอร์มเดียวกัน พร้อมทั้งพัฒนาระบบแผนที่สถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (Common Operational Picture: COP) แบบตามเวลาจริง (Real-time) การดำเนินงานในส่วนนี้ต้องอาศัยการบูรณาการฐานข้อมูลข้ามหน่วยงาน เช่น การเชื่อมโยงฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชีวมิติ (Biometrics) ร่วมกับตำรวจตรวจคนเข้าเมืองและฝ่ายปกครอง รวมถึงการปรับปรุงระเบียบปฏิบัติร่วม ระหว่างหน่วยงานทางบกและทางทะเล เพื่ออุดช่องโหว่ทางเขตอำนาจในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล (OCA) ป้องกันมิให้เกิดสภาวะสุญญากาศทางความมั่นคง

2. การปฏิบัติการข่าวสารเชิงรุก และการใช้ประโยชน์จากงานกิจการพลเรือน ท่ามกลางพลวัตของสงครามข้อมูลข่าวสาร หน่วยงานระดับยุทธการต้องบูรณาการชุดปฏิบัติการเพื่อเฝ้าระวังความเคลื่อนไหวบนสื่อสังคมออนไลน์ และพิจารณาจัดตั้งชุดปฏิบัติการสารสนเทศเฉพาะกิจที่มีขีดความสามารถเทียบเท่าผู้ผลิตเนื้อหามืออาชีพ (Content Creators) เพื่อดำเนินกลยุทธ์ตอบโต้ข้อมูลบิดเบือนและควบคุมวาทกรรม (Narrative Control) อย่างทันท่วงที ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์จากภารกิจการพัฒนาพื้นที่ของหน่วยทหาร (เช่น การทำถนน หรือเจาะบ่อบาดาล) ให้เป็น “หน้าด่าน” ในการลงพื้นที่เพื่อจัดทำแผนที่ทางสังคม (Social Mapping) ซึ่งถือเป็นการลงทุนล่วงหน้าเพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ และรวบรวมข้อมูลข่าวกรองทางสังคม (SOCIAL-INT) เชิงลึกที่หน่วยข่าวกรองหลักอาจเข้าไม่ถึง

ข้อเสนอแนะระดับยุทธวิธี (Tactical Level)

1. การประยุกต์ใช้นวัตกรรมเซนเซอร์อัจฉริยะ และระบบต่อต้านโดรนในพื้นที่วิกฤต ชุดปฏิบัติการในพื้นที่แนวหน้าต้องได้รับการสนับสนุนเทคโนโลยีเฝ้าตรวจที่ทันสมัย เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดประมวลผลด้วย AI ที่มีขีดความสามารถในการตรวจจับวัตถุบินต่ำ หรือเซนเซอร์ตรวจจับความร้อน เพื่อแยกแยะมนุษย์และสัตว์ป่าบริเวณช่องทางผ่านแดนธรรมชาติ ควบคู่กับการสถาปนาระบบสงครามอิเล็กทรอนิกส์และระบบต่อต้านอากาศยานไร้คนขับ (C-UAS/Jamming) ในพื้นที่เปราะบางทางภูมิรัฐศาสตร์ นอกจากนี้ควรเร่งแก้ปัญหาจุดบอดสัญญาณ (Choke Points) ในพื้นที่ภูมิประเทศซับซ้อน ด้วยการนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผ่านดาวเทียมวงโคจรต่ำ (LEO) อย่างระบบ Starlink และเครือข่ายวิทยุแบบใยแมงมุม (Mesh Network) เข้ามาสนับสนุนการสื่อสารทางยุทธวิธี

2. การยกระดับข่าวกรองแบบผสมผสาน (Hybrid Intelligence) และเครือข่ายภาคประชาชน การปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนที่มีความกว้างขวางไม่สามารถพึ่งพากำลังพลของรัฐได้เพียงฝ่ายเดียว จึงควรเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายสายข่าวอาสาสมัคร โดยจัดอบรมมาตรฐานการรายงานข่าวเบื้องต้น (5W1H) ให้แก่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านและผู้นำชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนช่องทางการสื่อสารที่มีการเข้ารหัสลับขั้นสูง (End-to-End Encryption) เพื่อความปลอดภัยในการส่งพิกัดข้อมูลเชิงพื้นที่ ในมิติทางทะเล ควรใช้ประโยชน์จากเครือข่ายวิทยุของกลุ่มชาวประมงท้องถิ่นมาอุดช่องว่างทางข่าวกรอง (Blind Spots) นอกจากนี้ สำหรับการปฏิบัติงานในพื้นที่อนุรักษ์หรือมรดกโลก ควรปรับยุทธวิธีมาใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น อากาศยานไร้คนขับขนาดเล็กที่มีคลื่นเสียงต่ำ หรือเครือข่ายเซนเซอร์ระยะไกล เพื่อทดแทนการลาดตระเวนด้วยกำลังทหารรูปแบบดั้งเดิม ลดผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

1. ด้านความมั่นคงทางเศรษฐศาสตร์ (การจัดการกลุ่มทุนสีเทาข้ามชาติ) การประเมินภัยคุกคามตามแนวชายแดนด้านตะวันออกในปัจจุบัน ไม่สามารถแยกขาดจากบริบททางเศรษฐกิจได้ โดยเฉพาะการเติบโตของพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เครือข่ายกาสิโนออนไลน์ และเครือข่ายอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (Scam Centers) หน่วยงานข่าวกรองจึงควรบูรณาการศาสตร์ด้าน “เศรษฐศาสตร์ความมั่นคง” เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ โดยมุ่งเน้นการติดตามเส้นทางการเงิน (Follow the Money)

และการวิเคราะห์โครงสร้างการลงทุนของกลุ่มทุนข้ามชาติที่อาจใช้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นฉากบังหน้า การสร้างเครือข่ายข่าวกรองทางการเงิน (Financial Intelligence: FININT) ร่วมกับหน่วยงานพลเรือน เช่น สำนักงาน ปปง. และสถาบันการเงิน จะช่วยให้นักวิเคราะห์สามารถคาดการณ์ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายอิทธิพล และสกัดกั้นท่อน้ำเลี้ยงที่หล่อเลี้ยงอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างขุดรากถอนโคน ซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าการตั้งรับในมิติความมั่นคง หรือทางด้านการทหารเพียงอย่างเดียว

2. ด้านความมั่นคงทางภูมิรัฐศาสตร์ (การประเมินอิทธิพลของมหาอำนาจ) แม้ว่าสถานการณ์ความขัดแย้งบริเวณชายแดนจะเป็นเรื่องความขัดแย้งในระดับภูมิภาค แต่ในความเป็นจริงหากพิจารณาถึง การวางกำลังทหาร การสนับสนุนยุทโธปกรณ์ หรือทิศทางการดำเนินนโยบายของประเทศเพื่อนบ้านแล้วนั้น ล้วนแต่ได้รับผลกระทบมาจากการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของชาติมหาอำนาจระดับโลก ดังนั้น หากการประเมินสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง บุคคลากรด้านการข่าวจำเป็นต้องขยายกรอบวิเคราะห์ให้ครอบคลุมถึงพลวัตทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) โดยเฉพาะการประเมินนโยบายต่างประเทศและยุทธศาสตร์ความมั่นคงของรัฐมหาอำนาจที่มีส่วนได้ส่วนเสียในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ทั้งนี้ การยกระดับขีดความสามารถของนักวิเคราะห์ในการเชื่อมโยงเหตุการณ์ระดับโลก (เช่น ความขัดแย้งในสมรภูมิอื่น หรือการเปลี่ยนแปลงขั้วอำนาจ) เข้ากับผลกระทบระดับพื้นที่ จะช่วยให้ส่วนบัญชาการสามารถคาดการณ์ภัยคุกคามล่วงหน้า (Strategic Foresight) และปรับสมดุลนโยบายความมั่นคงชายแดนได้อย่างมีวิสัยทัศน์มากยิ่งขึ้น

3. ด้านความมั่นคงทางนิติศาสตร์ (การผลักดันกรอบกฎหมายข้ามพรมแดน) อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่พบจากการลงพื้นที่ฯ คือ “สุญญากาศทางกฎหมาย” เมื่อภัยคุกคามเคลื่อนตัวเข้ามายังในพื้นที่ของเส้นเขตแดน หรือเมื่อจำเป็นต้องใช้เครื่องมือสอดแนมทางอิเล็กทรอนิกส์ในการตรวจสอบ แต่เนื่องจากบริบทของข้อกฎหมายไม่อาจดำเนินการได้ ดังนั้น ภาครัฐควรผลักดันการปรับปรุงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับบริบททางด้านเทคโนโลยีอุบัติใหม่ เช่น การกำหนดขอบเขตอำนาจทางกฎหมายที่ชัดเจนในการต่อต้านอากาศยานไร้คนขับ (Anti-Drone) ของฝ่ายตรงข้ามที่รุกล้ำน่านฟ้า หรือการผลักดันให้เกิดสนธิสัญญาความร่วมมือด้านการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการแบ่งปันข้อมูลอาชญากรรมไซเบอร์ระดับทวิภาคีที่มีสภาพบังคับใช้จริง ทั้งนี้ การมีกรอบกฎหมายที่รัดกุมและทันสมัยไม่เพียงแต่ช่วยปกป้องผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จากการถูกฟ้องร้องทางวินัยและอาญา แต่ยังเป็น

เครื่องมือสำคัญในการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ในการปฏิบัติการข่าวสารเชิงรุกบนเวทีระหว่างประเทศอีกด้วย

4. ด้านธรรมาภิบาลข้อมูลข่าวกรองและสิทธิมนุษยชน ในยุคที่หน่วยงานความมั่นคงต่างมุ่งเน้นการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การจดจำใบหน้า (Facial Recognition) และฐานข้อมูลอัตลักษณ์ชีวมิติ (Biometrics) เพื่อคัดกรองบุคคลตามจุดผ่านแดน ดังนั้น สิ่งที่ควรให้ความสำคัญควบคู่กันไป คือ “ธรรมาภิบาลข้อมูล” องค์กรด้านการข่าวจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานจริยธรรมและระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดเก็บ การเข้าถึง และการทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการนำข้อมูลไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ (Data Misuse) การสร้างความโปร่งใสในกระบวนการทำงานของอัลกอริทึม (Algorithmic Transparency) โดยจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบกลางที่มาจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยลดความหวาดระแวงของภาคประชาชน และแปรเปลี่ยนมวลชนในพื้นที่ให้กลายมาเป็นแนวร่วมและเครือข่ายข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ที่แข็งแกร่ง

อย่างไรก็ตาม สำหรับข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ นั้น ถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบูรณาการข่าวกรอง เพื่อรองรับกับภัยคุกคามตามแนวชายแดนตะวันออก สำหรับข้อเสนอแนะในการจัดตั้งศูนย์บูรณาการข่าวกรอง (Intelligence Fusion Center) และการเปลี่ยนผ่านจาก “ความจำเป็นต้องรู้” (Need to know) ไปสู่ “ความจำเป็นต้องแบ่งปัน” (Need to Share) มีความสอดคล้องกับทฤษฎีรัฐรวมศูนย์เป็นหนึ่งเดียว (Whole-of-Government Approach) และแนวคิดการบูรณาการข่าวกรองของ Gregory Treverton ที่มุ่งเน้นการทลายกำแพงการทำงานแบบแยกส่วนผ่านการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร การพัฒนาระบบแผนที่สถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (COP) และการประยุกต์ใช้เซนเซอร์อัจฉริยะ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานันดร์ ทิพเวส (2568) และ พรพิมล แก้วแท้ (2023) ที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีข่าวกรอง เฝ้าตรวจ และลาดตระเวนหลายมิติ (Multi-Domain-ISR) เพื่อยกระดับความหยั่งรู้สถานการณ์ ในมิติของยุทธวิธีเชิงสังคมการเสนอให้สร้างเครือข่ายภาคประชาชนและการใช้การปฏิบัติการข่าวสารเชิงรุก มีสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภูวดิษฐ์ นันทสสกุลสิทธิ์ (2568) ที่เน้นย้ำถึงพลังของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวังภัยคุกคามยุคโลกาภิวัตน์ และท้ายที่สุด ข้อเสนอทางด้านภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ที่กล่าวถึง การยกระดับความร่วมมือข้ามประเทศเพื่อจัดการกลุ่มทุนสีเทา

มีความสอดคล้องกับแนวคิดการแบ่งปันข่าวกรองระหว่างประเทศ (Intelligence Sharing) ของ Jennifer Sims และความริเริ่ม Our Eyes Initiative (OEI) ของภูมิภาคอาเซียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบูรณาการเครือข่ายข่าวกรองร่วมระหว่างพลเรือน ตำรวจ ทหาร และมิตรประเทศ เป็นกุญแจสำคัญที่จะสร้างความได้เปรียบทางสารสนเทศ (Information Advantage) และสกัดกั้นภัยคุกคามในพื้นที่ชายแดนได้อย่างเบ็ดเสร็จ

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผลการวิจัยฉบับนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานความมั่นคง และกองทัพ ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอ**ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ เชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะต่อกองทัพ** ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์

<u>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1</u> การสร้างความเป็นเอกภาพด้านข่าวกรอง โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านจากการทำงานแบบแยกส่วน (Silo Mentality) ไปสู่การบริหารจัดการความเสี่ยงข้ามพรมแดนร่วมกัน (Transboundary Risk Management) โดยภาครัฐควรสนับสนุนให้เกิด “ศูนย์บูรณาการข่าวกรองความมั่นคงชายแดนร่วม” (Joint Border Intelligence Fusion Center) ที่มีเอกภาพ เพื่อเป็นสถาปัตยกรรมกลางในการหลอมรวมข้อมูลจากทุกแหล่งข่าวระหว่างหน่วยงานทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครอง และพลเรือน การประสานสอดคล้องกันเป็นอย่างดีจากทุกภาคส่วนนั้น จะช่วยสร้างภาพสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัลที่สมบูรณ์ (Common Operational Picture) อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเฝ้าระวังภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่ชายแดนตะวันออก รวมถึงยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชนในพื้นที่และส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขในระยะยาวได้

<u>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2</u> การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรเชิงยุทธศาสตร์และการเสริมสร้างความร่วมมือเครือข่ายความมั่นคง โดยควรให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากกรอบแนวคิด “ความจำเป็นต้องรู้” (Need to Know) ไปสู่การส่งเสริม “ความจำเป็นต้องแบ่งปัน” (Need to Share) เพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติ ยุทธศาสตร์นี้จำเป็นต้องอาศัยการสร้างความตระหนักรู้และการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ (Trust Building) ระหว่างประชาคมข่าวกรองร่วมกัน ควบคู่ไปกับ “ความจำเป็นต้องปกป้องข้อมูล” (Need to Protect) ขณะเดียวกันในระดับผู้บังคับบัญชาระดับสูงควรมีกลไกเชิงบวก

ในการสนับสนุนหน่วยงานที่มีความโดดเด่นด้านการประสานงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเชิงลึก และการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาในทิศทางและรูปแบบเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรม

<u>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3</u> การยกระดับขีดความสามารถการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าเชิงรุก (Proactive Early Warning) ผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยแนวทางการพัฒนาดังกล่าวนี้ มุ่งเน้นการสร้างความได้เปรียบทางข้อมูลข่าวสาร (Information Advantage) โดยภาครัฐควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาระบบสถาปัตยกรรมเทคโนโลยีความมั่นคงแบบสองทาง (Dual-Use Technology) ร่วมกับภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการบูรณาการระบบเฝ้าตรวจหลายมิติ (Multi-Domain ISR) และนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการคัดกรองฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทั้งนี้ เพื่อยกระดับสมรรถนะในการวิเคราะห์สถานการณ์ล่วงหน้า คาดการณ์ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ และรับมือกับปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (IO) ได้อย่างทันท่วงที ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ประชาชนและกำลังพลในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การปรับปรุงกฎหมายความมั่นคงร่วมสมัย เพื่อรับมือภัยคุกคามทางอากาศอุบัติใหม่ โดยรัฐบาลควรเร่งบูรณาการกฎหมายความมั่นคงร่วมกับพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. 2497 และประกาศสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการอนุญาตให้ผู้บังคับหรือปล่อยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน ประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอกที่มีน้ำหนักไม่เกิน 25 กิโลกรัม ปฏิบัติแตกต่างไปจากเงื่อนไข พ.ศ. 2569 รวมทั้งระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ โดยเฉพาะการกำหนดระเบียบปฏิบัติ (Rules of Engagement) ในเขตพื้นที่แนวชายแดน โดยรัฐควรประกาศเขตพื้นที่ห้ามบินเพื่อความมั่นคง (Geofencing / Security No-Fly Zone) พร้อมทั้งตรากฎหมายให้อำนาจและความคุ้มครองความรับผิดทางกฎหมาย (Legal Immunity) แก่เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงในการใช้อุปกรณ์ต่อต้านอากาศยานไร้คนขับ (Anti-Drone Systems) เพื่อตรวจจับ ระงับสัญญาณ บังคับลงจอด หรือทำลายระบบสอดแนมของฝ่ายตรงข้ามได้ทันที เมื่อประเมินว่าเป็นภัยคุกคาม โดยไม่ขัดต่อกฎหมายการบินพลเรือน รวมถึงการบูรณากฎหมายไซเบอร์เพื่อรับมือกับปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (IO) โดยอาจนำแนวทางการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Communications)g-เข้ามาพัฒนาและปรับใช้ เพื่อเป็นการป้องกัน

และตอบโต้กับข่าวปลอม (Fake News) ที่มุ่งบ่อนทำลายขวัญกำลังใจทั้งของประชาชนและกำลังพลในพื้นที่

2. การกำหนดมาตรฐานและข้อตกลงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระดับชาติ ควรขับเคลื่อนโดย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และสำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.) ในฐานะหน่วยงานนโยบายส่วนกลางผ่านการนำแนวคิด “Share by Default, Restrictive by Exception” หรือ การแบ่งปันข้อมูล และจำกัดสิทธิเป็นข้อยกเว้น มาใช้เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐาน เพื่อกำหนด “มาตรฐานสถาปัตยกรรมข้อมูลกลาง” (Interoperable Data Standard) อันเป็นการบังคับให้หน่วยงานความมั่นคงทุกภาคส่วนต้องออกแบบระบบฐานข้อมูลที่รองรับการเชื่อมโยงข้อมูลดิบแบบ Machine-to-Machine โดยเฉพาะในกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ ข้อมูลการเข้าเมือง และข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล (Biometrics) ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะช่วยทลายข้อจำกัด และขจัดความล่าช้าที่เกิดจากการต้องคอยร้องขอข้อมูลข้ามหน่วยงานผ่านระบบงานเอกสารแบบดั้งเดิมในระดับปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบูรณาการข่าวกรองเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยต้องไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง หรือสิทธิส่วนบุคคล ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทั้งนี้ ควรมีการระบุหน่วยงานเจ้าภาพและผู้ควบคุมระบบให้มีความชัดเจน พร้อมทั้งจัดให้มีกลไกการกำกับดูแลที่ตรวจสอบได้ (Auditable Oversight) ตลอดจนต้องมีการกำหนดข้อยกเว้นและสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลอย่างรัดกุม โดยพิจารณาจากระดับชั้นความลับ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ และวัตถุประสงค์ในการใช้งานของแต่ละหน่วยงานเป็นสำคัญ

3. นโยบายส่งเสริมนวัตกรรมและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศสองทาง (Dual-Use Technology Policy) การพึ่งพาเทคโนโลยีทางการทหารจากต่างประเทศใช้งบประมาณมหาศาลและเสี่ยงต่อความมั่นคงของข้อมูล รัฐบาลจึงควรผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ “นวัตกรรมความมั่นคงแบบสองทาง” (Dual-Use Technology) โดยใช้กลไกการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐสนับสนุนสตาร์ทอัพและภาคเอกชนไทยให้วิจัยและพัฒนาระบบนิเวศเทคโนโลยีความมั่นคง เช่น ระบบโดรน หรือซอฟต์แวร์วิเคราะห์ข้อมูล โดยเปิดพื้นที่ทดสอบนวัตกรรม (Regulatory Sandbox) ร่วมกับกองทัพ แนวทางนี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างความมั่นคงพึ่งพาตนเอง แต่ยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในระยะยาว

ข้อเสนอแนะต่อกองทัพ

เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามทั้งแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่ตามแนวชายแดน กองทัพควรพิจารณาปรับปรุงขีดความสามารถทางทหารใน 3 เสาหลักสำคัญ (ด้านกำลังพล ด้านกระบวนการ และด้านเทคโนโลยี) ดังนี้

1. ด้านกำลังพล (People) การสร้างนักยุทธศาสตร์และเครือข่ายความร่วมมือ

1.1 การสรรหาและการสร้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การคัดเลือกบุคลากรกองทัพควรพิจารณาเพิ่มเติม โดยพุ่งเป้าไปที่การสร้างผู้เชี่ยวชาญที่มีความเข้าใจเชิงลึก (Area Experts) ในพื้นที่ชายแดนตะวันออก เช่น ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาท้องถิ่น (ภาษาเขมร ภาษาส่วย) กลุ่มชาติพันธุ์ ภูมิศาสตร์การเมือง รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านข่าวกรองไซเบอร์ (CYBINT) เพื่อให้สามารถแกะรอยเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติและเจาะลึกข่าวกรองบุคคล (HUMINT) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การยกระดับทักษะด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนหลักสูตร “เทคนิคการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง” (Structured Analytic Techniques: SATs) และการจัดตั้งทีมจำลองสถานการณ์ฝ่ายตรงข้าม (Red Teaming) ลงในระบบการศึกษาทางทหารมากยิ่งขึ้น เพื่อลบอคติทางวิชญาณ (Cognitive Bias) ของนักวิเคราะห์ ป้องกันการด่วนสรุปสถานการณ์ และยกระดับขีดความสามารถในการคาดการณ์เจตนารมณ์ทางการทหารของฝ่ายข้าศึกได้อย่างลุ่มลึกและแม่นยำมากยิ่งขึ้น

1.3 การสร้างแรงจูงใจและเส้นทางอาชีพ งานข่าวกรองเป็นงานที่ต้องอาศัยการสั่งสมประสบการณ์ ดังนั้น กองทัพควรตระหนักถึงเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Path) เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการรักษาบุคลากรผู้มีสมรรถนะสูง (Talent Retention) ไม่ให้เกิดสภาวะสมองไหลออกจากหน่วย

2. ด้านกระบวนการ (Process) การปฏิรูปโครงสร้างด้านการข่าวเพื่อความเป็นเอกภาพ

2.1 การบูรณาการภาพสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล (Common Operational Picture: COP) ในระดับยุทธการ กองทัพต้องขับเคลื่อนกระบวนการสร้าง “ภาพสถานการณ์ร่วมทางดิจิทัล” อย่างเป็นรูปธรรม แพลตฟอร์มนี้จะต้องสามารถประมวลผลตำแหน่งพิกัดกำลังฝ่ายเรา ความเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้าม รวมถึงข้อมูลพิกัดเสาสัญญาณเถื่อนหรือพื้นที่เสี่ยงทางเศรษฐกิจสีเทา ให้อยู่บนหน้าจอเดียวกันแบบเรียลไทม์ (Real-time)

เพื่อทำลายความมืดบอดทางข้อมูล และสนับสนุนการ “หยั่งรู้สถานการณ์” (Situational Awareness) ของผู้บังคับบัญชา

2.2 การประสานงานในแนวราบ กองทัพควรพิจารณาและเปิดโครงสร้างการทำงานแบบข้ามสายงาน (Boundary Spanning) โดยเฉพาะบริเวณแนวชายแดนที่ต้องใช้กำลังผสม ระหว่างหน่วยกำลังรบหลัก หน่วยทหารพราน ตำรวจตระเวนชายแดน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ดังนั้น กระบวนการควรยืดหยุ่นให้สามารถตั้งคณะทำงานร่วมเฉพาะกิจในระดับพื้นที่ เพื่อเร่งความเร็วในการแบ่งปันข้อมูลทางยุทธวิธีโดยไม่จำเป็นต้องรอสายการบังคับบัญชาแนวดิ่งที่ล่าช้า

2.3 การประเมินความเสี่ยงและซักซ้อมวงรอบข่าวกรอง ควรจัดให้มีการประเมินความเสี่ยงร่วมกัน (Joint Risk Assessment) และจัดการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุทางข่าวกรองระหว่างเหล่าทัพอย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบช่องโหว่ของหลักปฏิบัติ (SOPs) รอยต่อของการสื่อสาร และเพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการ “วงรอบข่าวกรอง” (Intelligence Cycle) สามารถทำงานได้รวดเร็วทันต่อเวลาในการแจ้งเตือน (Early Warning)

3. ด้านเทคโนโลยี (Technology) การสร้างสถาปัตยกรรมที่เหนือกว่าด้วยดิจิทัล

3.1 ระบบข่าวกรองและเฝ้าตรวจหลายมิติ (Multi-Domain) กองทัพควรลงทุนในการบูรณาการระบบเรดาร์เฝ้าตรวจทางยุทธวิธีเข้ากับกล้องจับภาพความร้อนระยะไกล ภาพถ่ายดาวเทียม (IMINT) และโดรน (UAV) การประสานเทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยกลบ “พื้นที่บอดทางสัญญาณ” บริเวณภูมิประเทศที่สลับซับซ้อนอย่างเทือกเขาพนมดงรัก หรือพื้นที่รอยต่อทางบกและทางทะเลของอ่าวไทย เพื่อเฝ้าตรวจการรุกล้ำในเขตพื้นที่สีเทา (Grey Zone) ได้ตลอด 24 ชั่วโมง

3.2 การประมวลผลข้อมูลด้วย AI และ Big Data เนื่องจากข้อมูลดิบที่ไหลเข้ามามีปริมาณมหาศาล กองทัพต้องนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาช่วยนักวิเคราะห์ในการประมวลผลข้อมูล (Data Processing) โดยเฉพาะการดึงข้อมูลจากแพลตฟอร์มแหล่งข่าวเปิด (OSINT) และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อใช้ในการเชื่อมโยงเครือข่าย พฤติกรรม และเส้นทางการเงินของอาชญากรข้ามชาติ ตลอดจนใช้ระบบพยากรณ์ล่วงหน้า (Predictive Analytics) เพื่อคาดการณ์ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

3.3 ความมั่นคงทางไซเบอร์และสงครามอิเล็กทรอนิกส์ สภาพแวดล้อมสนามรบในปัจจุบันเต็มไปด้วยภัยคุกคามทางเทคโนโลยี กองทัพต้องเร่งพิจารณาระบบต่อต้านอากาศยานไร้คนขับ (Anti-Drone) และยุทโธปกรณ์ด้านสงครามอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Warfare) แบบคล่องตัว เพื่อทำหน้าที่ตรวจจับ รบกวนสัญญาณ และสกัดกั้นภัยคุกคามทางอากาศระดับต่ำ ควบคู่ไปกับการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์อย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันฐานข้อมูลข่าวกรองส่วนกลางจากการเจาะระบบและจารกรรมข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะพื้นที่ชายแดนด้านตะวันออกเป็นหลัก รวมถึงอาจจะยังไม่ครอบคลุมหน่วยงานด้านการข่าวและความมั่นคงทั้งในพื้นที่ส่วนกลางและในพื้นที่มากนัก แม้ว่าจะมีความพยายามในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพื้นที่ทั้งพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ชายแดนฝั่งตะวันออกที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านมากที่สุดแล้วก็ตาม ดังนั้น สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปจึงควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่ชายแดนในภูมิภาคอื่น ๆ พร้อมทั้งเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหน่วยงานระดับนโยบายส่วนกลางและหน่วยงานปฏิบัติการในพื้นที่อย่างรอบด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลาย และสามารถนำไปพัฒนากรอบการบูรณาการข่าวกรองระดับชาติได้อย่างสมบูรณ์เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

2. การศึกษาในครั้งนี้ ด้วยข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ทำให้ผลการศึกษาอาจสะท้อนบริบทสถานการณ์ได้เฉพาะบางห้วงเวลาเท่านั้น ในขณะที่ภัยคุกคามตามแนวชายแดนมีพลวัตสูงและมีรูปแบบที่แปรผันตลอดเวลา ดังนั้น การศึกษาวิจัยในอนาคตจึงควรพิจารณาขยายกรอบเวลาการเก็บข้อมูล เพื่อให้สามารถวิเคราะห์รูปแบบและประเมินแนวโน้มของภัยคุกคามในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างแม่นยำและครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

****

บรรณานุกรม

กฎหมาย

พระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2562. (2562, 16 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก. หน้า 23.

United States. (2004). *Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004* (Public Law 108-458). 108th Congress, December 17, 2004.

เอกสารภาษาไทย

กองทัพบก. (2561). *คู่มือการข่าวกรองทางทหาร*. กรมยุทธการทหารบก.

คณะที่ปรึกษาด้านการข่าวกรอง. (2564). การประเมินกำลังอำนาจของชาติ (National Power) และภัยคุกคามรูปแบบใหม่. *วารสารมุมมองความมั่นคง, 7* (มิถุนายน-กันยายน), หน้า 5-16.

จุลชีพ ชินวรรโณ. (2560). *โลกในศตวรรษที่ 21: กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐานันดร์ ทิพเวส. (2568). การใช้เทคโนโลยีการข่าวกรองการเฝ้าตรวจและการลาดตระเวนหลายมิติ (Multi-Domain-ISR) สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง. *รัฏฐาภิรักษ์, 67* (2), หน้า 101-113.

ภูวดิษฐ์ นันทสกุลสิทธิ์. (2567). การพัฒนากลไกข่าวกรองในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย: บทบาทของรัฐและความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 4*(1). https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/277683

ภูวดิษฐ์ นันทสกุลสิทธิ์. (2568). การพัฒนากลไกข่าวกรองในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย : บทบาทของรัฐและความท้าทายในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 8*(1), 364-374.

สตีเฟน โกลด์สมิธ และวิลเลียม ดี. เอ็กเกอร์ส. (2552). *Governing by network* (จักรติงศภัทิย์ และกฤษฎา ปราโมทย์ธนาม, ผู้แปล). เอ็กซเปอร์เน็ท.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565)*. สำนักนายกรัฐมนตรี. https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2022/12/nsc-policy-66-70-1.pdf

เอกมงคล ธนะขว้าง. (2567). *คู่มือการปฏิบัติการร่วมกองทัพไทยด้านข่าวกรองร่วม*. วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

เอกสารภาษาอังกฤษ

Andreas, P. (2000). *Border Games: Policing the U.S.-Mexico Divide*. Cornell University Press.

Bigo, D. (2002). Security and Immigration: Toward a Critique of the Governmentality of Unease. *Alternatives, 27*(Special Issue), pp. 63-92.

Buzan, B. (1991). *People, states & fear: An agenda for international security studies in the post-cold war era* (2nd ed.). Harvester Wheatsheaf.

Carter, D. L., & Carter, J. G. (2009). The intelligence fusion process for state, local, and tribal law enforcement. *Criminal Justice and Behavior, 36* (12), pp. 1323–1339.

Chakrabarti, S. (2019). Securitization of the Arctic: A Need for a Regional Security Architecture. In V. Erokhin, T. Gao, & X. Zhang (Eds.), *Handbook of Research on International Collaboration, Economic Development, and Sustainability in the Arctic* (pp. 99-116). IGI Global.

Christensen, T., & Lægreid, P. (2007). The Whole-of-Government Approach to Public Sector Reform. *Public Administration Review, 67* (6), pp. 1059-1066.

Durbin, B. (2018). *Bureaucratic politics approach*. Encyclopedia Britannica. https://www.britannica.com/topic/bureaucratic-politics-approach

Emmers, R. (2007). Securitization. In A. Collins (Ed.), *Contemporary Security Studies* (pp. 109-125). Oxford University Press.

Eriksson, J., & Rhinard, M. (2009). The internal-external security nexus: Notes

on an emerging research agenda. *Cooperation and Conflict, 44* (3), pp. 243–267.

Godson, R. (2017). *Dirty tricks or trump cards: U.S. covert action and counterintelligence*. Routledge.

Heuer, R. J. (1999). *Psychology of intelligence analysis*. Center for the Study of Intelligence, Central Intelligence Agency.

Hughes, O. E. (2018). *Public management and administration* (5th ed.). Macmillan International Higher Education.

Hulnick, A. S. (2006). What's Wrong with the Intelligence Cycle. *Intelligence and National Security, 21*(6), pp. 959-979.

Kent, S. (1965). *Strategic intelligence for American world policy*. Princeton University Press.

Lowenthal, M. M. (2019). *Intelligence: From secrets to policy* (8th ed.). CQ Press.

Miller, S. (2010). Changes in Intelligence for an Age of Terror (Gregory F. Treverton). *Global Tides, 4* (1), Article 5.

Morgenthau, H. J. (1949). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. Alfred A. Knopf.

National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States. (2004). *The 9/11 Commission Report: Final report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States*. U.S. Government Printing Office.

Prunckun, H. (2019). *Counterintelligence theory and practice*. Rowman & Littlefield Publishers.

Rousseau, K. (2018). Review Essay: Facts and Fears Hard Truths from a Life in Intelligence (James R. Clapper). *Military Review*. https://www.armyupress.army.mil/Journals/Military-Review/English-Edition-Archives/Jan-Feb-2019/Rousseau-Review/

Sims, J. E. (2006). Foreign Intelligence Liaison: Devils, Deals, and Details. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence, 19* (2), pp. 195-217.

Skidmore, D. (1999). Review of Security: A New Framework for Analysis, by Barry Buzan, Ole Wæver, and Jaap de Wilde. *The American Political Science Review, 93* (4), pp. 1010-1011.

United Nations Development Programme (UNDP). (1994). *Human Development Report 1994: New Dimensions of Human Security*. Oxford University Press.

Walt, S. M. (1991). The renaissance of security studies. *International Studies Quarterly, 35* (2), pp. 211-239.

Waltz, K. N. (1979). *Theory of International Politics*. McGraw-Hill.

Wilson, T. D. (2002). Book reviews: Review of Radical Political Economics. *Review of Radical Political Economics, 34*, pp.352-354.

Younis, M. (2012). Review of Deviant Globalization: Black Market Economy in the 21st Century. *St Antony's International Review, 7* (2), pp. 195-197.

วิทยานิพนธ์

กนกวรรณ อุตเมืองเพีย. (2566). *แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)* (หลักสูตรนักยุทธศาสตร์). ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

ธราเทพ ไชยกาญจน์. (2564). *การพัฒนางานข่าวกรองจากแหล่งเปิดในงานข่าวกรองทางทหาร* [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ไม่ได้ตีพิมพ์]. วิทยาลัยการทัพบก.

พรพิมล แก้วแท้. (2566). *การพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศของกองทัพบกเพื่อภารกิจด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย* [สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พลอยชนก ธนวิจิตรพันธ์. (2568). *แนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ด้านการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารกิจการทางทะเล]. บัณฑิตวิทยาลัย.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ผนวก ก ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการดำเนินการศูนย์วิจัยและคณะผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง (SAREC) เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” ระหว่างวันที่ 23-26 มี.ค. 69 ณ กรุงเทพฯ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสุรินทร์

ผนวก ข ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการดำเนินการศูนย์วิจัยและคณะผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง (SAREC) เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” ระหว่างวันที่ 18-22 พ.ค. 69 ณ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง

ผนวก ก

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการดำเนินการศูนย์วิจัยและคณะผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง (SAREC) เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” ระหว่างวันที่ 23-26 มี.ค. 69 ณ กรุงเทพฯ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสุรินทร์

ผนวก ก ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการดำเนินการศูนย์วิจัยและคณะผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง (SAREC) เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก”ระหว่างวันที่ 23-26 มี.ค. 69 ณ กรุงเทพฯ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสุรินทร์

กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

กองทัพภาคที่ 2 ค่ายสุรนารี

สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ส่วนราชการจังหวัดสุรินทร์

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 (ค่ายสุรินทร์ภักดี)

กองกำลังสุรนารี, หน่วยเฉพาะกิจที่ 2 (ฉก.2) กองกำลังสุรนารี และหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 26

ผนวก ข

ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการดำเนินการศูนย์วิจัยและคณะผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง (SAREC) เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” ระหว่างวันที่ 18-22 พ.ค. 69 ณ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง

ผนวก ข ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการดำเนินการศูนย์วิจัยและคณะผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง (SAREC) เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” ระหว่างวันที่ 18-22 พ.ค. 69 ณ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง

กองกำลังบูรพา และ กอ.รมน.ภาค 1 ส่วนแยก 1 (กกล.บูรพา)

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (กปช.จต.) หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี (ฉก.นย.จันทบุรี) และหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน (ฉก.ทพ.นย.) ค่ายเทวาพิทักษ์

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0 2572-2932 www.sscthailand.org